

TAMPEREEN YLIOPISTO

Terhi Varonen

MINISTERIN VALINTA

Analyysi Musiikkitalon avajaisten herättämästä kulttuurikeskustelusta

Tiedotusopin pro gradu-tutkielma

Tammikuu 2013

TAMPEREEN YLIOPISTO

Tiedotusopin laitos

VARONEN, TERHI: Ministerin valinta. Analyysi Musiikkitalon avajaisien herättämästä kulttuurikeskustelusta.

Pro gradu-tutkielma, 70 sivua,

Tiedotusoppi

Tammikuu 2013

Elokuussa 2011 kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäki ei osallistunut Musiikkitalon avajaisiin Helsingissä, vaan matkusti Suomen joukkueen avausotteluun Liettuassa pidettyihin koripallon EM-kisoihin. Kulttuuri- ja urheiluministerin avajaisiin osallistumattomuudesta uutisoitiin suurimmissa päivälehdissä ja keskustelua jatkettiin lehtien internet-sivujen kommenttiosioissa. Kulttuuri- ja urheiluministerin poissaolo Musiikkitalon avajaisista käynnisti mediakeskustelun, jonka ministerin vastuiden ja velvollisuuksien pohdinnan kautta voidaan lopulta kiteyttää päätyneen määrittelemään kulttuurin kentän uusia rajoja.

Pro gradu-työssäni tarkastelen Helsingin Sanomien, Aamulehden, Ilta-Sanomien ja Iltalehden verkkoversioissa julkaistuja artikkeleita ja kommentteja kulttuuri- ja urheiluministerin Musiikkitalon avajaisista puuttumisen aloittaman keskustelun tiimoilta. Pysin aineistoni pohjalta hahmottelemaan niitä diskursseja, joiden kautta kulttuurista kirjoitusajankohdan Suomessa puhutaan ja joiden avulla kulttuurin kenttää rajataan ja määritellään.

Aineistostani käy ilmi, että kulttuurin kentän määrittelyssä keskeisiä erontekoja ovat jaot korkean ja matalan sekä eliitin ja kansan välillä. Jo aineiston luonteesta johtuen tärkeä on myös kulttuuri/urheilu- eronteko. Näiden laajempien teemojen kautta erittelen aineistosta esiin nousevia pienempiä puheavaruuksia ja artikulaatioita.

Kulttuuriset kysymykset liittyvät aineistossani tiiviisti kysymykseen mausta, jota tarkastelen Pierre Bourdieun distinktioteorian ja siitä johdettujen suomalaisten tutkimusten avulla.

Asiasanat: kulttuuri, urheilu, maku, korkea, matala, eliitti, kansa, Bourdieu

1. Johdanto	1
2. Menetelmä ja teoria.....	4
2.1 Diskurssianalyysi ja artikulaatioteoria	6
2.2 Käsitteitä ja teoriaa.....	8
3. Aineisto ja analyysi	11
3.1 Aineiston käsittely.....	12
3.2 Artikkelit journalismin kentällä	13
3.3 Ministerin valinta	18
3.4 Lukijat ja lehtijutut – asemat aineistossa	21
3.5 Roolit ja rituaalit	24
4. Kulttuurista.....	28
4.1 Korkeasta ja matalasta kulttuurista	30
4.2 Kansan ja eliitin maut – luokkien makueroista Suomessa.....	38
4.3 Nuorissa on tulevaisuus.	43
5. Onko urheilu kulttuuria?	45
5.1 Kulttuuri, urheilu ja isänmaa.....	48
5.2 Kulttuuri, urheilu ja veronmaksajien rahat	51
5.3 Kulttuurin tilat.....	54
5.4 Kulttuurista valtaa	56
6. Yhteenveto	59
Aineisto:.....	65
Lähteet:.....	66

1. Johdanto

Kun Suomen tuore kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäki meni Musiikkitalon avajaisissa edustamisen sijaan koripallon EM-kisojen Suomen avausotteluun, tuli sanomista. Kulttuuri- ja urheiluministerin poissaolosta nousi poru, joka poiki lehdissä ja internetissä pitkällisen keskustelun siitä, oliko ministerin teko tai tekemättä jättäminen oikein vai väärin. Vielä noin vuosi tapahtuman jälkeen aihe on noussut esille eri medioissa. Tapahtumasta sinnyt keskustelu on kääntynyt puheeksi kulttuurista, siitä mitä se suomalaisille tänä päivänä merkitsee. Pro gradu-työssäni haluan tutkia ministerin poissaoloa mediatapahtumana siltä kannalta, mitä se kertoo siitä, millaiset diskurssit määrittävät puhetta kulttuurista. Tutkielmani on tapaustutkimus, jossa aineistona on sekä journalistisia että ”kansalaisjournalistisia” tekstejä, joita analysoin diskurssianalyysejä ja artikulaatioteoriaa hyväksi käyttäen.

Arhinmäen valinnasta uutisoi Helsingin Sanomat elokuun viimeisenä päivänä vuonna 2011: ”*Kulttuuriministeri jää pois musiikkitalon avajaisista*” Saman STT:n uutisen julkaisivat Turun Sanomat HS:n kanssa samoin otsikoituna, sekä Aamulehti otsikolla ”*Kulttuuriministeri valitsi musiikkitalon avajaisten sijaan koripallopelin.*” Uutinen kuuluu näin:

Helsingin Musiikkitalo avataan kutsuvieraille huomenna. Konserttiin saapuu liike-elämän, kulttuurin ja valtiovallan edustajia, muun muassa pääministeri Jyrki Katainen, joka pitää myös puheen. Sen sijaan kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäkeä ei juhlissa nähdä. Hän seuraa samaan aikaan Liettuassa Suomen ja Kroatian välistä koripallo-ottelua. Tasavallan presidentti Tarja Halonen jää niin ikään Mongolian-matkansa vuoksi pois kutsuvieraskonsertista. Sihteerinsä mukaan Arhinmäki ei ole menossa konsertteihin myöskään 1. ja 2. syyskuuta, jolloin yleisö pääsee arvioimaan salin akustiikkaa. Avajaisiin on tulossa runsaasti taiteilijoita, muun muassa kapellimestari Susanna Mälkki, oopperalaulajat Monica Groop ja Matti Salminen sekä pianisti-kapellimestari Olli Mustonen. Uudet konserttitalot kiinnostavat aina myös ulkomaista mediaa. Helsinkiin on tulossa noin 40 toimittajaa Euroopasta ja Yhdysvalloista. Yleisö pääsee kuulemaan salin akustiikkaa torstaina ja perjantaina. Konserttien ohjelmassa on muun muassa Sibeliuksen *Finlandia* ja *Tapiola*, Sibelius-Akatemian kavalkadi sekä Stravinskyn *Kevätuhri*. (HS.fi 30.8.2011 12:13)¹

Tietyt diskurssit määrittävät sitä, kuinka yhtä hyvin urheilua, kuin taidetta tai kulttuuria lähestytään, mitä niiltä odotetaan ja kuinka niistä puhutaan. Diskurssien asettamat kenttien rajat eivät ole itsestään selviä; diskurssit ovat historiallisesti muovautuneita. Michel Foucault pyrkii diskurssianalyyseissä hajottamaan vallalla olevat, itsestään selvinä näyttäytyvät kulttuuriset

¹Tämä versio on korjattu, alun perin uutisessa oli EM-kisapaikaksi mainittu virheellisesti Latvia.

rakenteet. Hän kyseenalaistaa erillisiksi diskursseiksi ajateltujen kokonaisuuksien, kuten vaikkapa tieteen, politiikan ja kirjallisuuden, väliset jaot. Kentät artikuloituvat eri tavoin eri aikoina, ne merkitsevät eri tavalla. Jaot ovat luokittelun ja normien asettamisen välineitä. (Foucault 2005, 35)

Mieleeni on jäänyt lukion vieraan kielen aineen aihe jostakin 1990-luvulta. Otsikko kuului ”Onko urheilu kulttuuria?” Kulttuurin käsitteellä on monenlaisia sisältöjä ja useita erilaisia käyttötapoja. Joskus urheilu katsotaan kulttuurin alaan kuuluvaksi, joskus sille vastakkaiseksi. Suomessa opetus- ja kulttuuriministeriön alaan lukeutuvat urheilu- ja kulttuuriasiat kuuluvat saman ministerin, kulttuuri- ja urheiluministerin, toimenkuvaan. Tätä virkaa hoitaa tämän opinnäytetyön kirjoitushetkellä, vuoden 2011 heinäkuussa nimetyssä hallituksessa, vasemmistoliittoon kuuluva Paavo Arhinmäki. Ministeriön internetsivuilla kulttuuri- ja urheiluministerin tehtävät esitellään näin:

Hallituksessa kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäki johtaa kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoasioita sekä tekijänoikeus- ja opintotukikysymyksiä. Lisäksi hänelle kuuluvat omistajaohjausasiat Veikkaus Oy:n osalta. Kulttuuri- ja urheiluministeri vastaa myös tasa-arvoasioista (sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö) (mindeka.fi, 17.4.2012)

Tarkastelemani keskustelun punainen lanka on kulttuuri- ja urheiluministerin poissaolo Musiikkitalon avajaisista ja samaan aikaan osunut läsnäolo Suomen joukkueen avausottelussa koripallon EM-kisoissa Liettuassa. Tarkastelemani lehtiartikkelit tuntuvat haluavan saattaa ministerin vastuuseen toimistaan. Ne heittävät pallon lukijoille: tekikö ministeri oikein vai väärin? Ministerin omien kommenttien perustella voidaan tosin kyseenalaistaa se, oliko kyseessä valinta vai enemmänkin sattuma, aikataulut kun Arhinmäen mukaan laatii avustaja eikä ministeri itse.

Jokainen opinnäytetyössäni tarkasteltu lehtijuttu, mielipidekirjoitukset ja kolumnit pois lukien, johtaa keskusteluun lehden verkkoversiossa. Lukijat kommentoivat tapahtumaa ensimmäisten uutisten jälkeen usein lähtökohtanaan esittää mielipiteensä ministerin valinnan oikeudesta. Artikulaatiot, joilla mielipidettä perustellaan, muodostavat diskursseja, jotka määrittelevät ja rajaavat kulttuurin alaa. Aineistosta nousee esille muutamia keskeisiä vastakkainasetteluja, joiden kautta kulttuuria hahmotetaan. Jo tapauksen luonteesta johtuen kulttuuri vastaan urheilu on niistä yksi. Koska kulttuuri- ja urheiluministerin toiminta asettaa vastatusten kulttuuri- ja urheilutapahtuman, lukijoiden perustelut lähtevät yleensä siitä asetelmasta, miksi toista näistä alueista tulisi suosia toisen kustannuksella, tai tulisiko ollenkaan.

Luvussa 4. esittelen tarkemmin niitä merkityksiä joita kulttuurin käsitteelle on tavattu antaa. Koska kulttuurin käsitettä käytetään usein sen kummempia ajattelematta myös taiteen merkityksessä, on aineistoni esiin nostama vastakkainasettelu samalla urheilun ja taiteen välinen. Opinnäytetyössäni

pyrin kulttuurista puhuessani pitämään käsitteen avoimena, onhan sen määrittelemisen, mitä kulttuurin alaan luetaan, osa tutkimuskysymystäni. Kulttuurin käsite liittyy tutkielman edetessä useimmiten tiukasti siihen kontekstiin jossa se esiintyy, joten toivon sen, missä mielessä termiä käytän käyvän ilmi kulloisestakin asiayhteydestä. Pääsääntöisesti voi kuitenkin sanoa, että opinnäytetyössäni kulttuuri- termi sulkee aina sisäänsä myös taiteen käsitteen.

Ennen aineistoon tutustumista oletin, ettei jako korkean ja matalan tai korkeakulttuurin ja populaarikulttuurin välillä ole enää relevantti, mutta artikkelit ja niistä internetissä käyty keskustelu osoittavat, että kulttuuria lähestytään yhä näiden vastakkainasettelujen kautta. Lisäksi aineistosta erottui selvästi jako eliittiin ja kansaan, sekä sen ja korkea/matala erottelun kautta jako oikeistoon ja vasemmistoon. Kommenteista välittyy myös maaseudun ja kaupungin välinen kuilu. Kommentoijat voivat reagoida artikkeleista lukemiinsa väitteisiin monella tavoin. Tekstin välittämä näkökulma voidaan hyväksyä tai torjua. Siihen, mitä aineisto kertoo kulttuurin kenttää määrittävistä diskursseista, tällä ei kuitenkaan ole vaikutusta. On kuitenkin mahdollista, että jaot kulttuuriin ja urheiluun, korkeaan ja matalaan sekä oikeistoon ja vasemmistoon korostuvat kontekstin vuoksi.

Valitsin kulttuurin ja urheilun sekä korkean ja matalan eräänlaisiksi kattoteemoiksi, joiden alla käsittelen myös eliitti/kansa ja oikeisto/vasemmisto- jakoja. Näiden suurempien linjojen lisäksi aineistosta löytyy joitakin rajatumpia diskursseja, jotka ohjaavat kulttuurista puhumista. Ministerin päätöstä, joka keskusteluja ohjaa, puolustetaan tai vastustetaan vetoamalla nationalistisiin, taloudellisiin, terveydellisiin, historiallisiin ja ajallisiin, tilallisiin sekä normatiivisiin syihin, joita käsittelen lyhyesti edellä mainittujen laajempien kattokäsitteiden alla.

2. Menetelmä ja teoria

Tutkielmani on luonteeltaan kulttuurintutkimuksellinen ja laadullinen. Kulttuurintutkimus juontuu terminä englanninkielisestä, Birminghamin koulukunnan käyttöön ottamasta ”cultural studies” käsitteestä. Kulttuurintutkimus olettaa, että on olemassa jotakin jota voidaan kutsua ”kollektiiviseksi subjektiviteetiksi”, tietyille yhteiskunnille ja yhteisöille ominaisia tapoja elää ja merkityksellistää maailmaa. Viihteen ja muun korkeakulttuurin rinnalla alempiarvoiseksi katsotun tutkiminen on alun perin ollut osa kulttuurintutkimuksen ideaa. Niin kulttuurintutkimus kuin laadullinen tutkimuskin suhtautuvat kohteeseensa paikallisena, tutkimus ei tavoittele universaaleja selityksiä. (Alasuutari 1999, 56-57)

Kulttuurintutkimus lähtee siitä ajatuksesta, että todellisuus koostuu merkityksistä ja tulkinnoista. Todellisuus on tästä näkökulmasta sosiaalinen konstruktio. (Alasuutari 1999, 60)

Kulttuurintutkimus on luonteeltaan poikkitieteellistä, siinä halutaan yhdistää eri tapoja ajatella ja aineksia tutkimukseen poimitaan eri aloilta. Omassa viestinnän- ja mediakulttuurin alaan lukeutuvassa tutkielmassani olen käyttänyt esimerkiksi sosiologista tutkimuskirjallisuutta.

Kulttuurintutkimuksessa myös subjektin ja rakenteen tutkimus lomittuvat. Yksilön ja yhteiskunnan tai kulttuurin katsotaan olevan jatkuvassa vuorovaikutuksessa. Kuten Alasuutari määrittelee:

Yksilöllisimmiltäkään vaikuttavat tulkinnat maailmasta eivät ole koskaan perusteitaan myöten yksilöllisiä ja ainutkertaisia. Toisaalta kulttuurin ”syvärakenteet” ovat lopultakin olemassa vain siten, että ihmiset toimivat niiden mukaan tai käyttävät niitä toiminnassaan. (Alasuutari 1999, 72.)

Laadullinen tutkimus tarkastelee aineistoaan kokonaisuutena. Laadullisen analyysin katsotaan hahmottavan jonkin tietynä kokonaisuutena pidetyn rakennetta. Pro gradu-työssäni tämä kokonaisuus on kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäen Musiikkitalon avajaisiin osallistumattomuutta koskeva uutisointi ja keskustelu. Alasuutari käyttää ideografisen ja nomoteettisen tutkimuksen käsitteitä selventääkseen laadullisen tutkimuksen olemusta. Ideografinen tutkimus pyrkii selittämään tiettyä yksittäistä ilmiötä tai tapahtumaketjua ilman, että ajatellaan selityksen edustavan mitään yleistä lainalaisuutta, kun nomoteettinen tutkimus taas pyrkii päinvastaiseen. Ero näiden tutkimustapojen välillä on siinä, että toinen pyrkii yleistämään otoksen avulla, toinen selittämään yksittäistapausta. Laadullinen tutkimus sisältää monesti piirteitä molemmista tavoista. (Alasuutari 1999, 38–39)

Oma tutkielmani tasapainoilee myös näiden kahden tavan välillä. Mielestäni artikkelien ja kommenttien perusteella voidaan jossain määrin kartoittaa niitä suuntaviivoja, joilla kulttuuria

tämän päivän Suomessa yleisesti hahmotetaan. Toisaalta aineisto on liian pieni ja erityisesti kommentoijien joukko liian suppea ja epämääräinen, jotta kattavia yleistyksiä voitaisiin tehdä.

Pro graduni on case- analyysi, tapaustutkimus. Tapaustutkimuksessa tutkimuskohteena on yleensä jokin ilmiö tai tapahtumakulku, määrittelevät Markus Laine, Jarkko Bamberg ja Pekka Jokinen ”Tapaustutkimuksen taito” -kirjassa Tapaustutkimukseen soveltuvat tutkimusmenetelmät ovat moninaiset. (Laine, Bamberg, Jokinen 2007, 9) Laine, Bamberg ja Jokinen kehottavat tapaustutkijaa erottamaan tutkimuksensa kohteen ja tapauksen. Omassa työssäni tapaus on kulttuuri- ja urheiluministerin musiikkitalon avajaisista poisjääminen ja poisjäämistä koskeva mediakeskustelu, kun taas tutkimuksen kohde on se, millä tavoin keskustelussa määritellään kulttuuria. (2007, 10–11)

Alasuutari nimeää laadullisen tutkimuksen ensimmäiseksi vaiheeksi *havaintojen pelkistämisen*. Tällä tarkoitetaan sitä, että aineiston tarkasteluun valitaan tietty teoreettinen ja metodologinen näkökulma, mikä rajaa aineistosta sen, mihin tutkimuksessa halutaan keskittyä. Toiseksi saadut havainnot yhdistetään. Tutkimusaineiston yksittäiset elementit katsotaan jonkin yleisemmin määritellyn toimintatyyppin muunnoksiksi. Tässä tapauksessa pyrin löytämään tutkittavista lehtiartikkeleista ja internetkommenteista yhdistäviä tekijöitä ja ilmaisuja, joiden perusteella voidaan väittää tiettyjen diskurssien rajaavan kulttuurin alaa. Laadullinen analyysi siis pyrkii yhdistämään yksilölliset näkemykset siten, että niiden kautta voidaan saada jonkinlainen näkemys kulttuurisista stereotyyppioista, joiden kautta tiettyjä aihealueita tavataan käsitellä. (Alasuutari 1999, 40–41.) Alasuutari tähdentää kuitenkin, ettei laadullisen analyysin tarkoitus missään nimessä ole määritellä keskivertotapauksia. Poikkeus kumoaa säännön: mikäli jossakin aineiston osassa esiintyy muusta aineistosta poikkeava näkemys, ei yleistystä enää voida tehdä. Jos muu osa aineistosta kuitenkin viittaa tiettyyn suuntaan, voidaan Alasuutarin mielestä katsoa, että havaintoja jäsentää jokin tietty kehys. (1999, 42–43.) Tapaustutkimusta on kritisoitu muun muassa siitä, ettei yksi esimerkki ole tarpeeksi yleistämiseen. (Esim. Flyvbjerg 2007) Tapaustutkimus pyrkii kuitenkin ymmärtämään enemmän kuin yleistämään. (Saarela-Kinnunen, Eskola 2007, 189) Niinpä myös omassa tutkielmassani yksittäiselläkin kommentilla on merkitystä.

Pohdin aineistoni kohdalla myös määrällisen analyysin mahdollisuutta. Tulini kuitenkin siihen tulokseen, ettei kvantitatiivinen analyysi ole tässä yhteydessä riittävän luotettava eikä palvele tutkielmani tarkoitusta. Kommenttien analysoiminen määrällisesti on hankalaa, koska kirjoittajien näkemykset eivät ole yksiselitteisiä tai suoria vaan tulkinnanvaraisia. Näkemykset on usein luettava rivien välistä. Esimerkiksi korkean ja matalan kulttuurin välinen eronteko jäisi määrällisesti tarkasteltuna suhteellisen pieneksi, koska kommentoijat eivät halua pitää eroa yllä tai eivät tuo eron

olemassaoloa esiin korkea/matala jaottelun kautta. Kuitenkin esimerkiksi klassisen musiikin ja rock-musiikin katsotaan kommentteissa kuuluvan jollakin tavalla toisilleen vastakkaisiin kategorioihin, samoin kuin graffitin ja sen kulttuurin, mitä esimerkiksi juuri Musiikkitalon katsotaan tarjoavan. Myös kommentteja edeltävät lehtiutiset ohjaavat keskustelun suuntaa, jolloin kommenttiketjut poikkeavat toisistaan siinä mihin piirteeseen ” Case Musiikkitaloa” ne keskittyvät, mikä vääristää tulosta. Samoin kulttuurin ja urheilun välinen vastakkainasettelu tulee kulttuurin määrittelyn diskurssiksi tapahtuman luonteen vuoksi paljolti automaattisesti, jolloin kommenttien sisältö on olennaisempi kuin niiden määrä. Käsitteiden erottelu ja laskeminen ei kerro mitään siitä, missä mielessä kommentoija asian esittää. Siksi päädyin esittämään tutkielmani tulokset vain kvalitatiivisesti kuvaillen.

Lähdin pro gradussani liikkeelle aineistolähtöisesti. Käytyäni aineiston läpi luontevimmalta tavalta sen jäsentämiseen tuntui teemoihin jakaminen. Aineistosta nousee selvästi esille joitakin aihealueita, joiden kautta tutkimuskysymyksiä on mielekästä lähestyä. Pääteemaksi aineistossani nousee kysymys kulttuurista, se miten kulttuuri aineistooni kuuluvissa lehtiartikkeleissa ja internet-kommenteissa määrittyy tai määritellään. Lehtiartikkelit ohjaavat tässä internet-kommentointia tiettyyn suuntaan, mikä vaikuttaa siihen, millaisia teemoja keskustelijat nostavat esille. Määrittely lähtee liikkeelle paljolti kulttuurin ja urheilun keskinäisestä suhteesta ja niiden suhteesta korkeaan ja matalaan, eliitin ja kansan kulttuureihin. Näitä käsittepareja tarkennetaan kommentteissa vielä oikeisto/vasemmisto eronteon kautta. Lisäksi aineistosta erottuu joukko muita kulttuurin kenttää rajaavia diskursseja. Niitä käsittelem tarkemmin luvussa 5.

2.1 Diskurssianalyysi ja artikulaatioteoria

Aineistooni pureudun diskurssianalyysia apuna käyttäen. Diskurssianalyysin tekemiseen on monia tapoja. Yhteistä kaikille suuntauksille on Rosalin Gillin mukaan kriittinen asenne itsestään selväksi oletettuun tietoon, sekä siihen, että ihmisten havainnot voisivat paljastaa ”maailman todellisen luonteen.” Diskurssianalyysin eri perinteille on yhteistä myös se, että maailman mieltämisen tavat nähdään historiallisesti ja kulttuurisesti määräytyneinä, sekä se, että tieto on rakentunut sosiaalisissa prosesseissa. Lisäksi tiedon tapoja tutkitaan diskurssianalyysissä yleensä suhteessa käytäntöihin. (Gill 2000, 173) Sanomiseen suhtaudutaan diskurssianalyysissä tekona, jolla on merkitystä todellisuudessa. (Howarth 2000, 6)

Diskurssissa on kyse niistä normeista, säännöistä, ehdoista ja rajoista joita kielellinen ilmaiseminen tai keskustelun kohteena oleminen jollekin ilmiölle tai asialle asettaa. Diskurssianalyysin juuret juontavat taiteissa sekä humanistisissa ja yhteiskuntatieteissä tapahtuneesta katseen kääntämisestä

kieleen, niin sanotusta ”kielellisestä käänteestä,” joka Rosalind Gillin mukaan sai alkunsa positivismin kritiikistä sekä sisälsi vahvoja vaikutteita strukturalismista ja jälkistrukturalismista. Semiotiikka ja strukturalismi pitävät termien merkityksen muodostajana niiden keskinäisiä vastakohtaisuuksia, jotka myös graduaineistostani nousevat esiin olennaisina merkityksiä hahmottavina tekijöinä. (Gill 2000, 173) Samoin strukturalistiseen ajatteluun viitaten aineistostani löytyvät jaot ja diskurssit hahmottuvat rakenteina, jotka konstruoivat kulttuurin kenttää. Diskurssi määrittää sen, kuinka jokin tulee havaituksi, objektin sijainnin ja järjestyksen, paikan ja aseman. Määrittelemällä diskurssi samalla myös muuttaa kohdettaan. (Alasuutari 1999, 38.)

Diskurssit asettavat tilanteen mukaan jonkin tietyn tavan käyttää kieltä etusijalle. Se millaisena todellisuus kulloinkin näyttäytyy, on diskurssin määräämää. Diskurssit ovat historiallisia ja yhteiskunnallisia käytäntöjä, jotka jatkuvasti muokkaavat valtasuhteita uudelleen. Diskurssit ohjaavat toimintaa, koska näkemys jonka jokin diskurssi maailmasta esittää, sitoutuu aina joihinkin tapoihin toimia, jolloin vaikutukset ovat ”todellisia.” Lisäksi diskurssit määrittävät sitä, kuka saa puhua ja kenen kieltä käytetään. (Kunelius 2003, 223–228)

Tutkimusmenetelmänä diskurssianalyysi on enemmänkin apuväline, ”väljä teoreettinen viitekehys”, kuin tutkimusmenetelmä, jolla on selkeät rajat. Diskurssianalyysissa oletetaan, että kielen käytöllä on seurauksia. Se kuinka asioita tuodaan ilmi, vaikuttaa siihen millaisena sosiaalinen todellisuus näyttäytyy. Diskursiiviset merkitysjärjestelmät esiintyvät usein rinnatusten, toisilleen vaihtoehtoisina. Merkitysten katsotaan diskurssianalyysissa olevan kontekstisidonnaisia ja toimijoiden kiinnittyvän ”merkityssysteemeihin.” (Jokinen, Juhila, Suoninen 1993, 17.) Diskurssianalyysissa tarkastellaan sitä, *miten* asiat sanotaan. Tarkastelun kohteena on se, millaisia kulloinkin käytetyt ”kuvaukset ja selitykset” ovat ja mitä niistä seuraa. (Suoninen 1999, 18)

Vaikka diskurssi nähdäänkin usein ennen kaikkea kielellisenä, on sillä myös muita mahdollisia ulottuvuuksia. Ernesto Laclau ja Chantal Mouffe haluavat kiistää ajatuksen diskursiivisista ja ei-diskursiivisista käytännöistä. Mikä tahansa objekti voi olla diskursiivinen eikä eronteko kielellisten ja toiminnallisten sosiaalisten käytäntöjen välillä ole tarpeellinen. Lisäksi diskurssit eivät Laclau ja Mouffen näkökulmasta ole vain mentaalisia, vaan niillä on myös materiaallinen ulottuvuus. (Laclau, Mouffe, 2001, Howarth, 2000) Kun jotakin esitetään tietyssä diskurssissa, asia liittyy jo valmiiksi ja se myös liitetään toisiin ilmiöihin, jolloin se ymmärretään tietyssä valossa. Artikulaatiot muokkaavat uudelleen niitä yhteenliittymiä, joiden kautta asiat ja ilmiöt muodostuvat ja merkityksellistyvät. (Kunelius 2003, 231–232)

Opinnäytetyössäni otan aineistooni artikulaatioteoreettisen näkökulman, koska tutkimuskysymyksen kannalta tuntuu olennaisemmalta hahmottaa laajempia yhteyksiä asioiden välillä, kuin paneutua diskursseihin yksittäisten ilmausten tasolla. Reetta Pöyhtäri, joka on analysoinut maahanmuuton ja maahanmuuttajien artikulaatioita aikakauslehdissä, kuvaa artikulaatioteoreettisen lähestymistavan mahdollistavan laajemman tarkastelukulman kuin muut diskurssiteoriat. Pöyhtäriin lähtökohtana on Laclau ja Mouffin esittämä artikulaation ajatus, jonka perusteella Pöyhtäri määrittelee artikulaatiot diskursiivisiksi, eli merkitystä luoviksi käytännöiksi. Diskurssiin kuuluu aina tiettyjä toimijoita ja objekteja, joiden merkityksen diskurssi määrittää. Artikulaatiot määrittävät ja järjestävät näitä merkityksiä uudelleen, ne synnyttävät uusia suhteita ja yhteyksiä diskurssiin kuuluvien esineiden, asioiden ja toimijoiden välille. (Pöyhtäri 2011, 46) Pro gradussani hahmotan niitä artikulaatioita, joiden kautta kulttuuri- ja urheiluministerin valintaa uutisoidaan ja arvioidaan.

2.2 Käsitteitä ja teoriaa

Kulttuurin alueella liikuttaessa maun kysymyksestä tulee pian keskeinen. Siksi Pierre Bourdieun tunnetuksi tekemä distinktioteoria sopii työntekijöille teoreettiseksi viitekehikseksi. Bourdieun ohella tukeudun Bourdieuta lähtökohtanaan käyttävään uudempaan suomalaiseen tutkimukseen, ennen kaikkea Nina Kahman väitöskirjaan ”Yhteiskuntaluokka ja maku”. Myös Mirja Liikkanen ja Pertti Alasuutari ovat tutkineet makua Bourdieun distinktioteoriaan nojaten.

Bourdieu osoittaa tutkimuksessaan, että kulttuurinen maku on sidoksissa kasvatukseen ja koulutukseen ja näin ollen myös yhteiskuntaluokkiin. (Bourdieu 1984, 1) Bourdieun teoria perustuu ajatukseen siitä, että eri yhteiskuntaluokilla on erilainen maku. Luokkien välillä käydään hiljaista kamppailua siitä, mikä kulttuuri katsotaan hyväksi, hienoksi ja oikeaksi. (Bourdieu 1984, 199; 483, Kahma, 22) J.P. Roosin Suomessa esittelemä Bourdieu innosti suomalaisia makututkimuksen pariin ensimmäistä kertaa 1980- ja 90-luvuilla. (Liikkanen 2009, 169) Bourdieun distinktioteoria tutkii sosiaaliseen todellisuuteen nähden. Lisäksi esimerkiksi koulutuksessa ja ammatti-identiteeteissä², joista yhteiskuntaluokissa myös on kyse, sekä luokkien merkityksessä ylipäättään on tapahtunut muutoksia 1970-luvun jälkeen, jolle Bourdieun tutkimus sijoittuu. Todennäköisesti Bourdieun

²Kuten Minna Lindgren kirjoittaa teoksessa ”Me Muut. Kirjoituksia yhteiskuntaluokista”: Kadonnut sivistyneistö on korvattu julkkiksilla, jotka muodostavat uuden halutun yhteiskuntaluokan. Siihen pääseminen on melkein yhtä haluttua kuin kuuluminen toiseen eliittiryhmään rikkaat” (Lindgren 2009, 93) Tai: ” Taiteilijat ja tutkijat, entinen sivistyneistön sisällöntuottajatiimi, ovat valuneet modernissa luokkaliikumäessä ylimmän kerroksen erkkeriasunnosta jätekuilua pitkin kellariin. Siellä he ovat duunareiden kanssa sulassa sovussa.” (2009, 94)

vetämille rajalinjoille on lisäksi löydettävissä nykyistä sosiaalista todellisuutta paremmin vastaavia vaihtoehtoja. (katso esim. Kahma 2011, Liikkanen 2009, Alasuutari 2009, Savage et.al 2001) Vaikka Suomea ei ole pidetty vahvasti luokkayhteiskuntana, osoittaa paitsi aiempi tutkimus, myös viime vuosina virinnyt keskustelu, että luokkaerot vaikuttavat taustalla myös suomalaisessa kulttuurissa, siinä kuinka ihmiset käsittävät paikkansa sosiaalisessa todellisuudessa. Koska Bourdieun teoria koskee ennen kaikkea sosiaalisten tilojen rakenteita, tämän perusajatukset ja käsitteet ovat hyvin sovellettavissa myös suomalaisesta yhteiskunnasta puhuttaessa. (Kahma 2011)

Käytän niin taiteesta ja kulttuurista, urheilusta sekä mediasta tai journalismista puhuessani Bourdieun tutuksi tekemää kentän käsitettä. Bourdieu ajattelee sosiaalisen tilan koostuvan verrattain itsenäisistä alueista, kentistä. (Kahma 2011, 22) Kentät ovat ”voimien kenttiä”, joilla toimijat pitävät hallussaan tiettyjä positioita, jotka joko muuttavat tai säilyttävät voimasuhteita, jotka kentän muodostavat. Periaatteessa kenttää voi Bourdieun mukaan verrata fysikaalisten voimien kenttään. Kenttä on tapahtumapaikka, jossa toimijoilla on tietyt roolit ja asemat. Toimijat reagoivat kentällä vallitseviin pysyviin voimasuhteisiin ja rakenteisiin. Kenttä määräävät paljolti ennakoita toiminnan tavat ja rajat, mutta yksilöllä on sillä kuitenkin myös jonkin verran liikkumavapautta. (Bourdieu 2005, 30) Kenttä on eräänlainen mikrokosmos, ”sosiaalinen universumi”, kuten Bourdieu kuvaa. Kentällä on osittain omat lakinsa, eivätkä kaikki yleiset säännöt toimi sillä sellaisinaan, mutta se liittyy kuitenkin ympäröivään maailmaan ja sen lakeihin. (Bourdieu 2005, 33) Tony Schapiro määrittelee kentän ehdoiksi sen, että se pystyy artikuloimaan ja manifestoimaan itsensä samalla sekä yksikkönä, että erillisinä, toisiinsa liittyvinä entiteetteinä. Kenttä täytyy voida tunnistaa sen ydinarvoista, funktioista, säännöistä, kategorioista ja luonnehdinnoista. Lisäksi kentän täytyy olla Bourdieun vallan kentäksi kutsuman kenttien verkoston tunnistama ja hyväksymä. (Schapiro 2007, 45)

Bourdieu erottaa neljä erilaista pääomaa, jotka määräävät, kuinka niin luokat kuin yksilötkin sijoittuvat eri kentille. On taloudellista pääomaa, joka liittyy varallisuuteen ja ammatilliseen asemaan, kulttuurista pääomaa eli koulutusta ja oppiarvoja, tietoa ja kulttuurin alaan liittyvää ammatillista arvostusta, sekä sosiaalista pääomaa, joka on hyödyllisiä ihmissuhteita ja käytöstapojen tuntemusta. Neljäs pääoman muoto on symbolinen pääoma, kattokäsite kolmelle muulle. Muut pääomat voidaan vaihtaa symboliseksi pääomaksi, symboliseksi arvoksi. Pääoma saadaan osittain jo syntyessä, suvun, perheen ja kasvatuksen kautta, mutta sitä kerätään myös kentällä toimimalla. (Bourdieu 1984, 114, Roos 1985, 11–12, Kahma 2011, 23)

Bourdieu ajattelee todellisuuden koostuvan asioiden välisistä suhteista. (Bourdieu 1998, 12.) Yhteiskuntaluokat ovat tapa jäsentää sosiaalista tilaa, tapa elää sosiaalisessa tilassa. Sosiaalinen tila

muodostuu asioiden välisistä eroista. (1998, 20–21, 25.) Bourdieu jakaa luokat ylimpiin, hallitseviin luokkiin, keskiluokkaan sekä alaluokkaan. (Kahma 2011, 24.) Kukin yhteiskuntaluokka suosii sille ominaisia kulttuurintuotteita niin harrastuksissa kuin muissa mieltymyksissä. Yläluokan maku on Bourdieun mukaan hallitseva ja legitiimi, se mitä pidetään ”hyvän maun” mittarina. Yläluokan erottaa ”kulttuuristen erojen taju”, jota keskiluokalla ei ole. Keskiluokan makua Bourdieu kuvaa ”hyväksi kulttuuritahdoksi”, koska keskiluokka pyrkii jäljittelemään yläluokkaista makua. Alaluokkaan kuuluvat maanviljelijät ja työväki ovat Bourdieun mallissa makua vailla, he perustavat valintansa välttämättömyyteen. (Liikkanen 2009, 170, Kahma 2011, 16)

Eri luokkien väliset makuerot ja elämäntavat muodostavat habituksen. Habitukset ovat tapoja olla, luokitella ja määritellä asioita. Sanalla sanoen habitus on käyttäytymistäipumus. (Bourdieu 1998, 12, 14, 18, Bourdieu 1984, 214- 215)” [...] habitus on se toimijan hankkima pääomien kokonaisuus ja ilmenemismuoto, joka sanelee hänen asemansa luokkien kentässä.” (Kahma 2011, 24) Ihmiset toimivat sosiaalisen maailman kentillä pääomaa keräten ja voittoa tavoitellen, mutta tekevät sen tiedostamattaan. Habitus on sitä, että ihmiset ovat sisäistäneet kentän sisäiset lait; tavat suhtautua ja toimia ja reagoida ruumiillisesti. (Roos 1985, 10–11) Habitus on skeema, tiedostamaton maailmankatsomus joka on sisäistetty ruumiillisesti niin, että siitä on tullut lähes elimellinen osa ihmisen toimintaa. (Bourdieu 1984, 218)

3. Aineisto ja analyysi

Valitsin aineistoni viiden laajalevikkisimmän suomalaisen päivälehdessä kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäkeä ja Musiikkitalon avajaisia koskevasta uutisoinnista aineiston saatavuuden sekä merkityksellisyyden perusteella. En rajannut mukaan otettuja artikkeleita tarkasti julkaisuajankohdan perusteella, mutta käytännössä mukana olevat artikkelit kommenttiketjuineen ovat kuitenkin ilmestyneet kahden kuukauden sisällä ensimmäisestä kulttuuri- ja urheiluministerin Musiikkitalon avajaisista poisjäämisestä kertovasta uutisesta. Ensimmäinen uutinen on ilmestynyt elokuun 30. päivä 2011 ja viimeinen mukana oleva artikkeli 5. lokakuuta 2011. Valitsin analysoitavan aineiston siten, että sen koko pysyisi pro gradu-työlle mielekkäissä rajoissa. Halusin mukaan ennen kaikkea sellaiset uutiset ja artikkelit, joita oli mahdollista kommentoida internetissä. Sanomalehtien liiton mukaan vuonna 2010 viisi levikiltään suurinta sanomalehteä olivat Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat, Aamulehti, Turun Sanomat ja Iltalehti. (<http://www.sanomalehdet.fi/index.phtml?s=119>, 8.1.2012) Nyt Turun Sanomat jää käytännössä analyysin ulkopuolelle, koska sen verkkoversiosta ei löytynyt ehdot täyttäviä artikkeleita tai uutisia.

Aineistoni koostuu seuraavista artikkeleista ja niitä seuraavista kommenttiketjuista:

Aamulehti: ”Kulttuuriministeri valitsi musiikkitalon avajaisten sijaan koripallon”, kommentteja 3. (30.8.2011) ja ”Puheenaihe: Eläköön nuorten kulttuuri, postmoderni ja rappiotaide”, kommentteja 17. (5.10.2011), Helsingin Sanomat: ”Kulttuuriministeri jää pois Musiikkitalon avajaisista”, kommentteja 92. (30.8.2011), ”Arhinmäki valitsi koripallon Musiikkitalon avajaisten sijaan”, HS-raati. ”Paavo Arhinmäki ravistelee kulttuuripiirejä”, kommentteja 64. (15.9.2011), Ilta-Sanomat: ”Tämän takia kulttuuriministeri jää pois Musiikkitalon avajaisista”, kommentteja 33 (30.8.2011), ”Musiikkitalo avataan tänään kutsuvieraille”, kommentteja 4 (31.8.2011), ”Arhinmäki paljastaa: Unohti Musiikkitalon avajaiset”, kommentteja 75. (31.8.2011), ”Tyrmistys nousi: Heidät jätettiin ulos Musiikkitalon avajaisista”, kommentteja 42. (31.8.2011) sekä ”Kulttuuriväki tuhtui Paavo Arhinmäelle”, kommentteja 122. (6.9.2011). Iltalehdestä mukana on uutinen ”Arhinmäki valitsi koripallon” (1.9.2011.) Iltalehdessä lukijakeskustelu käydään erillisellä keskustelufoorumilla, josta mukana ovat seuraavat kommenttiketjut: ”Musiikkitalon avajaiset Helsingissä”, kommentteja 17 (30.8.2011), ”Arhinmäki on juntti”, kommentteja 15 (30.8.2011) sekä ”Arhinmäkeä ei kiinnosta kulttuuri, oli pois historiallisesta tilaisuudesta?”, kommentteja 124 (1.9.2011).

Lisäksi mukana tutkielmassani ovat seuraavat kolumnit ja mielipidekirjoitukset, jotka mielestäni tuovat keskusteluun lisäulottuvuutta:

Helsingin Sanomat: Kuiskaaja. ”Arhinmäki ei ehtinyt taaskaan Musiikkitaloon.” 3.9.2011

Helsingin Sanomat: Mielipide. ”Kulttuuri kuuluu myös kulttuuriministerille” 3.9.2011

Helsingin Sanomat: Mielipide. ”Kulttuurin pyhät rituaalit ovat koetuksella” 5.9.2011

Helsingin Sanomat: Näkökulma. Lyytinen Jarkko: ”Arhinmäki vastaan Klinge.” 13.9.2011

3.1 Aineiston käsittely

Luin ensin aineiston vapaasti läpi joitakin kertoja ennen varsinaista lähilukua, jolloin teksteistä nousi esille joitakin selkeitä vastakkainasetteluja, joista pro graduni kannalta tärkeimpinä pidän seuraavia: Kulttuuri ja urheilu, korkea ja matala sekä kansa ja eliitti. Näitä tukee vielä jako oikeistoon ja vasemmistoon. Nämä dikotomiat määräävät paljolti sitä, millaisena Arhinmäen ratkaisu suhteessa Musiikkitalon avajaisiin ja koripallo-otteluun nähdään. Lähiluvussa aineistosta erottui lisäksi erilaisia diskursseja, joiden kautta edellä mainittuja vastakkainasetteluja lähestytään ja joilla kantaa kulttuuri- ja urheiluministerin valintaan perustellaan. Suurin yksittäinen diskurssi aineistossani on kysymys taloudesta kaiken kaikkiaan. Kuka maksaa, kenelle siitä on hyötyä ja mihin rahat pitäisi suunnata. Tälle alueelle lasken mukaan esimerkiksi kulttuurin ja urheilun kustannukset sekä verorahat ja avustukset. Osin tähän liittyen ja osin itsenäisesti perusteluiksi puolesta tai vastaan kelpaavat myös nuoriso ja terveys, niin ruumiinkunto kuin mielenterveyskin, sekä merkitys Suomelle ja suomalaisille esimerkiksi isänmaallisuuden ja kansainvälisyyden kautta. Keskeinen arvo on myös tapahtumien historiallisuus ja ainutkertaisuus. Kysymykset tilasta ja rakennuksista nousevat nekin esille usein. Aihetta lähestytään usein normien hakemisen kautta. Kommentoijat ottavat kantaa siihen, tekikö kulttuuri- ja urheiluministeri oikein vai väärin. Myös ministerin velvollisuuksia ja vastuutehtäviä pohditaan. Kaikista näistä teksteistä erottuvista teemoista löytyy vastauksia tutkimuskysymykseeni siitä, millaiset diskurssit puhetta kulttuurista ”Musiikkitalo ja kulttuuriministeri”-tapauksen kautta tarkasteltuina määrittävät.

Esitän artikkeleista ja kommenttiketjuista poimitut lainaukset sellaisinaan. Kommenteista olen välillä rajannut pois asiayhteyteen liittymättömän, mutta joskus ole ottanut mukaan koko tekstin tai sellaisia osia siitä, jotka tukevat muualla tutkielmassa käsiteltyjä aiheita. Siksi kommentteja kannattaa tarkastella myös kokonaisuuden, ei vain käsillä olevan kysymyksen kannalta. Jos kommentti on vastaus johonkin aiempaan kommenttiin, joka sisältää jotakin lainauksen tai tutkielman aiheen kannalta oleellista, on aiempi kommentti merkitty kurssiivilla.

Kommenttiaineistossa on paljon sellaista nyt pois jättämäni, joka olisi ansainnut tulla esitetyksi myös tekstissä ja jonka mukaan ottaminen saattaisi laajentaa näkökulmaa piirun verran. Suuret linjat, kuten jako korkeaan ja matalaan tai eliittiin ja kansaan ovat kommenttiaineistossa selvästi näkyvissä, mutta jotkin esille nostamistani artikulaatioista saattavat esiintyä kommenteissa vain

kerran tai kaksi. Silti ne ovat tärkeitä, antavat keskustelulle suuntaa ja valaisevat taustateoriassa esitettyjä oletuksia. Tässäkin suhteessa olen tehnyt valintoja. Jotkut yhtä usein tai harvoin aineistossa esiintyvät huomautukset jäävät käsittelemättä, enimmäkseen siitä syystä, että niihin liittyvä ajatus tulee opinnäytetyössä esille jotakin muuta kautta. Joskus joku kirjoittaja on kommentoinut viestiketjussa useammankin kerran ja sivunnut kommentteissaan monta aiheeni kannalta oleellista seikkaa. Tällöin olen joutunut miettimään, saako yhden henkilön mielipide liikaa painoarvoa, jos lainaan samaa nimimerkkiä useampaan kertaan. Kuitenkin aiheeni kannalta ja aineiston luonteen vuoksi on loppujen lopuksi kiinnostavampaa löytää tavalla tai toisella merkityksellisiä näkökulmia kuin pyrkiä kattaviin yleistyksiin, joten sillä, kuka asian esittää, ei lopulta ole ratkaisevaa merkitystä. Lisäksi on muistettava, että tutkielman rajauksen vuoksi myös joitakin laajempia diskursseja on jouduttu jättämään pois. Käsittelemättä tässä opinnäytetyössä jäävät esimerkiksi lahjakkuuden, työn ja ahkeruuden diskurssit ja ansaitsemaansa vähemmälle huomiolle kaupungin ja maaseudun välinen eronteko sekä viihteen ja kaupallisuuden artikulaatiot kulttuurin määrittelyssä.

3.2 Artikkelit journalismin kentällä

Tarkastelemani tekstit ovat sanomalehtiartikkeleita, enimmäkseen uutisiksi luettavia, mutta myös mielipidekirjoituksia ja kolumneja. Tekstit toimivat tavallaan rajapinnoilla. Ensinnä on sanomalehtijournalismi vanhemmassa, paperisessa muodossaan, toiseksi sanomalehtijournalismi siirrettyä internetiin. Kaikki analysoimani tekstit ovat luettavissa lehtien verkkoversioista. Tällä seikalla ei sinänsä ole tässä tapauksessa erityistä itseisarvoa, eikä se ollut aineiston valinnassa määräävin tekijä, mutta artikkelien saatavuus internetissä tuo mukanaan lukijoiden kommentit, eli mediatekstit, joiden tuottaja on joku muu kuin varsinainen toimittaja.

Joukkoviestintää määrittää se, että sen tuotteet ovat periaatteessa suurten joukkojen saatavilla. Tämä ei välttämättä tarkoita sitä, että joukkoviestinnän yleisöt olisivat suuria ja yhtenäisiä. (Thompson 1995, 24) Samoin joukkoviestinnälle on ominaista se, että viestinnän sisältö tuotetaan ajallisesti ja/tai paikallisesti muualla kuin se kulutetaan. (Fairclough 1997, 53) Joukkoviestintä toimii median välityksellä. Median käsitteellä voidaan tarkoittaa välittävää tekijää, mediumia sanan alkuperäisen tarkoituksen mukaan. Silloin media nähdään teknisenä välineenä, kuten televisio, radio, lehdet tai vaikkapa ääniaaltoja välittävä ilma. Yleisemmin mediasta puhutaan kuitenkin informaation välittäjänä. Journalismilla taas tarkoitetaan mediaan tuotettua sisältöä. Pelkkä tiedonvälitykseen tähtäävä journalismi ei kuitenkaan enää riitä kuvaamaan mediasisältöjä. Media- termi on Juha Herkmanin mukaan jo 1980-luvulta saakka käsittänyt myös kaupalliset ja viihteelliset sisällöt. (Herkman 2011, 18–19)

Journalismin sanotaan olevan murrostilassa. Kilpailu on kasvanut ja journalismista on tullut aiempaa enemmän liiketoimintaa. Internet haastaa päivälehtiä ja mediakonserneja nopeudella ja halpuudella. Lisäksi internet on tuonut tavallisen kansan tiedon tuottajaksi. ”Kansalaisjournalismi (citizen journalism) tuottaa uutisia, keskustelua ja kommentteja ilman ammattimaisen journalismin etäisyyttä ja virallisuutta,” summaa Esa Väliverronen. (Väliverronen 2009, 14)

Bourdieuille on tärkeää puhua juuri journalismin kentästä, ei yksittäisistä toimittajista, koska hän katsoo toimittajien toimivan paljolti kentän lakien alaisina. (Bourdieu 2005, 42) Journalismin kenttä on Bourdieun kenttäteorian lähtökohdista ajateltuna suhteellisen epäitsenäinen ja heteronominen. (2005, 33.) Talous ja politiikka asettavat säännöt, joita myös journalismi joutuu noudattamaan. (Champagne 2005, 50.) Kuitenkin journalismin kenttä määrittyy myös omista lähtökohdistaan, ei vain kenttään ulkoa päin vaikuttavista seikoista, kuten mainostajien ja julkaisijoiden ja niin edelleen, toimista. (2005, 33) Lisäksi journalismin kentän valta muilla kentillä, esimerkiksi juuri politiikan alueella, on kasvanut. (Bourdieu 2005, 41) Edellisessä luvussa lainaamani Kunelius peräänkuuluttaa journalismilta valtaa pitävien todellisuus-esitysten purkamista. Tässä ”kulttuuriministeri ja musiikkitalo”- tapauksessa näyttää siltä, ettei ministeri pysty esittämään juuri mitään. Tapaus artikuloidaan ongelmaksi lehtien ja lukijoiden toimesta.

Myös faktatietoa välittäväksi katsottu uutinen on tuotettu, kerrottu jollakin tietyllä tavalla, kuten Mikko Lehtonen muistuttaa. (Lehtonen 1998, 44) Ensimmäisenä julkaistu musiikkitalon avajaisia käsittelevä STT:n uutinen on ensisilmäyksellä luonteeltaan neutraali ja toteava. Kuitenkin se, että tekstissä mainitaan kulttuuri- ja urheiluministerin paikalta puuttuminen, kielii siitä, että paikallaoloa pidetään oletettuna. Uutinen ja siitä virinnyt keskustelu mahdollistavat seuraavat jutut, joissa kulttuuri- ja urheiluministerin poissaolo nostetaan keskeiseksi.

Journalismi ammentaa aineksensa ympäröivästä todellisuudesta, oman diskurssinsa ulkopuolelta. Journalismilla on taipumus esittää todellisuus sellaisena kuin se kulloisenkin ajan yleisen näkemyksen mukaan näyttäytyy, jolloin journalismin kieli voi helposti tulla tukeneeksi niitä ennako-oletuksia ja itsestäänselvyksiä, joita ajassa liikkuu. Tämä auttaa lukijoita hahmottamaan aiheita, mutta samalla myös vahvistaa itsestäänselvyksiä. (Kunelius 2003, 229–230)

Tarkastelemistani iltapäivälehtien artikkeleista erottuu moralismi, joka on niille tyypillistä. Uutisen muodostaminen tukee vallitseviin normeihin. Iltasanomien ja Iltalehden jutuissa luodaan valintatilanne, ongelma joka olisi pitänyt osata ratkaista oikein. Myös Helsingin Sanomat uutisoi aiheesta ministerin poissaolon kautta. Helsingin Sanomien uutisoinnissa näkyy median viihteellistymisen. On otettava kantaa tapahtumiin, jotka eivät välttämättä ole perinteisen journalismin katsantokannan mukaan merkittäviä, koska niiden ympärillä pyörivä mediakaruselli

tekee niistä ilmiöitä. Tämä on tietysti tulkinnanvaraista; onko mediahuomio kuitenkin vain osoitus siitä, että lehdistö hoitaa tehtäväänsä ”vallan vahtikoirana”?

Helsingin Sanomat jatkaa ”kulttuuriministeri ja Musiikkitalo”- ilmiön ruotimista kysymällä muodostamaltaan HS-raadilta, ”onko Paavo Arhinmäki kulttuuriministerinä tehtäviensä tasalla?” HS-raati koostuu lehden mukaan ”yli sadasta tieteen ja kulttuurin vaikuttajasta”. Joukossa on johtajia, taiteilijoita ja tutkijoita, ihmisiä joilla on runsaasti kulttuurista pääomaa. Näin ollen sitä voi pitää varsin elitistisenä ryhmänä, kun mittarina on Bourdieun teoria. Myös muissa artikkeleissa haastatellut ovat kulttuurialan toimijoita. Erikseen esille pääsevät ministerin itsensä lisäksi Ilta-Sanomissa Musiikkitalon tuolloinen johtaja Helena Hiilivirta, Sibelius-Akatemian ylioppilaskunnanhallituksen puheenjohtaja Tuomas Saloniemi sekä Helsingin kaupungin kulttuurilautakunnan jäsen Lasse Liemola. Ministerin valinta on artikkelien äänen perusteella kulttuuriväen asia.³

Norman Fairclough kehottaa diskurssianalyysin tekijää pohtimaan paitsi sitä, mitä tietty teksti sisältää, myös sitä, mitä siitä puuttuu. (Fairclough 1995, 139) Kun lukee tutkielmaani kuuluvia artikkeleita, huomaa pian, että toimittajien kirjoittamissa jutuissa äänessä ovat asiantuntijat. Tässä tapauksessa asiantuntijat ovat kulttuurielämän edustajia. Musiikkitalon johtaja Helena Hiilivirta ja talossa opiskelevat ja esiintyneet Sibelius-Akatemialaiset liittyvät tapaukseen suoraan suhteensa Musiikkitaloon ja sen avajaisiin kautta. Niin sanottu yleisö saa äänen mielipidesivuilla ja kommenttiosiossa. Samoin ”urheiluväki” on lehdistössä hiljaa. Muistan nähneeni yhden lehtiartikkelin, jossa kysyttiin ”urheiluväen” edustajan mielipidettä avajaiskohusta. Ikävä kyllä en ole onnistunut saamaan artikkelia käsiini enää myöhemmin. Aamulehdessä julkaistussa jutussa kulttuuri- ja urheiluministeri poseeraa nuorten kanssa huoltoaseman peliautomaatilla. Tekstissä on äänessä kuitenkin vain ministeri. ”Nuoriso” ei asiaa kommentoi. Myös tämän artikkelin yhteydessä ei-asiantuntijat on rajattu kommenttilaatikon puolelle.

Ari Heinosen vuonna 2008 julkaisema tutkimus osoittaa, ettei kansalaisjournalismin ajatus muuta vanhaa yleisö/tekijät asetelmaa. (Heinonen 2008, 18) Raporttia varten haastatellut päätoimittajat väittävät, että yleisöä on aina pidetty sanomalehdissä tärkeänä. Kuitenkin internetin jokapäiväistymisen myötä yleisön mukaan ottaminen on paitsi aiempaa helpompaa, myös lähes väistämätöntä. (2008, 3) Kaikki Heinosen raporttiaan varten haastatellut päätoimittajat olivat sitä mieltä, että yleisönosasto on tärkeä. Internetin keskustelufoorumia sen sijaan piti tärkeänä vain 74

³Kulttuuri- ja urheiluministeri Arhinmäki kertoo huomauttaa haastateltaessa paitsi avustajansa hoitavan aikatauluasiat, myös Musiikkitalon avajaiskutsun olleen yleinen, ei urheilu- ja kulttuuriministerille suunnattu. (IS 31.8.2011, HS 31.8.2011)

prosenttia. (Heinonen 2008, 60) Heinosen tutkimuksesta käy ilmi, että lukijoiden ääni pääsee kuuluville enimmäkseen sille varatuissa erillisissä tiloissa. Varsinaiset artikkelit ovat yhä ammattijournalistien käsialaa. (2008, 3-4) Lehtien keskustelufoorumeilla toimittajat eivät juuri näy, keskustelu on lukijoiden välistä. Toimittajat kuitenkin sysäävät keskustelua liikkeelle aihevalinnoilla ja toisaalta myös keskusteluista saadaan aiheita myöhempiä artikkeleita varten. (2008, 67) Oman aineistoni suhteen liike toimittajien kirjoittamien artikkelien ja kommenttien välillä näyttää vastavuoroiselta. Artikkeleissa esitetyt väitteet pulpahtavat esiin lukijoiden näkemyksissä, niitä vastustetaan, mutta myös käytetään faktaperusteluina tukemaan omaa kantaa. Myös kommentit ovat antaneet aiheita jatkoartikkeleihin. Ainakin lehdistössä käsitellyt kysymykset korkeasta ja matalasta kulttuurista sekä Arhinmäen kulttuuriministeriyden mukanaan tuomista uusista tuulista ovat todennäköisesti saaneet pontta kommenttilaatikoiden keskusteluista. Jo se, että tapaus on kerännyt niin paljon yleisön huomiota, on varmasti vaikuttanut siihen, että juttua on saatu jatkettua kuukausia ja vielä voitu palata siihen vuoden kuluttua. (esim. Aamulehti ”Arhinmäki kulttuuriväen kritiikistä: ”Kun ei edes tiedä, mistä ne puhuu” ” 22.8.2012) Myös HS-raadille esitetystä kysymyksessä Arhinmäen tehtävantasaisuudesta voidaan nähdä viitteitä siitä, että kommentoijien näkemyksiä on kuultu.

On ehkä liioittelua nimittää ministerin poissaoloa Musiikkitalon avajaisista skandaaliksi, vaikka siihen liittyykin skandaalille ominaisia piirteitä, kuten oletetusta normien rikkomisesta seuraava moraalinen närkästys ja tapahtumasta seuranneen keskustelun pitkäkestoisuus, (skandaalin määrittelystä esim. Thompson 2000, Dahlgren, Kivistö, Paasonen 2011, Adut 2008) mutta siitä uutisointi on epäilemättä skandaalihakuista. Media on kaupallista ja se luo sisältöjä myyvyyden, sen minkä se olettaa kiinnostavan yleisöä, perusteella. (Herkman 2011, 182) Parhaiten kulttuuri- ja urheiluministerin musiikkitalon avajaisista puuttumisen ilmaisua mediassa kuvaa viime vuosina paljon käytetty termi ”koku.” Skandaalien sanotaan usein kertovan laajemmasta yhteiskunnallisesta murroksesta. (Kantola, Vesa ja Hakala 2011, 66) Ehkä kulttuuri- ja urheiluministerin poissaolosta syntynyt koku kertoo sekin siitä, että kulttuurin käsittäminen ja käytännöt ovat lähdössä uusille urille.

Myös tutkimissani lukijakommenteissa ongelmakeskeisyys korostuu. Kommentit ovat usein neuvoja ja perusteluja sille, kuinka kulttuuri- ja urheiluministerin olisi kuulunut toimia. Monesti kirjoittajat ottavat artikkelin ministerin poissaoloa kritisoivan näkökulman annettuna totuutena, jolloin sävy mielipiteessä on syyttävä. Voi myös käydä päinvastoin, artikkelien esittämä ajatus jollakin tapaa väärästä teosta nähdään aiheettomana tai liioiteltuna, jolloin ministerin toimintaa puolustetaan. Kommenteista voidaan erottaa kaksi pääasiallista puhumisen tapaa, joista molemmat tukeutuvat perinteisiin kulttuurin alueen artikulaatioihin. Kommentoijat joko pyrkivät etsimään

normeja ja normatiivista oikeutusta kulttuuri- ja urheiluministerin poissaololle tai sen tuomitsemiselle, tai vaihtoehtoisesti kääntämään perinteisinä pidetyt asetelmat ympäri, jolloin kyse on yleensä ministerin puolelle asettumisesta. Kummassakin tapauksessa näkemystä perustellaan usein sillä, katsotaanko jokin ”oikeaksi” kulttuuriksi vai ei.

Demokratian ylläpitämisen on katsottu olevan journalismin pääasiallinen yhteiskunnallinen tehtävä. (Väliaverronen 2009, 24) Journalismi tarkkailee valtaa pitävien toimia ja raportoi niistä kaikelle kansalle. Journalismista käytetään myös termiä neljäs valtiomahti, (muut kolme valtiomahtia ovat parlamentti joka säätää lait, hallitus ja virkamiehet, joilla on toimeenpanovalta, sekä tuomiolaitos joka vastaa tulkinnasta) millä viitataan journalismin itselleen asettamaan tehtävään ”valvoa kansalaisten puolesta julkisen vallan käyttäjiä.” (Kunelius 2003, 193)

Kulttuuriministerin musiikkitalon avajaisista poisjäämisestä kertovia artikkeleita ei voi pitää varsinaisesti poliittisina uutisina, vaikka niiden kärki ainakin näennäisesti pyrkii suuntaamaan kulttuuri- ja urheiluministerin aseman sisältämiin vastuisiin ja velvollisuuksiin. Poliitiikan on sanottu medioituneen ja viihteellistyneen ja poliittisen uutisoinnin keskittyvän yhä enemmän poliitikkoihin yksityishenkilöinä. (esim. Herkman 2011) Tarkastelemissani artikkeleissa kulttuuri- ja urheiluministeri tulee esille vain virkansa kautta. Ministerin henkilökohtaiset mieltymykset tai ominaisuudet nousevat esille Aamulehden artikkelissa ja HS-raadin mielipiteissä, muissa jutuissa toimittajat tuntuvat korostavan nimenomaan virka-asemaa ja virkavelvollisuutta. Ministerin velvollisuudet ovat tärkeä kritiikin perusta myös kommentoissa, mutta myös Arhinmäen habitus sinänsä saa huomiota. Arhinmäki tunnetaan esimerkiksi graffitin ja rap-musiikin ystävänä ja näistä ja muista ministerin henkilökohtaisista makumieltymyksistä pyritään tekemään asiaa, kulttuuriministerin velvollisuuksien laiminlyömiseen vaikuttava tai ainakin sitä tukeva seikka.

Kunelius ja Väliaverronen esittävät artikkelissaan ”*Politiikan journalismi medioitumisen aikakaudella*” poliittisissa journalismissa tapahtuneista muutoksista tutkimusaineistoa, joka osoittaa poliittisten henkilöiden 1990-luvulta alkaen mieltymyksen aiempaa enemmän oman näkökulmansa edustajiksi sen sijaan, että nämä nähtäisiin ”tiedon auktoriteetteina.” Väliaverronen ja Kunelius toteavat tämän voivan kertoa myös siitä, että poliitikot nähdään enemmän myös ”julkisuudessa pelaajina, jotka nousevat esiin ja edustavat juuri omia näkökulmiaan.” (Kunelius, Väliaverronen 2009, 234) Tutkimassani tapauksessa tuntuu siltä, ettei ministerillä itsellään juuri ole mahdollisuutta vaikuttaa siihen, kuinka hänestä kirjoitetaan. Selitystä poisjäämiselle kysytään kyllä, mutta vastaukset esitetään niin, että ne antavat enemmänkin aiheutta lisäpäivittelyyn kuin ratkaisevat tilannetta mihinkään suuntaan. Juha Herkman sanoo poliittista julkisuutta ajatellun joskus Bourdieun kenttäteorian kautta eräänlaisena pääoman uutena muotona, mutta toteaa kuitenkin

mediajulkisuuden olevan sen verran arvaamatonta, ettei ajatus siitä pääomana toimi noin vain. (Herkman 2011, 13)

Pierre Rosanvallon pitää mainetta ja kunniaa nykyajan politiikan tärkeimpänä symbolisena pääomana. Niihin perustuu luottamus, joka on poliitikolle tärkeintä. Rosanvallon ajattelee demokratian rinnalla toimivan vastademokratian, joka kuitenkin ei ole demokratialle vastakkainen, vaan ikään kuin sen lisäosa. Vastademokraattinen toiminta on kansalaisten keinoja valvoa päättäjiään ja julkinen valppaus, ”päättäjien alituinen herkkänahkainen tarkkailu”, on tärkeä vastademokratian muoto. Lehdistö on näin väline tälle valvonnalle. (Rosanvallon 2008)

Ari Heinonen väittää, että kansalaisjournalismi, vaihtoehto- tai ruohonjuurijournalismi, kuten jo 1960, -70 ja -80 luvuilla ilmaantuneita perinteisen median haastajia myös on kutsuttu, ei ole onnistunut murtamaan hierarkioita. Sosiaalinen media sen sijaan on rikkonut perinteistä asetelmaa ja hajottanut julkaisuvaltaa. (Heinonen 2008, 16) Valtamediat ovat saaneet haastajan blogimuodosta, joka teoriassa antaa kenelle tahansa mahdollisuuden saada äänensä kuuluville. Lisäksi sosiaalinen media, kuten Twitter ja Facebook, mahdollistaa myös poliitikoille suoran keskustelun ihmisten kanssa. Esimerkiksi Paavo Arhinmäki kommentoi niin blogissaan kuin Facebookissa kulttuurimieltymyksistään kirjoitettuja lehtijuttuja tai kertoo muuten tekemisistään. Perinteiseen sanomalehteen verrattuna blogit ja Twitter ja Facebook mahdollistavat puheen sävyllä ja tyyllillä leikkittelyn. Sosiaaliselle medialle on ominaista myös omanlaisensa ironinen huumori, joka tosin kuluneen vuoden aikana on saattanut ongelmiin useammankin politiikan parissa toimivan. Kuriositeettina ja osoituksena sosiaalisessa mediassa harjoitettavasta sarkasmista mainittakoon Facebookiin avattu ryhmä nimeltä ”Paavo ei ollut täälläkään”, joka toimii periaatteella:

Paavo Watch. Mistä kaikkialta tennariministeri Arhinmäki lapsellisesti ja mielenosoituksellisesti jättäytyy pois? Raportoi! (facebook.com/PaavoEiOllutTaallakaan. Katsottu 1.9.2012)

3.3 Ministerin valinta

Vaikka artikkeleissa on periaatteessa kyse samasta asiasta, siitä, että kulttuuriministeri ei saavu tai ole mennyt musiikkitalon avajaisiin, vaan matkustaa Liettuaan katsomaan Suomen joukkueen avausottelua koripallon EM-kisoissa, otsikoinnilla voidaan vaikuttaa siihen, millainen kuva kulttuuriministerin osallistumisesta muodostuu. Ensimmäistä uutista seuraavissa artikkeleissa taas on jo ennalta valittu näkökulma, kuten kulttuuriväen tuhtumus tai kulttuurilautakunnan jäsenten kutsumatta jättäminen, jotka ohjaavat keskustelua tiettyyn suuntaan. Tästä huolimatta kommentit liikkuvat kaikissa ketjuissa melko samalla alueella. Painotuseroja toki on.

Kolmannenkymmenennen päivän ensimmäisten uutisten kohdalla keskustelu hypähtelee enemmän

myös muiden poliittisten toimijoiden ajankohtaisiin menoihin. Entinen presidentti Tarja Halonen mainitaan ensimmäisessä uutisessa paikalta puuttuvana, koska tämä on vienninedistämismatkalla Mongoliassa. Näin keskustelu ajautuu välillä Suomen ulkomaankauppaan. Samoin kommenteissa viitataan vanhempiin, esimerkiksi Arhinmäen kesäistä oopperajuhlamatkaa käsitteleviin uutisiin sekä muihin poliitikkoihin, kuten aiemmin kulttuuriministerin tehtävässä toimineeseen Tanja Karpelaan. Myöhemmin julkaistuihin artikkeleihin liittyvät kommentit keskittyvät enemmän kulttuuriin ja siihen millaisena se kullekin kommentoijalle merkityksellistyy. Kun artikkelin otsikko ja näkökulma viittaavat ”kulttuuriväkeen”, positioivat kommentoijat itsensä useammin suhteessa näihin. Itsestään selvää tämä ei kuitenkaan ole, keskustelu kulkee usein myös hiukan ”asian vierestä”, ohittaen linjan jonka artikkelin teoriassa voisi sanoa asettavan.

Kommenttien tyyliässä ja tavassa on jonkin verran eroja eri medioissa.⁴ Ilta-Sanomien, Aamulehden ja Helsingin Sanomien kommentit ovat usein suhteellisen maltillisia ja asiallisia ja joukkoon mahtuu useita pidempiä, pohdiskelevia mietteitä, kun taas Iltalehti erottuu joukosta kommentoijien yltyessä välillä homottelemaan toisiaan. Iltalehden kommentit ovat usein myös selvästi lyhyempiä ja keskimäärin perustelemattomampia, ronskimpia ja vihamielisempiä, esimerkiksi nimimerkitön kannanotto ”Arhinmäki on takinkääntäjä joka pitäisi paistaa rasvassa ja syöttää sioille” (Iltalehti 30.8.2011, 14:35) tai niin ikään nimimerkitön otsikolla ”Arhinmäki ryssälän paskaläjä” otsikoitu viesti ”Arhinmäki on maanpetturi ja helsinkiläinen paskaläjä. Häpeän Kataista, joka hyväksyi tuon paskan ministeriksi.” (Iltalehti 30.8.2011, 17:11)

Arhinmäen poissaolo musiikkitalon avajaisista on ensimmäisissä uutisotsikoissa nimetty ”valinnaksi”. Sekä Aamulehti, Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat ja Iltalehti puhuvat kaikki valinnasta ensimmäisen aihetta koskevan STT:n uutisen yhteydessä. Otsikoissa annetaan ymmärtää kulttuuriministerin *valinneen* jotakin jonkin muun *sijasta*, tässä siis EM-koripallo-ottelun Musiikkitalon avajaisten sijaan. Valinnasta puhutaan myös Helsingin Sanomien 31.8.2011 julkaistussa uutisessa, jossa Arhinmäki itse kommentoi poissaoloaan. Otsikko kuuluu: ”*Arhinmäki valitsi koripallon Musiikkitalon avajaisten sijaan.*” Ilta-Sanomissa samana päivänä ilmestynyt Arhinmäen kommentit sisältävä uutinen taas on varustettu otsikolla ”*Arhinmäki paljastaa: Unohti Musiikkitalon avajaiset.*” Paljastaminen” on verbinä skandaalinhakuinen. Annetaan ymmärtää poissaolon takana olevan jotakin salattavaa, joka nyt tulee julki. Muita poisjäämistä määrittäviä termejä ovat ”ehtii” Helsingin Sanomien kuiskaajan 3.9.2011 julkaistussa ”*Arhinmäki ei ehtinyt taaskaan Musiikkitaloon*” kommentissa, jossa on kyse Arhinmäen poissaolosta seuraavan päivän

⁴En tässä opinnäytetyössäni puutu päivälehtien omistussuhteisiin tai mahdollisiin poliittisiin painotuksiin, oletettuihin lukijaryhmiin ja niin edelleen, vaan analysoin artikkeleita ja kommentteja tekstin tasolla, näistä kytköksistä irrallaan.

Sibelius-Akatemian lukuvuoden avajaisista, sekä Ilta-Sanomien 31.8.2011 ”*Kulttuuriministeriä ei nähdä Musiikkitalon avajaisissa keskiviikkona*” ”ei näkeminen.” ”*Kulttuuri kuuluu myös kulttuuriministerille*” otsikoidussa mielipidekirjoituksessa Sibelius-Akatemian oppilaskunnan hallituksen puheenjohtaja Tuomas Saloniemi, varapuheenjohtaja Aura Visala ja hallituksen jäsen Mikko Sateila kirjoittavat Sibelius-Akatemian ylioppilaskunnan nimissä Arhinmäen ”jättäytyneen pois” niin Musiikkitalon kuin Sibelius-Akatemian lukuvuoden avajaisista. (HS mielipide, 3.9.2011.) Sibelius-Akatemialaisten mielipiteen ”Kulttuuri kuuluu myös kulttuuriministerille”- otsikko viittaa lentävään lauseeseen ”kulttuuri kuuluu kaikille,” jota myös ministeri itse myöhemmin käytti puheessaan Musiikkitalon klubilla syksyllä 2011 (paavoarhinmaki.fi/blogi/2011/voiko-musiikkitalo-kuulua-kaikille).

Paikalla oleminen ja nähdäksi tuleminen ovat kiinnostavia sanavalintoja siksi, että niistä välittyy käsitys kokemuksen ainutkertaisuudesta ja merkityksellisyydestä. Ilmaisuihin viittaa joka tapauksessa siihen, että kyseessä on paikka tai tapahtuma, jossa kulttuuri- ja urheiluministerille oletetaan olevan todennäköistä olla paikalla. Nähdäksi tuleminen voi halutessaan lukea myös ”näyttämiseen” viittaavana. Helsingin Sanomien verkkoversiossa 31.8.2011 kysymystä osallistumattomuuden syystä pohjustetaan sillä, että Musiikkitalon avajaisia pidetään ”yhtenä Suomen musiikkielämän tärkeimmistä tapahtumista” ja Suomen koripallojoukkueen pääsyä EM-kisoihin puolestaan ”isona asiana koripallolle.” (HS 31.8.2011) Se ketkä ja missä pitävät ja mihin väittämä perustuu, jää epäselväksi.

Aineistoon kuuluvissa, myöhemmin tarkastelluissa internetkommenteissa ainutlaatuisuutta ja historiallisuutta käytetään huomattavan usein perusteluina sille, kumpaan tapahtumaan osallistuminen olisi ollut kulttuuri- ja urheiluministerille suotavaa. Vaikka kummankin tapahtuman varsinainen anti – koripallo-ottelu tai konsertti – on mahdollista taltioida, paikalla oleminen osoittaa arvontaa sitä kohtaan mitä tapahtuma edustaa. Musiikkitalon avajaisien kohdalla puhutaan enemmän tapahtumasta kuin sen kulttuurisesta sisällöstä. Koripallo-ottelun suhteen tilanne on sama. Itse peliä merkittävämmäksi nousee se, että Suomen joukkue on päässyt EM-kisoissa tiettyyn pisteeseen. Paikallaolo näyttää tärkeänä sen suhteen, mitä tapahtuma edustaa, ei sen vuoksi, mitä se sisältää. Musiikkitalon suhteen perusteluissa keskeinen on myös itse rakennus. Katsotaan, että koska rakennus pysyy paikallaan, sinne kyllä ehtii, kun taas koripallo-ottelu tapahtuu tietyssä hetkessä. Toisaalta kommentoijat ovat myös sitä mieltä, että Musiikkitalon avajaiset ovat ainoat laatuaan, mutta koripallo-ottelua tulee ja menee.

Journalismin tehtäväksi on katsottu ”paitsi ajankohtaisen ja kiinnostavan myös luotettavan ja puolueettoman tiedon” välittäminen. Ajatus journalismin puolueettomuudesta on kärsinyt ja

mediakritiikki lisääntynyt. Nykyään tiedostetaan yhä paremmin esittämistapojen merkitys tiedonvälityksessä. (Väliverronen 2009, 17–18) Arhinmäen musiikkitalon avajaisista poisjäämisestä kertovat uutiset ja lehtijutut toimivat tarkastelemisani kommenttiketjuissa diskurssin alulle saattajana ja ohjaajana. Kommenttien luonteeseen ja kunkin artikkelin alle syntyneen keskustelun suuntaan vaikuttavat otsikointi ja uutisen sisältö, se mistä näkökulmasta artikkeli on kirjoitettu. Aineistossani lukijat kommentoivat vain harvoin uutisen muotoa ja asian esittämisen tapaa. Median rooli uutisen välittämisessä jää useimmiten näkymättömäksi. Pari poikkeusta kuitenkin vahvistaa säännön. Helsingin Sanomien uutista kommentoineet lukijat kirjoittavat:

Miksi HS otsikoi Arhinmäen pois jäännin, eikä esimerkiksi: ”Kulttuuriministeri osallistuu Suomen joukkuetta kannustaen koripallon EM-turnaukseen.” Otsikko on kantaa ottava ja ilkeämielinen. Arhinmäki on toiminut täysin oikein. Musiikkitaloon ehtii kyllä. Turnaus on nyt. (Hohhoijaa HS. Tuomari Fargo, HS 30.8.2011, 17:45)

Eivät näköjään monet kommentoijat pysty ymmärtämään edes sitä, että kyseessä on kulttuuri- JA urheiluministeri.

Sinänsä artikkelin otsikko kyllä lietsoo negatiivisuutta, jos ei jaksa lukea artikkelista selvennystä. (Kulttuuri- JA urheiluministeri, ”Heli321”, HS 30.8.2011, 14:15)

3.4 Lukijat ja lehtijutut – asemat aineistossa

Jokinen, Juhila ja Suoninen esittelevät tapoja havaita diskursseissa vaikuttavia valtasuhteita. Diskurssista nostetaan esille se, mitä diskurssissa tehdään ja sanotaan, millaiset siinä toimivien suhteet ovat sekä millaisiin diskurssipositioihin ihmiset voivat asemoitua tai tulla asemoiduiksi. Diskursseja tarkastelemalla etsitään vastauksia kysymyksiin siitä mistä saa puhua, kuka saa puhua ja kenellä kulloinkin on valta käyttää ääntään, kenen puhe kuullaan ja otetaan vakavasti ja mitkä ovat keskustelijoiden oikeudet ja velvollisuudet. (Jokinen, Juhila, Suoninen 1993, 86)

Internetkeskustelussa kommentoijien keskinäinen asemoiminen on vaikeaa. Kaikki saavat sanoa sanottavansa mikäli eivät riko ylläpitäjien asettamia sääntöjä. Jotkut viestit saavat kannatusta ja vastakaikua, jotkut vastustusta, joitakin kommentoidaan ja joiltakin kirjoittajilta vaaditaan lisäselvitystä sanotusta. Verkkokeskustelu voi jäädä yksittäisten kommenttien joukoksi, mutta myös dialogi on mahdollista. Vaikka kommentoijat eivät aina välttämättä suoraan vastaa toistensa viesteihin, omassa aineistossani kokonaisuus muodostaa eräänlaisen keskustelun. Internetissä käytäville keskusteluille on ominaista mahdollisuus anonyymiin esiintymiseen. Niissä esitetyt mielipiteet ovat usein kärkeviä eivätkä välttämättä kovin syväluotaavia. (Matikainen 2006/2008, Pietilä 2001, Paasonen, HS Lauantai, 12.1. 2012) Yleisen kommenttiketjujen sisäisten valta-

asetelmien etsiminen ei tämän tutkielman yhteydessä ole mielekästä. Kiinnostavampi kysymys on toimittajan kirjoittaman uutisen ja lukijakommenttien välinen suhde.

Artikkelit joita lukijat kommentoivat, johdattelevat siihen, mistä puhutaan. Kommentit saattavat myötäillä johtoartikkelin osoittamia linjoja, vastata siinä esitettyihin väitteisiin tai kiistää ne. Perusteluja omille mielipiteille poimitaan toimittajan kirjoittamasta artikkelista tai muista asian yhteydessä julkaistuista uutisista. Esimerkiksi Arhinmäen haastattelussa esittämä tieto koripallon asemasta maailman toiseksi suosituimpana urheilulajina toistuu myös kommenteissa perusteluna sille, että kulttuuri- ja urheiluministeri teki oikein valitessaan EM-koripallon. Artikkelit sisältävät lähes aina ennalta annettuja asetelmia. Esimerkiksi ”kulttuuriväen tuotumisesta” kertova juttu saa lukijat asemoimaan itsensä suhteessa mainittuun kulttuuriväkeen. Automaattista aseman ottaminen ei kuitenkaan ole, kommentoijat kirjoittavat myös ilman selkeää vertailuasetelmaa itsensä ja ”kulttuuriväen” välillä.

Silloin kun kirjoittaja määrittelee asemaansa suhteessa kulttuuriin ja urheiluun, tapahtuu se enimmäkseen pitämisen kautta. Ilmaistaan siis, kumpi laji itseä kiinnostaa tai tuodaan esille se, ettei toisesta pitäminen sulje toista pois. Joskus vedotaan ammattiin tai harrastuneisuuteen, joskus asetetaan ”tavalliseksi kansalaiseksi” ja veronmaksajaksi. Eliittiin ei itseään identifioi kukaan, ellei sitten vastahankaista ” [...] Onko hyvästä musiikista nauttiminen tai ajattelu ylipäänsä elitismiä? Siinä tapauksessa olen mielelläni elitisti!” kommenttia lasketa. (Törkeää – mitä tälläkin saavutetaan? Kupittaa, HS 30.08.2011,17:41) Pertti Alasuutari toteaaakin eliiteistä puhumisen olevan suomalaisille vastenmielistä. Kyse on paitsi kaikille tasa-arvoisen mahdollisuuden suoivan systeemin kyseenalaistamisesta, myös kansakunnalle ominaisesta vaatimattomuudesta. (Alasuutari 2009, 81)

Suomea ei ole pidetty luokkayhteiskuntana, mutta Nina Kahman tutkimuksesta käy ilmi, että kysyttäessä suurin osa suomalaisista pystyy valitsemaan yhteiskuntaluokan johon samastuu. Kahma ei pidä tätä suorana merkinä luokkajaon olemassaolosta, mutta ainakin luokan käsite merkitsee suomalaisille yhä jotakin. Sitä onko kyse todella luokkiin samastumisesta vai enemmän siitä, että luokkaerottelu on suomalaisille puhelopana ja tiedollisesti tuttua, tutkimus ei paljasta. (Kahma 2011, 65)

Omassa aineistossani kommentoijat identifioivat itsensä paitsi yhteiskuntaluokan tai oikeammin suhteen eliittiin kautta, myös poliittisen suuntautumisen perusteella. Ikä, ammatti ja suomalaisuus ovat muita usein esiintyviä identiteetin lähteitä. Makukysymykset liittyvät kommenteissa enimmäkseen ikään ja sosiaaliseen asemaan. Ikä näkyy kommenteissa, joissa kulttuuria

määritellään ”uuden” ja ”vanhan” kulttuurin kautta, tai puhutaan nuorisokulttuurista. Klassinen musiikki mielletään ”aikuisten” huviksi, rock- ja popmusiikkia kommentoijat kuuntelevat kyllä vanhempanakin, mutta siitä mainitaan erikseen. Kommentoijat ottavat esille ikäluokan, aikuisuuden tai keski-ään, kuvatakseen omia tai muiden makumieltymyksiä.

[...] Edesmenneet makasiinit kun antoivat aivan toisella tavalla musiikillista nautintoa, kokoontumisen iloa ja hauskanpitoa kuin isolla rahalla, väkisin ja vääntämällä pakkorakennettu musiikkitalo, joka palvelee muutaman hassun japanilaisturistin lisäksi lähinnä kourallista varakkaita, ”kultturelleja” keski-ikäisiä kaupunkilaisia. (Kulttuuria oli makasiinien aikaan, hoffa600 HS 30.8.2011, 15:53)

Numeroina ikä esiintyy harvoin, vaikka poikkeuksiakin löytyy, (katso myös s, 27), kuten nimimerkki Malino, joka halunnee huomioida olevansa epätodennäköinen kannattaja tälle kulttuuri- ja urheiluministerille:

”HEHE!! Nauroin katketakseni!!! Onhan tuo nyt pieni moka, mutta mitäs siitä! Pää asia, että mies on rehellinen. Eikä se ministerin posti kaikkia kissanristiäisissä käyntejä vaadi!!

Arvostan suuresti Paavoja ja hänen tapansa hoitaa asioita vaikka en kaikista asioista olekaan samaa mieltä ... eikä tarvitsekaan olla. HYVÄ Paavo!! hurraa 63-vuotias kokoomusmummo!!!!” (Malino, IS 31.8.2011, 09:465)

Sukupuoli on yksi hallitsevista identiteettijärjestysten muodoista. (Fornäs 1998, 286.)

Kommenttiaineistossa se tulee esille hyvin harvoin. Silloin kun kirjoittaja mainitsee sukupuolensa, siihen liittyy yleensä ammatti, asema tai muu rooli.

[...] minua – pienituloista, opiskelevaa perheenäitiä - kun ei yhtään kiinnosta se urheilu, niin hyvä että saa edes kulttuuria harrastaa. (äiti IS 31.8.2011, 15: 211)

Ne kommentoijista, joiden kiinnostuksen kohteet ovat määriteltävissä korkeakulttuuriksi, puolustavat yleensä harrastuksensa ”tavanomaisuutta” tai korostavat sitä, että kysymys on nimenomaan esimerkiksi musiikista, ei elitistisiksi katsotuista lieveilmiöistä vaikkapa oopperan ympärillä. Samoin ihmiset jotka ovat toimineet jossakin kulttuuri- tai kuntahallinnon elimessä, korostavat mahdollisten luottamustehtävästä seuraavien etujen luonnetta työnä. Esimerkiksi nimimerkki ”metallimies” kirjoittaa:

[...] Aikoinaan olin erään kaupungin liikuntalautakunnassa, meidän alaisuuteen kuului uimahalli. Uintimme oli ilmaista, ei siksi, ettemme me, jotka siellä käytiin olis maksaneet mielellään, meidät velvoitettiin käymään jotta tietäisimme taustat kun teemme uimahallia koskevia päätöksiä. Lautakunnissa toimivat ihmiset jäävät aina rahallisesti miinuksella, ei siellä sen vuoksi istuta. (metallimies, IS 1.9.2011, 18:231)

Asia sinänsä on se, millaisen roolin ja aseman tapahtuman keskushenkilö, kulttuuri- ja urheiluministeri kommentoissa ja lehtiartikkeleissa saa. Ministerin onnistumista tai epäonnistumista tehtävässään käydään läpi moninaisin sanankääntein, mutta tämä keskustelu jää oman aiheenrajaukseni ulkopuolelle. Kuitenkin kulttuuri- ja urheiluministerin virka ja velvollisuudet toimivat ohjaavana tekijänä perusteluissa puolesta ja vastaan, jolloin kommentoijat tulevat usein samalla määritelleeksi kulttuuria ja ei-kulttuuria. Vähintään näissä mielipiteissä välittyy kulttuurin ja urheilun välille tehtävä ero (niin kuin jo ministerin virkanimikkeestä sinänsä) tai sen kiistäminen.

Kuten on jo aikaisemmin tullut useampaankin kertaa mainittua, on Arhinmäki SEKÄ kulttuuri- ETTÄ urheiluministeri, joten mielestäni on jotenkin kummallista, että häntä höykytetään siitä että hän tällä kertaa valitsi urheilun kulttuurin sijaan (kumpikin puoli kuitenkin kuuluu työnkuvaan...) [...] (Joko tai, niinkö? IS 7.9.2011, 09:383)

3.5 Roolit ja rituaalit

STT:n uutinen esittelee erikseen ne ryhmät, jotka avajaiskonserttiin on kutsuttu. Näitä ovat liike-elämän, kulttuurin ja valtiovallan edustajat sekä pääministeri. Ylipäätään artikkeleissa korostuu ihmisten ammatillinen rooli tai rooli jonkin muun kuin oman itsen edustajana. *Ilta-Sanomien "Kulttuuriväki tuhtui Paavo Arhinmäelle"*- jutussa kirjoitetaankin:

Lähes jokainen kutsuvieras edusti jotakin instituutiota, ei vain itseään. Arhinmäen rooli olisi ollut kulttuuriministerin rooli. (IS 6.9.2011)

Artikkeleissa, kolumneissa ja mielipiteissä erottuvat hieman epämääräisempinä ryhminään juuri ”kulttuuriväki” ja ”urheiluväki.” Sibelius-Akatemiaalaisten mielipidekirjoituksessa kirjoittajat polemisivat:

Arhinmäki kertoi tulevansa Musiikkitaloon sitten, kun siellä on kulttuuritoimintaa. (HS Kulttuuri 31.8) Ei ole viisasta rakentaa vastakkainasettelua urheilun ja kulttuurin välille, mutta kuinka urheiluväki reagoisi, jos kulttuuri- ja urheiluministeri olisi jäänyt nykymusiikkikonsertin takia pois kuvitteellisen uuden jalkapallostadionin vihkiäisistä ja maajoukkueen ratkaisuoittelusta todeten menevänsä katsomaan sitä sitten, kun siellä on jotakin urheilutoimintaa? Vihaisesti, ja syystä. (Saloniemi, Visala, Sateila, Sibelius-Akatemian ylioppilaskunta, HS Mielipide, 3.9.2011)

Kulttuuriväki erottuu omaksi joukokseen lisäksi tuhtuessaan *Ilta-Sanomien* otsikossa 6.9.2011 ja ”kulttuuripiirit” nimikkeellä HS-raadin näkemysten ”*Paavo Arhinmäki ravistelee kulttuuripiirejä*” otsikoidussa esittelyssä. Yksi erikseen uutisoitu ryhmä on Helsingin kaupunginvaltuuston kulttuurilautakunnan jäsenet, jotka ”jätettiin ulos Musiikkitalon avajaisista.” Tätä pidettiin Musiikkitalon ”ensimmäisenä skandaalina”, oletuksena ilmeisesti se, että lisää on

luvassa. Jutussa Musiikkitaloa kuvattiin lisäksi ”upeaksi”, ikään kuin lietsomaan pahaa mieltä. Lautakunnan jäsenet olivat saaneet nopeasti ”lohdutuskutsun” perjantain konserttiin, kun asiasta oli huomautettu. Aineistoni uutisissa korostuvat ammatti- ja asiantuntijaroolien lisäksi myös byrokraatian vaateet ja tietyt normit, joiden mukaan asioiden voidaan olettaa (tai hyötytarkoituksessa, kuten myyvä skandaaliuutinen, halutaan olettaa) menevän. Uutisista voidaan lukea ennako-oletus siitä, että kulttuuriministerin kuuluisi olla paikalla avajaisissa. Muutenhan poissaoloa tuskin edes mainittaisiin. Kulttuuriministeri itse puolustaa poissaoloaan sillä, ettei hänellä ollut tapahtumassa virallista roolia:

[...] Siellähän pääministeri Katainen (kok) pitää puheen ja siellä on varmasti paljon ministereitä paikalla, mutta esimerkiksi kulttuuriministerillä ei siellä varsinaista roolia ollut. (IS 31.8.2011)

[...] Ei mulla ole siellä mitään varsinaista roolia. Se on valtiovarainministeriön hanke, siellä on varmasti ministereitä ihan riittävästi. (HS, 31.8.2011)

Roolit kuuluvat instituutioituneisiin tapoihin. Ne ovat osa kontrollia, joka instituutioitumiseen liittyy. (Berger, Luckman: 1994, 88) Rooleissa on kyse siitä, että osa yksilön minästä tyypitellään tai tulee tyypitellyksi, objektivoituksi vallitsevien käytäntöjen mukaan. Ihmiselle muodostuu ”sosiaalinen minä”, joka koetaan itsestä erilliseksi ja joskus jopa ”minän kokonaisuudelle” vastakkaiseksi. Ihmisen ainutkertaisuus katoaa, tämä nähdään *toimijatyypinä*, jonka paikalla voisi olla joku toinenkin. Kielen käytön kautta rooleista tulee objektiivisia. Sosiaalisesta maailmasta tulee todellinen roolien esittämisen ja sisäistämisen myötä. Roolien kautta instituutioista tulee osa ihmisen kokemusmaailmaa. (1994, 87–88)

STT:n uutisen loppupuolella mainitaan erikseen vielä taiteilijat, joita on tulossa ”runsaasti”. Uutisessa nimeltä mainitut taiteilijat toimivat kaikki klassisen musiikin alueella. Vasta uutisen viimeisessä lauseessa sivutaan avajaiskonsertin musiikillista antia. Avajaiskutsu edellyttää siis kulttuurista pääomaa. Uutisen mukaan paikalla on myös liike-elämän edustajia, mikä kertoo siitä, että taloudellinen pääoma on valttia myös kulttuurin alueella. Kuten Kahma tutkimuksessaan suomalaisten yhteiskuntaluokkien mausta toteaa, sosiaalisen tilan kentät, jollainen myös taiteen kenttä on, ovat osin alisteisia taloudellisen tuotannon kentälle. (Kahma 2011, 22)

”Yleisö” on asia erikseen ja sen vuoro päästä testaamaan uuden salin paljon puhuttua akustiikkaa koittaa avajaisten jälkeen, minkä uutinen myös kertoo. Mirja Liikkanen on tarkastellut taideyleisöpuhetta artikkelissa ”*Taideyleisöpuhe ja suomalaisuus*”. Liikkanen huomioi puheen ”yleisöstä” asettavan joukon ihmisiä toisen asemaan. Puhutaan ”tavallisesta ihmisestä”, ”suuresta yleisöstä” ja ”kansasta”. Näin nimetään ”vastustuskyvyttömiä”, kuten Liikkanen argumentoi. (Liikkanen 1998, 129) Liikkanen löytää tutkimuksessaan ristiriitaisen tavan

puhua suomalaisesta yleisöstä. Suomalaiset näkevät sen mukaan itsensä kansana, joka kuluttaa taidetta runsaasti, mutta jolta puuttuu makuhierarkia. (1998, 132) Tämä liittyy taas ajatukseen suomalaisista kansakuntana ilman luokkajakoa, näennäisesti tasa-arvoisina myös makuasioissa. Uutisessa on erotettu asiantuntijat ja yleisö toisistaan, mutta kuten Liikkanen huomauttaa, ihmisillä on, nykyään enemmän kuin ennen, useita identiteettejä.

Me voimme kuulua yhtä aikaa asiantuntijoihin, amatööreihin, ”korkeakulttuurin” kuluttajaeliittiin, ”huonon maun” yleisöön, joissa viimeksi mainitut arvottavat luonnehdinnat voivat vaihtaa kepeästi paikkaa. (Liikkanen 1998, 148)

Kulttuuri- ja urheiluministeri selitti itse avajaisista pois jäämistään Helsingin Sanomissa ja Iltasanomissa 31.8.2011:

[...] Se on nimenomaan kulttuuritalojen ideana että osallistutaan erilaiseen kulttuuritoimintaan. Mä olen siihen osallistumassa. Miksi se on niin erikoista, että mä en osallistu sellaiseen tilaisuuteen, jossa kilistellään lasia? (HS 31.8.2011)

- Varmasti Musiikkitalolle on sovittu jo ensi kuulle yksi tilaisuus johon osallistun. Menen Musiikkitalolle sitten enemmänkin kulttuurin kuin kilistelystä merkeissä. (IS 31.8.2011)

”Kilistelystä” tuli Arhinmäen kommentin myötä jonkinlainen symboli kulttuurin ulkوتاiteellisille puolille ja seremonioille. Lukijakommenteissa tämä huomioidaan, innostuneesti tai tapahtuman taiteellista sisältöä seremonian sijaan korostaen:

Paavo on myös urheiluministeri, minkäs sille voi jos eliitin kanssa ”lasien kilistely” ei kiinnosta. HYVÄ PAAVO (aapeli, IS 31.8.2011, 08:29)

MAHTAVAA PAAVO!!

Tämä oli upea valinta kulttuuri- ja URHEILUministeriltä! =>

Saivat korkeakulttuuri skumppalasiensa kanssa hymisteliät näpeilleen! Upeaa! Täällä olisi ehkä ollut tärkeämpiäkin kulukohteita kuin tämä musiikkitalo. (Iloinen, IS 7.9.2011, 10:54)

[...] Musiikkitalon avajaiset on maamme tämän vuoden kulttuuritapahtumien kärjessä ja odottaisi, että kulttuuriministerin toimenkuvaan kuuluisi näin merkittävä tilaisuus. Lasien kilistely juhlistaa tapahtumaa ja on vain sivuseikka upean musiikin ohella. (Taiteesta lohtua ja voimaa. Seniorikansalainen, HS 31.08.2011, 14:49)

Musiikkitalon avajaiset ovat esimerkki rituaalista ja seremoniasta, jolla on institutionaalinen alkuperä. Kulttuuriministerin läsnäolo katsotaan lehtiutisissa oletusarvoksi, ministerin roolille tuntuu olevan tilaisuudessa luonteva paikka. Pertti Alasuutari määrittelee rituaalit

lyhyesti ”muodollisiksi, säännönmukaisiksi, samanlaisina toistuviksi esityksiksi, joita ihmiset yleisesti kutsuvat rituaaleiksi tai seremonioiksi, tai tietyille seremonioille annetuilla nimillä.” (Alasuutari 2007, 140) Rituaalit ovat luonteeltaan konstruktivisia, ne paitsi ilmentävät, myös rakentavat sosiaalista todellisuutta. Rituaaleihin osallistuminen on refleksiivistä, vaikka niissä piilevät valta-asetelmat usein koetaankin itsestään selvinä ja ne ovat rutiininomaisia. Se, millaista käytöstä tai pukeutumista kulloinkin odotetaan ja mikä on tilaisuuden kaava, on useimmiten kaikille selvää. Rituaaleissa on kyse valtasuhteista. Rituaaleihin osallistutaan, koska sosiaalisuus sitä vaatii, mutta koska ne vaikuttavat osallistujiinsa kehollisen kokemuksen kautta, vaikutus on laajempi. (2007, 135–137)

Rituaaleista haetaan kokemusta jostakin arjesta erillisestä, tietyistä pyhydestä. Sosiaalinen status ja arvostusta nauttivat aatejärjestelmät korostuvat, mutta vaikka rituaalit luovat hierarkkisia eroja, synnyttävät ne myös yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tämä näkyy siinä, miten juhlatilaisuudet usein etenevät. Aluksi suoritetaan virallinen osuus ja sitten on vuorossa ”vapaamuotoista seurustelua” tai muuta ohjelmaa. (Alasuutari 2007, 145–146) Se etteivät rituaalit toimi kielellisen kanavan kautta, vahvistaa niiden kontrollipotentialia. Ennalta annetut säännöt ovat rituaalien olennainen osa ja ne vahvistavat sosiaalista järjestystä ja hierarkioita. (2007, 148–149) Alasuutari huomauttaa rituaalien kuitenkin paljastavan vallankäytön toimintaperiaatteista sen, että annetut säännöt hyväksytään. Institutionaalisuus saa todellisuuden näyttämään luonnolliselta, minkä myötä myös rituaalit vaikuttavat siihen, että ihmiset ottavat nämä usein tiettyjen elämän merkkipaalujuen juhlistamiseksi järjestetyt tapahtumat lähes orgaanisina osina elämää. (2007, 151)

Ritva Leino ja Esa Väliverronen ilmaisevat mielipiteensä Helsingin Sanomissa 5.9.2011 otsikolla ”*Kulttuurin pyhät rituaalit ovat koetuksella.*” Leinon ja Väliverronen mielipidekirjoitus tiivistää hyvin kulttuuri- ja urheiluministerin ja Musiikkitalon avajaisten suhteesta käytyä keskustelua sekä sitä, mitä se kertoo kulttuurin nykytilanteesta. Leino ja Väliverronen esittävät Suomessa vallitsevan yhtenäiskulttuurin, jonka takana ovat vaikuttaneet kansalliset instituutiot. Instituutiot ja käsitys korkeasta ja matalasta ovat säilyneet kirjoittajien mukaan läpi 1960-luvun poliittisävytteisen kulttuurivallankumouksen. Kirjoittajat näkevät kulttuurin olleen ”ennen kaikkea konsertteja, teattereiden ensi-iltoja ja taidenäyttelyiden avajaisia.” Nytemmin kulttuuri on kuitenkin muuttumassa, eivätkä instituutiot enää pysy muutosten vauhdissa. Kulttuurinen valta vaihtuu ja uusille vallanpitäjille kulttuuri on, kuten Leino ja Väliverronen muotoilevat, ”jotakin aivan muuta kuin seremonioita.”

Kolumnisteja ja mielipidekirjoittajia on loukannut kulttuuriministerin päätös hylätä kulttuurin ”pyhimmät rituaalit”, lasinkilistelyt. Se on ymmärrettävää. Ollako uskottava kulttuuriministeri vai katu-uskottava

kaupunkikulttuurin puolustaja? Seremoniat ovat osa korkeakulttuuria ja suhde rituaaleihin heijastaa myös käsitystämme kulttuurista. Suuret avajaiset ovat eliitin kokoontumisajoja, joissa on mahdollisuus osoittaa asemansa yhteiskunnan hierarkiassa. Kansa seuraa näytelmää television välityksellä. (Leino, Väliverronen, HS 5.9.2011)

4. Kulttuurista

Kulttuurin käsite on alun perin viitannut maanviljelyyn ja (eläinten) kasvatukseen. (Williams 1981, 10) Nykyään kulttuuri mielletään ennen kaikkea luonnosta erilliseksi, ihmisen muokkaamaksi, mutta samalla myös ihmistä muokkaavaksi. Kulttuuri määrää inhimillisten ominaisuuksien arvojärjestyksestä. Jako voi olla esimerkiksi järjen ja tunteen välinen, jolloin tahto ja järki voittavat halun ja intohimon. (Eagleton 2000, 1–6) Kulttuuria ajatellaan ihmisen sivistämisenä ja luonteen kultivoimisena, mutta yhtä hyvin käsitettä voidaan käyttää tarkoittamaan erilaisille yhteisöille tyypillisiä erilaisia elämäntapoja. Tätä kulttuurin käsitteen kaksijakoisuutta voidaan hahmottaa Terry Eagletonin tavoin puhumalla ”kulttuurista” ja ”Kulttuurista”, joista ensimmäinen on paikallinen ja satunnainen elämisen tapa jälkimmäisen korostaessa yksilön universaaliutta. (Eagleton 2000, 55)

Nina Kahman tutkimuksessa kulttuurin alaan luetaan ”kirjallisuus, kuvataide, musiikki, elokuvat, televisio, ruokakulttuuri, sekä vapaa-ajan harrasteet.” (Kahma 2011, 14) Usein kulttuurikiistojen taustalla saattaakin olla keskustelijoiden käsitteen käyttötavan eroavaisuus. ”Kulttuurista” voidaan puhua kuvaillen tai arvottaen. Ensimmäinen tapa liittyy yleensä kulttuuriin elämäntapana, toinen kulttuuriin taiteena. Kuten Pekka Gronow tiivistää,

Yksi puhuu myönteiseen sävyyn kulttuurista ensimmäisessä merkityksessä, toinen huomauttaa että tämä tai tuo toiminta on myös kulttuuria jälkimmäisessä merkityksessä, ja vaatii että sillekin osoitetaan samaa arvontoa. (Gronow 1976, 14)

Kulttuurin käsitteen käyttötavat ovat paitsi rinnakkaisia, myös vaihdelleet ajan myötä. Usein kulttuurista puhutaan paljolti taiteen ja muiden tietynlaisten älyllisten aikaansaannosten merkityksessä. (Williams 1981, 10–11) Tässä mielessä kulttuurin alaan voidaan lukea laajemmin myös esimerkiksi tieteet ja filosofia tai sitten vain ”mielikuvituksellisemmat” lajit, kuten kirjallisuus, maalaaminen ja musiikki. Terry Eagleton väittää jälkimmäisen mallin samalla rajaavan luovuuden ja mielikuvituksen ajatuksen vain kaunotaiteisiin. Sivistysarvot löytyvät tällöin mielikuvituksesta ja fantasiasta. (Eagleton 2000, 16.)

Taiteen ja kulttuurin näkeminen omana itsenäisenä alueenaan on modernin ajan piirre, aiemmin ne olivat osa muita sosiaalisia käytänteitä. Kulttuurin ja taiteen erottuminen omaksi sfääriseksi

vakiintui 1700-luvulla. Tällöin taiteesta alettiin myös puhua ”kulttuurin, nerouden ja luovuuden” termien kautta. Taiteen jäljittelevä rooli muuttui uutta luovaksi, ”olemassaolon rajoja ja mahdollisuuksia laajentavaksi.” Taiteen irrottauduttua esimerkiksi hovin ja kirkon palveluksesta siitä tuli kauppatavaraa, jonka myyntiä edisti ajatus ”alkuperäisten ja luovien nerojen” tuotoksista. Modernissa ajassa kulttuurin alue mielletään omaksi kentäkseen, jota määrittävät tietyt puhettavat. Taiteen autonomisuus ja sen ”praktinen hyödyttömyys” ovat näistä keskeisimpiä. (Lehtonen 1999, 20–21)

Nykyään kulttuuri on kaikkialla. ”Me hengitämme, syömme ja juomme kulttuuria”, kuten Mikko Lehtinen ja Anu Koivunen kirjoittavat. Käsitettä käytetään kaikenlaisissa yhteyksissä, jolloin ”kulttuuri” merkitsee enimmäkseen vain ”tiettyä joukkoa uskomuksia, jotain trendiä tai asiaintilaa.” Kulttuurin käsitettä käytetään ”yhä enemmän” kuvailevana terminä, mutta kulttuurin arvottaminen on silti yhä ajankohtaista. Arvottamisessa ja hierarkioissa joita kulttuuriin liittyy, piilevät kulttuurisen vallankäytön siemenet. (Koivunen, Lehtonen, 2011, 18–20)

Silloin kun Paavo Arhinmäen koripallon EM-kisoihin osallistumista pidetään kommentteissa positiivisena asiana, se nähdään usein symbolisena kannanottona tavallisen kansan ja kansankulttuurin puolesta. Kun kirjoittaja pitää Arhinmäen Musiikkitalon avajaisista poissaoloa tuomittavana, kantaa perustellaan velvollisuudella ja sivistyneisyydellä.

Kyllä musiikkitalo paikallaan pysyy mutta oletteko sitä mieltä ettei kulttuuriministerille kuulu olla musiikkitalon avajaisissa? Onko aina korostettava omaa moukkamaisuutta ja sivistymättömyyttään? Ei ihme jos muut EU maat kohtelevat Suomea niinkuin ryysyrantalaisia. Suomen ottelut voi aivan hyvin katsoa DVD:tä. Paitsi tietysti jos ei ole laitteita joilla tallentaa ohjelman. (Kertokaa mitä hän on tehnyt? Outsider, HS 30.8.2011, 19:44)

Korkeakulttuuria, joksi Musiikkitalon anti mielletään, pidetään sivistyksen merkinä, samoin kuin ”kulttuuria” silloin, kun kommentoija pitää kulttuuria ja urheilua toisilleen vastakkaisina tai toisistaan erillisinä. Jotkut kulttuuria arvostavista kommentteista keskittyvät perustelevaan maltillisesti kulttuurin sosiaalista merkitystä ja yhteiskunnallista arvoa, toisissa taas kyseenalaistetaan ministerin kyky hoitaa tehtäväänsä. Jos kulttuuria arvostava kommentoija puolustaa korkean ja matalan välisen raja-aidan purkamista, saa Arhinmäkikin yleensä kiitosta toimistaan. Yhtä lailla kommentoijat kiittävät kulttuuri- ja urheiluministeriä siitä, että vihdoinkin joku on oivaltanut myös urheilun olevan kulttuuria ja sellaisena tärkeää. Kommenteissa esiintyy myös selkeää nöyryyttä perinteisesti korkeana pidettyä kulttuuria kohtaan. Pääsääntöisesti kommentoijat kuitenkin haluavat murtaa eliitin valta-aseman ja oikeuden määritellä se, mikä on arvostettua kulttuuria.

4.1 Korkeasta ja matalasta kulttuurista

En ymmärrä miten teinien sekoilusta tai päivittäisistä muoti-ilmiöistä yritetään tehdä väkisin jotain muuta kutsumalla näitä ilmiöitä nuoriso- tai populaarikulttuuriksi. Eikös kulttuurin käsitteenä pitäisi viitata ihmiskunnan henkisiin ja aineellisiin **saavutuksiin**, eikä johonkin ohimenevään ilmiöön?

Toisaalta en ihmettele lainkaan miten Arhinmäki aitona vasemmistopopulistina vieroksuu oikeata kulttuuria, jolle jostain syystä yritetään antaa Suomessa elitistinen maine kutsumalla sitä korkeakulttuuriksi. (rappiolla ei ole hyvä olla... Skeptikko - aito ja oikea, HS 16.9.2011, 09:18)

Korkeakulttuuriin, joka aineistossani samaistuu paljolti asiayhteydestä johtuen klassiseen musiikkiin ja Musiikkitaloon, liitetään artikkeleissa ja kommentteissa esimerkiksi seuraavanlaisia määreitä:

klassinen musiikki, vanha musiikki, ooppera, baletti, teatteri, tanssi, rajoittunut kulttuuritarjonta, ajattelu, älyllinen haastavuus, aikuisuus, ylhäältä alaspäin katsominen, passiivinen kuunteleminen, rahan tuhlaileva käyttö, puku päällä viulun vinguttaminen, kokoomus, RKP, pönötyskulttuuri, oikeistolaisuus, Töölö, nappaskengät, skumppa, kilistely, ”sivistys”, eliitti, ”itseään täynnä olevat kulttuurifasistit”, arvon annon kerjääminen, näkyminen, pimputus ja laulanta, Jordi Savall.

Populaarista tai matalasta kulttuurista puhuttaessa asiaa puolestaan kuvataan esimerkiksi näillä termeillä:

rock, pop, Katri Helena, Katri Helena -musikaali, Bob Dylan, Eric Clapton, tavallinen kaduntallaaja, rahvas, tavallinen yleisö, viihde, makasiinit, räppi, graffiti, itäkeskus, kivuus, punaiset tennarit, koko kansan kulttuuri, tavallisen kansan kulttuuri, lavatanssit, naiskääpiökurlinki, rockfestivaalit, Kontulalainen kulttuuri, vasemmistolaisuus, viihde- ja urheiluministeri

Jokinen, Juhila ja Suoninen kuvaavat kielenkäyttöä paitsi maailmaa kuvaavaksi, myös sitä rakentavaksi käytännöksi. Puheessa maailmaa konstruoidaan, siinä kohdattuja asioita ja ilmiöitä merkityksellistetään. (Jokinen, Juhila, Suoninen 1993, 18) Merkitykset muodostuvat eroista, siitä mitä jokin on ja jokin toinen ei ole. Arkipuheessa asioita luokitellaan merkityseroihin perustuen. Samalla tavoin sosiaalista todellisuutta on totuttu hahmottamaan hierarkkisten dikotomioiden, kuten sosiaaliluokat, kautta. (1993, 19–20)

Analysoiduista kommentteista puheen eroja ja vastakkainasetteluja suosiva luonne käy selvästi ilmi. Kommenteista erottuu helposti vastinpareja. Kulttuurin käsitettä eniten määrittelevät dikotomiat

ovat kulttuuri/urheilu eronteko, sekä ero tavallisen kansan ja eliitin, sekä matalan ja korkean kulttuurin välillä. Myös vasemmisto/oikeisto-jako on yleinen.

Kulttuurin ja urheilun kuuluminen eri alueille, lähinnä siis kysymys siitä onko urheilu kulttuuria, kyseenalaistuu moneen kertaan. Samoin eliitin ja kansan makujen erilaisuus, ennen kaikkea työväen oletettu kyvyttömyys ymmärtää herrojen kulttuuria, kiistetään, mutta itse jakoa eliittiin ja kansaan ei juuri yritetä murtaa.

Onpa surullista, että Arhinmäen ja hänen kannattajajoukkonsa päässä elää edelleen raja rahvaaseen ja eliittiin. Kyllä se kirvesmieskin oopperan löysi jo aikoja sitten. Olisi pikemminkin kuvitellut, että Arhinmäki haluaa omalla osallistumisellaan suomalaisen kulttuurielämän ykköstapahtumaan osoittaa jopa persuille, että kuka tahansa voi mennä minne vain. Eikös taiteen pitänyt kuulua kansalle? (Vai eliittiä!!! Pennas, HS 1.9.2011, 13:02)

Vaikka kirjoittaja haluaa kiistää eliitin olemassaolon, viestistä käy kuitenkin ilmi, missä raja kulkee. Kirvesmies, työläinen, edustaa rahvasta. Toisaalta Arhinmäen asema on epäselvä. Ministeriä voisi ajatella pidettävän eliitin edustajana, mutta kirjoittajalle Arhinmäen Musiikkitalon avajaisiin osallistuminen olisi ollut merkki kaikille avoimesta kulttuurista. Vasemmistolaisuus nähdään monissa kommentteissa kansan puolella olemisena (vaikka joissakin tapauksissa tämä lupaus on kommentoijien mielestä Arhinmäen toiminnan vuoksi petetty), kommenttiin sisältyy todennäköisesti siis ennako-oletus vasemmistolaisesta Arhinmäestä ”kansan ministerinä”.

Joskus taiteessa määrää enemmän sen käyttötapa ja yhteiskunnallinen funktio kuin sisältö. Taideteokset eivät itsessään ole syytä siihen miten ne tulkitaan ja millaiseen käyttöön ne valjastetaan. Kyse on siitä millaisia merkityksiä ja arvoja teoksiin tai korkeakulttuuriin liitetään. Eagletonin mukaan korkeakulttuuriksi luettuja teoksia pidetään

todisteina ihmishengen ajattomasta yhteisyydestä, imaginatiivisen ylivallassa aktuaaliseen nähden, ajatusten huonommuudesta tunteisiin nähden, siitä totuudesta että yksilö on universumin keskipiste, julkisen suhteellisesta merkityksettömyydestä yksityiseen elämään nähden tai käytännöllisen kontemplatiiviseen nähden sekä muista moderneista ennako-oletuksista. (Eagleton 2000, 52.)

Tutkimastani aineistosta voi huomata, että korkeakulttuuria lähestytään usein sen kautta, millaiseksi sen yhteiskunnallinen rooli nähdään. Korkeakulttuuria sinänsä ei vihata, vaan niitä merkityksiä joita siihen liitetään. Ne kommentoijat, jotka harrastavat korkeakulttuuriksi luettuja taidemuotoja, korostavat teosten sisältöä ja vähättelevät korkeakulttuuriin liittyviä asenteita, tapoja ja rituaaleja.

Hyvin kuvaavaa on, että HS:n sivuilla julkaistiin ”tyyliasiantuntijan” ohjeet miten pukeutua, jotta ”osoittaa arvostusta muusikoille” ja miten tehdä näyttävä sisääntulo pääovelta aulaan. Ohjeet kuitenkin sopivat paremmin otsikon ”miten tehdä itsensä näkyväksi katsomossa” alle. Pienen eliitin ja

siihen samaistuvan joukon harrastus on näyttäytyä oikeissa paikoissa oikeilla tavoilla, jotta pysyisi ”kirjoissa”.[...] Nautin klassisesta musiikista. Käyn konserteissa kuuntelemassa musiikkia. Pukeudunsiististi vaatteisiin, joissa on mukava rentoutuneesti kuunnella esitystä. Nautintoa ei lisää eikä vähennä arvovieraiden läsnäolo. Meitä on paljon eikä ministerin poisjäännillä ole merkitystä siihen kulttuurielämykseen, joka on tiedossa. Mutta osa ”korkeakulttuurin harrastajien” mielenkiinnosta suuntautuu muuhun kuin esityksiin.

On ymmärrettävää, että ”tärkeät” näyttäytymistä harrastavat ”kulttuurinharrastajat” kokevat presidentin ja ministerin poisjäämisen kisoistaan olevan kauhea ohari. Jäähän yksi piste saamatta, kun ei voi kertoa, että minäkin olin presidentin ja ministerin kanssa samoissa pippaloissa. (Etiketti, korkokengät, HS 31.8.2011, 10:07)

Komentissa huomio kiinnittyy vaatteisiin eliitin ja ”Arhinmäen kaltaisten” tunnusmerkkeinä. Eliitille kuuluvat analysoitujen keskustelujen perusteella erityisesti solmiot, Arhinmäen ja tämän joukkojen asennetta taas osoittavat punaiset tennarit tai roikkuvat pöksyt. Pukeutuminen on osa elämäntyyliä jota tietty, Bourdieun mukaan luokkasidonnainen maku määrää. Habitus ilmenee elämäntapa- ja tyylivalintojen, myös vaatteiden, kautta. Vaatteet ilmentävät pukeutujan arvomaailmaa ja makua laajemmassa mielessä. ”Vaatteet on mun aatteet”, kuten sanottua. (Bourdieu 1984, 172–174) Vaikka määrätynlainen pukeutuminen on yhtä lailla tyypillistä eri alakulttuureille kuin ylempien luokkien juhlatilaisuuksiin osallistuville, kommentoissa negatiiviseksi katsottu näyttäytyminen ja oman arvon osoittaminen vaatetuksen avulla liitetään ennen kaikkea korkeakulttuuriin ja eliitin toimintaan. Habituksen rooli makuasioista kiistellessä tulee esille myös seuraavassa korkeiksi moitittuja lipunhintoja koskevassa kommentissa:

[...] Mielestäni korkeakulttuuri-sanana viljelyn kanssa pitäisi käyttää järkeä kun lippujen hinta on 25 euroa. Sillä saa kulmabaarista neljä tuoppia ja makkaraperunat kotimatalle. Tuskin on kovinkaan kova hinta kovinkaan monelle? (M.Uusikko, IS 6.9.2011, 22:095)

Korkeakulttuuri pitää omalta osaltaan yllä vallitsevia valtarakenteita. Se esittää itsensä moraalisen vakaumuksena, Eagleton kirjoittaa. (Eagleton 2000, 54)

Läpikäymissäni lukijakommenteissa tulee esille se, että myös suomalaiset tuntevat ”oikean” kulttuurin usein olevan eliitin määrittämää korkeakulttuuria. Lukemissani kommentoissa tähän seikkaan ei useimmiten suhtauduta erityisen suopeasti. Ärtymys eliittiä ja sen etuoikeuksia kohtaan tulee esiin urheilun ja ”kansankulttuurin” tai kansan puolelle asettumisena. Eagleton huomauttaa, ettei korkeataide suinkaan ole ainoastaan sosiaalinen käytäntö. (2000, 54.) Samoin kommentoijat huomauttavat, että korkeataiteesta nautitaan myös sen sisällön vuoksi, eikä yhteiskunnallisella asemalla ole sen kanssa mitään tekemistä.

[...] En mene konsertteihin näyttäytymään, kun en kuulu seurapiireihin, kuten ei suurin osa muistakaan konserteissa kävijöistä. [...] Eräiden näyttää olevan vaikea sulattaa että joku on oikeasti myös klassisen musiikin ystävä. (Laajalla rintamalla, Vanha klasari, HS 31.8.2011 13:35)

Seuraavassa kommentissa huomioidaan myös se, ettei ero ”oikean”, eli sisältöön keskittyvän kulttuurin ja ”muka,” eli imagosyistä harrastamisen välillä toteudu vain korkeakulttuurin kentällä:

Tunnen muutaman oopperaan hurautaneen henkilön, sellaisen joka matkustaa Itävallan Wieniin kuullakseen 15 euron seisomapaikalta jonkun määrätyn sopraanon kiekuvan viisi tuntia putkeen. Eivät he kuulu mihinkään ”eliitin kilistelykulttuuriin”, vaan ovat samoja tennarityyppejä kuin Arhinmäki.

Jokaiselle pitää olla jotakin, ja kaikilla taiteenaloilla on aidot harrastajansa ja muka-harrastajansa. Jos joku istuu oopperassa julkisivunsa kiillottamiseksi, niin nuorisokulttuurin ympäröissä on myös paljon muka-harrastajia, niitä jotka ovat harrastavinaan jotakin suuntausta puhtaista tyyli- ja imagosyistä. (Kultainen keskitie, Mmika, HS 16.9.2011 09:45)

Populaarikulttuuri on usein nähty korkeakulttuurin kapinalliseksi vastavoimaksi, joka pyrkii horjuttamaan legitimoituja kulttuurin muotoja. (esim. Hall 1992) Toisaalta populaarikulttuuria on määritetty myös sen kaupallisuuden ja massojen saatavilla olevan luonteen perusteella.⁵ Eagleton uskoo tällaisten jakojen olevan liian jyrkkiä ja aikansa eläneitä. Korkeakulttuuri ei ole kaupallisuuden ja mainonnan ulottumattomissa, eikä massakulttuuri ole automaattisesti epäradikaalia. (Eagleton 2000, 51.) Erytisesti elokuvat rikkovat kahtiajakoa. Ne leviävät ”massayleisölle”, mutta voivat hyvin samalla olla taiteellisesti korkealaatuisia. (2000, 52) HS-raatilainen, filosofian tutkija Tommi Uschanov on sitä mieltä, että ”Laadullisesti hyvästä kulttuurista on jo kauan ollut määrällisesti suuri enemmistö nimenomaan populaarikulttuuria.” (HS 16.9 2011) Lisäksi korkeataide ei itsessään edusta eliitin arvoja, vaan kuten jo edellä tuli ilmi, se omaksutaan käyttöön jossa sille muodostuu tietty status. Korkeakulttuurin asema kulttuurisena pääomana ei kuitenkaan ole enää ennallaan. Uudemmat tutkimukset viittaavat siihen, että kulttuurinen pääoma on enemmänkin suvaitsevaisuutta ja kaikkiruokaisuutta kulttuurin kuluttamisen suhteen, mikä edellyttää myös populaarikulttuurin tuntemista. (Alasuutari 2009)

Populaarilla on terminä useita eri merkityksiä. Populaari voidaan määritellä kaupallisesti ja markkinaperusteisesti sillä perusteella, että jotakin asiaa kuluttavat lukien, kuunnellen tai muulla tavoin suuret joukot ihmisiä. Stuart Hall pitää tätä tapaa käyttää termiä osittain ”kansan kulttuurin

⁵En tässä yhteydessä paneudu tarkemmin massa- ja populaarikulttuurin käsitteiden välisiin eroihin, koska opinnäytetyössäni olennaisempaa on niiden ero suhteessa korkeakulttuuriin. Mutta kuten Mikko Lehtonen huomauttaa, on ”elitistisen kulttuuriajattelun” kritiikki vaikuttanut siten, että on alettu puhua mieluummin populaari- kuin massakulttuurista. Populaarikulttuuri- termissä korostuu vastaanottajien aktiivinen luonne, kun taas tuotantoa painottava massakulttuurin käsite näkee yleisön passiivisena, kasvottomana joukkona. (Lehtonen 1999, 24)

peukaloimisena ja aliarvioimisena,” mutta näkee kuitenkin että sille on myös perusteita. Ensinnäkään kansa ei ole vain kaupallisten tahojen hallitsema passiivinen uhri, vaan myös aito massakulttuurista nauttiminen tai sen kriittinen kuluttaminen on mahdollista. (Hall 1992, 252)

Populaarikulttuuria kohtaan on aikojen saatossa esitetty runsaasti kritiikkiä. Amerikkalaista makukulttuuria tutkinut Herbert J. Gans esittelee massakulttuurikritiikin vakiintuneimmat väitteet teoksessa ”*Popular Culture and High Culture.*” On katsottu, ettei populaaritaide voi olla sisällöllisesti arvokasta tuotantotapojensa vuoksi. Koska massatuotannon päämäärä on mahdollisimman suuri voitto, on ajateltu, että populaarikulttuurin tuotteiden täytyy olla kaikille sopivia latteita yleistyksiä. Samalla massatuotanto leikkaa tekijöiltään siivet. Luovuus karisee, kun kulttuuria tuotetaan kuin liukuhihnalta. Korkeakulttuuria taas on pidetty epäkaupallisena ja sen on katsottu tuottavan moniulotteisia teoksia. Nämä teokset syntyvät taiteilijan luovuudesta, eivät yleisön haluja mielessä pitäen. Populaarikulttuurin on katsottu vaikuttavan negatiivisesti korkeakulttuuriin, koska se lainaa korkeakulttuurilta, minkä pelätään heikentävän korkeakulttuurin arvoa. Lisäksi populaarikulttuurin on ajateltu varastavan korkeakulttuurilta lahjakkaita tekijöitä. On myös oltu huolissaan siitä, kuinka populaarikulttuuri vaikuttaa yleisöönsä. Populaarikulttuurin tuottamia tyydytyksen muotoja on pidetty epäaitoina. Sen on ajateltu voivan olla emotionaalisesti haitallista, mistä tyypillinen esimerkki on seksin ja väkivallan osuus populaarikulttuurin kuvastossa. Älyllisesti haitallista populaarikulttuurin on nähty olevan epäaidon ja todellisuuspakoisen sisältönsä vuoksi, minkä on pelätty vaikeuttavan ihmisten selviytymistä todellisuudessa. Kulttuurista haittaa taas syntyy, kun ihmiset eivät massakulttuurin kuluttamisen myötä enää kykene osallistumaan korkeakulttuuriin. Lisäksi populaarikulttuurilla on väitetty olevan negatiivisia vaikutuksia yhteiskuntaan. Kriitikoiden mukaan laajalle levinnyt populaarikulttuuri vähentää yhteiskunnan kulttuurista arvoa. Massakuluttamisen tavat myös pitävät yleisön passiivisena ja voimistavat näin totalitarismia ja tekevät ihmisistä helpompia hallita. (Gans 1974, 19–44)

On myös ajateltu, että populaarikulttuuria voidaan lähestyä passiivisesti ja puolihuolimattomasti, kun taas korkeakulttuurin katsotaan edellyttävän ”esteettistä aktiivisuutta ja vaivannäköä”. (Shusterman 1997, 110) Richard Shusterman huomioi, että tämä kaivattu haasteellisuus liitetään nimenomaan älyllisyyteen. Kyse on mieli/ruumis- kahtiajaosta. Älyllistä tyydytystä pidetään vanhastaan ruumiillista arvokkaampana, vaikka näin ei välttämättä tarvitsisi olla. (1997, 111–112)

[...] Me keski-ikäiset ja vanhemmat olemme kaikki maksaneet veroja koko elämämme korkeilla prosenteilla, emme ole työllistäneet sosiaalipuolta, emme ole roikkuneet hoitovapailla. Miksi emme saisi nauttia edes älyllisesti haasteellisesta klassisesta musiikista? (Arhinmäen jälkipuberteetti, Vanha klasari, HS 30.8.2011 18:51)

”Vanhan klasari” kuvaa kommentissaan korkeakulttuuria ”älyllisesti haasteelliseksi”. Korkean ja matalan kulttuurin välinen eronteko perustuu alun perin paljolti siihen, ettei mielitekoja ja alhaiseksi katsottua ruumiillisuutta haluttu liittää taiteeseen ja kulttuuriin ehkä juuri siksi, että tavaroitunut taide oli omiaan houkuttamaan ”mielihyviin ja lihan iloihin.” Hyvä maku, hienostuneisuus ja protestanttinen etiikka katsottiin kulttuurille suotavammiksi kiinnittymiskohteiksi. Kulttuurin katsottiin kasvattavan ihmistä ja sitä tuli kuluttaa hartaasti ja kontemplatiivisesti. (Lehtonen 1998, 1999) Älyllinen haasteellisuus ei ole ainoastaan suomalaiskansallinen korkeakulttuurin määrittäjä, mutta Alasuutari yhdistää näkemyksen myös suomalaisen kansallisvaltion alkupuolen kansansivistystyöhön. Taide on ollut eliitin omaisuutta, se ei voi olla ”helppoa”, vaan ”siitä nauttiminen edellyttää koulutusta ja erityistä taidekasvatusta”. Taiteeseen liittyy paitsi asiantuntijakeskeisyys, myös vaatimus jatkuvasta itsen kasvattamisesta ja kehittämisestä. Itsen kultivoinnin ajatus on kuitenkin leimallisesti yläluokalle tyypillinen. Työväenluokka ei Alasuutarin mukaan tee samanlaista eroa korkean ja matalan välille siitä syystä, että heidän elämännäkemyksensä on jo lähtökohtaisesti erilainen. (Alasuutari 1996, 242–244)

Gans erottelee viisi kulttuurista makuryhmää. Upper-middle culture, lower-middle culture, low culture ja quasi-folk low culture ovat sisällöltään eriasteisia variaatioita populaarikulttuurista tai ”laimennetusta” korkeakulttuurista. Enemmän käytössä ovat käsitteet ”highbrow”, ja ”lowbrow”, Gansin makuryhmittelyssä väliin mahtuu siis vielä ”middlebrow”. (Gans 1974, Kahma 2011, 22) Lisäksi Gans erittelee vielä joukon etnisiä- ja nuorisokulttuureja. Gans pitää korkeakulttuurille ominaisena sitä, että siinä kulttuurin luojat, taiteilijat, ovat keskeisemmässä asemassa kuin muissa makuryhmissä. Korkeakulttuuri keskittyy kulttuurin tuotteiden koostumukseen, esimerkiksi muodon, substanssin ja metodin suhteisiin ja sen merkitykset ovat moniulotteisia ja hienovaraisia ja toimivat useilla eri tasoilla. Korkeakulttuuri välittää tunteita ja tunnetiloja ja suosii tarkastelua toiminnan sijaan ja on Gansin mukaan nopeasti muuttuvaa. Sen tuotanto on pientä, ei massamittakaavassa toimivaa ja sen yleisö kuuluu sosiaaliseen eliittiin. (Gans 1974, 76–94)

Korkea/populaarikulttuurijako on Johan Fornäsin mielestä ongelmallinen, koska se ei ota huomioon alueiden sisäisiä eroja. (Fornäs 1998, 152.) Korkeakulttuuria ei voi suhteessa populaarikulttuuriin myöskään määritellä enää kaupallisuuden tai ei-kaupallisuuden ja radikaaliuden kautta. (Eagleton 2000, 51.) Myös populaarikulttuurin sisällä on olemassa jakoja, joiden perusteella arvojärjestys määräytyy. Kaupallista populaarikulttuuria ei pidetä samalla tavoin arvossa kuin ”autenttista” populaarikulttuuria. Samoin eri genret ovat esimerkiksi populaarimusiikin harrastajien suhteen iso erotteleva tekijä. Tämä ero ei tosin havainnollistu aineistossani. Vaikka esimerkiksi rock- ja pop- ja

iskelmämusiikki mainittaisiinkin erikseen, puhe niistä palvelee aineistossani enemmän korkea/matala erontekoa kuin musiikinlajien ja niiden kuluttajaryhmien keskinäisiä eroja.⁶

Kaupallisuus tai viihteellisyys eivät nouse aineistossani keskeisiksi kulttuuria sisällöllisesti suuntaan tai toiseen määrittäviksi arvoiksi. Joitakin kommentteja myös tähän diskurssiin liittyen toki löytyy. Seuraava kaupallisuutta perusteena, tässä tapauksessa langettavalle tuomiolle, käyttävä argumentti on poimittu keskustelusta, joka seuraa HS-raadin vastauksia kysymykseen Paavo Arhinmäen onnistumisesta kulttuuriministerinä. Samassa kommentissa tulee esille myös Gansin populaarikulttuurin vastaisiin väitteisiin lukema näkemys viihteen ”tyhmentävästä” vaikutuksesta sekä haitallisuudesta kulttuurille. Kommentoija moittii HS-raatiin kuuluvan yritysjohtaja Ami Hasanin näkemystä sillä perusteella, että Hasan on ”kaupallisen maailman edustaja, **jolla ei ole todellista kosketuspintaa sisältölähtöiseen kulttuuriin**” ja jatkaa:

[...] Uusi statement on seurausta länsimaiden kulttuurin rappeutumisesta, johon on pääsyllisenä uuden maailman viihteen kaikkialle levinnyt vaikutus. Normiksi muodostunut helppo viihteellisyys on suuri kulttuurin syöpäläinen. Onkin ymmärrettävää, että arvotyhjiössä ”valtamielipide” on todellista taidekulttuuria vastaan. [...] (KENEN JOUKOISSA SEISOT, karskein, HS 16.9.2011, 08:33)

Stuart Hall ei usko täysin autenttisen populaarikulttuurin mahdollisuuteen. Kulttuurissa vaikuttavat aina hallinnan ja alistamisen voimasuhteet, joista on mahdotonta pysytellä täysin erossa. Populaarikulttuuri kamppailee autonomian ja sulautumisen välillä. Tämä näkyy hyvin esimerkiksi suomalaisten muoti- ja lifestyleblogien kehityksessä. Itsenäiset bloggaajat ovat Suomessa kuin varkain siirtyneet bloggaamaan lehtitalojen omistamille blogialustoille, joilla on tarjota näkyvyyden lisäksi bloggareille myös kaupallista hyötyä. Tämä puolestaan on herättänyt keskustelua siitä, pysyykö blogien sisältö aitona ja riippumattomana. Kaupallisuuteen tavataan suhtautua yksiselitteisen kielteisesti, mutta Hall haluaa korostaa, ettei kaupallinen kulttuuri pyri pelkästään manipuloimaan kuluttajia. Myös kaupallinen kulttuuri voi tuottaa identiteettejä ja tarjota tunnistamisen mahdollisuuksia tavalla, joka Hallin sanoin ”on lähellä tärkeiden kokemusten ja asenteiden uudelleentuottamista.” Lisäksi on ”tavallisten ihmisten” aliarviointia olettaa, että kulttuuriteollisuuden tapa kuvata heidän elämänsä menee läpi sellaisenaan. Kulttuuriteollisuus

⁶Nimimerkki ”Vanha klasari” huomioi myös musiikinlajien väliset erot sivulla 33 siteeratussa kommentissaan, joka on vastaus hänen edellistä kirjoitustaan kommentoineelle: ”Mistä voi päätellä että klassisen musiikin kuuntelu sulkisi pois muun musiikin? Kuuntelen MYÖS vanhaa ja uudempaakin rockia, erityisesti uutta jazzia, etnistä musiikkia ympäri maailmaa, kansanmusiikkia ja esimerkiksi Chydeniusta niinkuin malliksi maustani. Klassinen musiikki vaan on haasteellisinta ja siksi on suosikkini. Kun näet pidän aivojen kutittamisesta ja aktivoisi se Arhinmäenkin ”aivoja” . (Laajalla rintamalla, Vanha klasari, HS 31.8.2011 13:35) ”Muun musiikin” sisäiset jaot eivät kuitenkaan hahmotu tässä kommentissa.

kuitenkin käyttää valtaa voimistamalla tiettyjä kulttuurisia stereotyyppioita. Jos kulttuurin tekemisen keinot ovat vain harvojen hallussa, myös valta keskittyy. (Hall 1992, 253–254.)

Jakoa korkeaan ja matalaan kulttuuriin ei kommenteissa pidetä useinkaan oikeutettuna ja sen tarpeellisuus halutaan kyseenalaistaa, mikä ilmenee esimerkiksi ”korkeakulttuurin” kirjoittamisena lainausmerkeissä. Vaikka eron korkean ja matalan välillä nähdäänkin olevan hälvenemässä, sen olemassaolo tunnustetaan ja sen nähdään vaikuttavan esimerkiksi asenteissa kulttuurin rahoitusta ja arvostusta kohtaan. Kun urheilu luetaan kulttuurin piiriin kuuluvaksi, katsotaan se osaksi kulttuurin ”matalaa” laitaa. Matalasta kulttuurista puhutaan kansankulttuurina, aiheyttydestä riippuen se saatetaan samastaa osittain myös nuorisokulttuuriin. On myös tulkinnanvaraista, missä määrin korkean ja matalan käsitteitä ylipäätään halutaan käyttää. Rock- ja kevyestä musiikista puhutaan aineistoni kommenteissa klassisen musiikin kanssa eri ryhmään kuuluvina, mutta korkea/matala erontekoa ei välttämättä mainita. Jako eksplikoidaan myös erona marginaali- ja massakulttuuriin. Marginaaliin kuuluvaksi katsotaan useimmiten klassinen musiikki. Populaari- ja korkeakulttuurin kenttien sisäisiä eroja kommenteissa ei huomioida.

Myös toimittajien kirjoittamissa uutisissa ja asiantuntija-haastatteluissa jako korkeaan ja matalaan tuodaan esille. Näissä teksteissä jaon olemassaolo tulee esille tiedostetummin. HS-raadin jäsenet Janne Saarikivi ja Timo Hännikäinen puolustavat korkeakulttuuria ja sitä tuottavia ja harrastavia tahoja. Kielentutkija Saarikivi arvostelee vasemmistoliittoa, jota nykyinen kulttuuriministeri siis edustaa, siitä, että vaikka iso osa ”korkeakulttuuri- ja yliopistoväestä” äänestää vasemmistoa

Vasemmisto ei ole koskaan osannut tukea vihattuja ”kulttuurieliittejä”, jotka kuitenkin tuottavat sangen suuren osan todella merkityksellisestä musiikista, kuvataiteesta ja kirjallisuudesta. (Janne Saarikivi, HS 16.9.2011)

Hännikäinen puolestaan harmittelee, että korkean ja matalan välistä raja-aitaa on purettu matalaa suosien.

Yleisesti ottaen Arhinmäen kulttuuripoliittiset kannanotot ovat typerintä, mitä olen kuullut miesmuistiin. Tämänhetkinen elinympäristö on niin nuoriso- ja populaarikulttuurin läpätunkema, ettei sitä pääse pakoon vaikka haluaisikin. (Timo Hännikäinen, HS, 16.9.2011)

Musiikkitalon avajaisia pidetään kommenteissa karkeasti ottaen oikeistolaisena tapahtumana. Kansankulttuurin katsotaan kuuluvan vasemmistolle, oikeiston puolestaan nähdään suosivan korkea ”eliittikulttuuria”. Vasemmiston rooli on kaksijakoinen. Toisaalta vasemmisto on perinteisesti työväen puolue, toisaalta sitä, kuten Saarikivi edellä huomauttaa, äänestää tänä päivänä

usein korkeasti koulutettu väki, jonka makumieltymysten pitäisi Bourdieun teoretisointiin nojaten poiketa työväen mausta.

Onpa yllättävää, että vasemmistoliiton ministeri osallistuu mieluummin tavallisen kansan kulttuuriin eikä eliitin.

Vastakkainasettelun aika ei todellakaan ole ohi - samalla kun eliitti juhlistaa miljoonia maksaneen musiikkitalonsa valmistumista, toisessa luokkayhteiskunnan ääripäässä vapaaehtoisvoimin ylläpidettyä keikkapaikkaa tyhjenetään mellakkapoliisien voimin. (Vasemmistoministeri on vasemmalla, ph_neutral HS 30.8.2011, 13:52)

Oiskohan tässä valinnan tehnyt Musiikkitalo ja musiikkipiirit, kun halusivat kokoomuslaisen puheenpitäjän hallituksesta? Vasemmistolainen Arhinmäki ei ollut sopiva hommaan.

Halosella taas on Ulkopolitiikka päätehtävänä. Musiikkitalo ei karkaa minnekään ja mitä sinne Kataisen puheita kuuntelemaan. Kokoomus-RKP-juhlat ne ovat kuitenkin. (Musiikkipiirien valinta, Koko kuva, HS 30.8.2011, 15:38)

Tarkempiakin eroja puoluekannan, kulttuurin ja urheilun suhteista tehdään. Otsikolla *Omahyväisyyttä musiikkipiireissä?* nimimerkki ”Koko kuva” kommentoi viestiä, jossa puhutaan Arhinmäen vierailusta Kontufesteilla vasemmisto/oikeisto- jaon valossa toteamalla, ettei ”Koripallo kuitenkaan taida olla varsinaisesti vasurien urheilumuoto”. Ritva Leino ja Esa Väliverronen tiivistävät oikeisto/vasemmisto, korkea/matala jaon mielipidekirjoituksessaan seuraavasti:

Korkeakulttuurin ja populaarikulttuurin rintamalinjat on vedetty usein oikeiston ja vasemmiston välille: taiteen on nähty kuuluvan porvareille ja kansankulttuurin työväelle. Asia ei ole enää näin yksinkertainen. Tuskin se on koskaan sitä ollutkaan. Kulttuuriministerin toimintaa onkin paheksuttu laidasta laitaan. (Leino, Väliverronen, HS MieliPide 5.9.2011)

4.2 Kansan ja eliitin maut – luokkien makueroista Suomessa

Kumpi on ministerissä tärkeämpää: se mitä hän saa aikaiseksi vai se onko hän edustuskelpoinen patsastelemaan eliitin juhlatilaisuuksissa?

Arhinmäki valitsee ensimmäisenä kulttuuriministerinä pitkään aikaan valtakulttuurin eliitin sijaan. Ehdottomasti oikea valinta.

Ei tässä ole kyse urheilu vastaan kulttuuri -asetelmasta vaan eliittikulttuurista vastaan kansankulttuuri. Jos vasemmistolainen kulttuuriministeri valitsisi eliitin kansan sijaan, hän olisi ääliö ja pettäisi äänestäjänsä. Kansa on vaaleissa puhunut, siis pulinat pois - koskee myös eliittiä. (EskoJ, IS 6.9.2011, 16:0811)

Nimimerkki EskoJ näkee, ettei kysymys ole kulttuurin ja urheilun, vaan eliitin kulttuurin ja kansankulttuurin välisestä vastakkainasettelusta. Suomea on väitetty luokattomaksi yhteiskunnaksi. Vaikka yhteiskuntaluokista ei haluta puhua, Suomessakin on kautta historian ollut selviä jakolinjoja kansalaisten välillä. Vaikka kaikille taataan periaatteessa samat oppimisen mahdollisuudet, ei kulttuurinen pääoma ole lähtökohtaisesti kaikilla sama. Molemmat näkökulmat tulevat huomioiduksi seuraavissa kommentteissa, joista jälkimmäinen on vastaus edelliselle.

Turha siel keään herrotella, suomessa on kaikilla samat mahdollisuudet opiskella ”herroiks” Se on itsestä kii miten elämänsä järkkää. (pöllö, IS 31.8.2011, 23:562)

Toisethan meistä syntyy rukkaset kädessä ja toiset kulturalusikka suussa; kummallakohan on paremmat mahdollisuudet opiskella ”herroiks”, kysyn vaan! Ei se aina ole ihan itestä kiinni. (Duunari, IS 1.9.2011, 00:322)

Urheilussa suomalainen luokkajako on näkynyt esimerkiksi erillisinä seuroina työväelle ja porvareille, kulttuurin alalla taas kansansivistystyö kansakunnan rakentumisen vaiheessa suuntautui ylemmiltä luokilta työväen suuntaan. Yhteiskuntaluokkien merkitys identiteetin kannalta on kuitenkin pienentynyt, muut itsen määrittelyn tavat ovat tulleet merkityksellisemmiksi. (esim. Wuolio 1982, Sevänen 1998, Alasuutari 1996, Hiidenheimo, Lång, Ritamäki, Rotkirch 2009)

Nina Kahma toteaa väitöskirjatutkimuksessaan, että ajatusta yläluokan legitimoimista korkeakulttuurista vastakohtanaan populaari työväenkulttuuri pidetään vanhentuneena. (Kahma 2011, 12) Aineistoni kommentteissa jako on olemassa ainakin käsityksenä sosiaalisesta todellisuudesta. Urheilu on kansan hupia, kulttuuri eliitin. Edellisellä sivulla siteerattu nimimerkki Esko J kutsuu urheilua kommentissaan ”valtakulttuuriksi”. Valtakulttuuri sanana taas viittaa yleisyyteen, siihen mitä suurin osa kansalaisista, ”tavallinen kansa”, kuluttaa.

Paavo on hyvä kulttuuriministeri, koska muistaa painottaa urheilua ja ruohonjuuritason kulttuuritapahtumia, joita järjestetään pienellä budjetilla suurelle joukolle. Ne koskettaa kuitenkin tavallista kansaa kaikista eniten, esimerkkinä Kontufestarit. Näitä tavallista kansaa parempien kermaperseiden korkeakulttuuritapahtumia riittää kyllä varmasti jatkossakin koluttavaksi, joten turha noista on oopperaväen mieltään pahoittaa. (Pena, IS 6.9.2011, 15:2324)

Bourdieuin distinktioteorian periaate on, että eri yhteiskuntaluokkien makumieltymykset eroavat toisistaan. Jako on paitsi urheilun ja kulttuurin välinen, myös urheilun ja kulttuurin sisäinen. Eri lajit nauttivat luokkien sisällä eriasteista arvostusta. (Bourdieu 1984, 159)

Bourdieu väittää, että musiikkimaku on varmin yhteiskuntaluokan paljastaja. Konsertissa käyminen tai tietyn instrumentin soittaminen viittaa tiettyyn yhteiskuntaluokkaan. Ennen kaikkea musiikki

paljastaa ihmisen sosiaalisen aseman, koska se on Bourdieun sanoin taiteista henkisintä. Konsertit ovat henkeviä, lähes pyhiä tapahtumia. Lisäksi musiikki on Bourdieun mukaan ”puhdasta taidetta,” sillä se ei yritä sanoa mitään. (Bourdieu 1984, 18–19, Bourdieu 1985, 137)

Ei ole mitään muuta mikä mahdollistaisi samassa määrin kuin musiikkimaku oman ”hienouden” osoittamisen, ei mitään jonka avulla voisi tulla erehtymättömämmin sijoitetuksi. (Bourdieu 1985, 137)

Eagleton kuvaa länsimaisessa kulttuurissa tapahtunutta murrosta kulttuurin ja politiikan suhteissa 1960-luvulta alkaen. Postmodernissa kulttuurissa korkean ja matalan väliset eronteot hälvenevät ja kulttuurin alueet sekoittuvat. Kulttuurin eri alueet eivät ole enää samalla tavoin sidoksissa myöskään yhteiskuntaluokkiin kuin aiemmin. Eagleton näkee postmodernin kulttuurin ja kuluttamisen olevan samalla tavoin ei-luokkasidonnaisia ja ”luokattoman” kulttuurin kuluttamisen olevan keskiluokan merkki. (Eagleton 2000,125.)

Nina Kahma ottaa väitöskirjassaan ”Yhteiskuntaluokka ja maku” esille uudemman brittiläisen tutkimuksen, jossa todetaan, etteivät populaari- ja korkeakulttuurin väliset erot ole selkeitä. Enemmänkin kyse on osallistumisesta ylipäättään. Ne jotka kuluttavat kulttuuria kuluttavat sitä ”kaikkiruokaisesti”, niin populaarin kuin korkean piiristä. (Kahma Bennet et al. 2009 mukaan, s. 45.) Kaikkiruokaisuuden käsite on peräisin Richard A. Petersonin ja hänen tutkijakollegoidensa amerikkalaisia makuluokkia koskevasta tutkimuksesta. (esim. Peterson ja Kern 1996) Kahma havaitsi tutkimuksessaan myös suomalaisen makuvaruuden jäsentyvän sitoutumisen ja osallisuuden asteen sekä kulutetun kulttuurin tyyppin mukaan. Viimeksi mainittu voi Kahman mukaan vaihdella perinteisestä nykyaikaiseen. (Kahma 2011, 61.) Erot luokkien välillä näkyvät Kahman tutkimustuloksissa osallistumisen asteessa ja kiinnostuksesta kulttuuria kohtaan yleisesti ottaen, eivät jaossa populaari- ja korkeakulttuurin välillä. (2011, 62)

Koska suuri osa suomalaisista pystyy kysyttäessä sijoittamaan itsensä johonkin yhteiskuntaluokkaan, minkä Kahma tulkitsee osoitukseksi siitä, että luokan käsitteellä on vielä merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa. Sitä tutkimustulokset eivät kuitenkaan paljasta, onko kyse todellisesta samastumisesta yhteiskuntaluokkiin, vai vain luokkajaon käsitteiden ja rakenteen tunnistamisesta. Luokat kuitenkin liittyvät arkikielessä tavanomaisiin puhetapoihin. Poliittiset- tai makuerot luokkien välillä eivät Kahman tutkimushaastatteluissa nousseet huomattavasti esille. (Kahma 2011, 65.)

Kahman tutkimuksessa selvisi, että suurin osa suomalaisista lukee itsensä keskiluokkaan kuuluvaksi. Luokkasamastumiseen vaikuttivat koulutus, ammattiluokka ja tulot, ikä ja sukupuoli eivät juurikaan. (Kahma 2011, 59.) Kahman tutkimuksessa urheilulle on varattu oma lukunsa. Tutkimuksen

urheiluosiosta käy ilmi, että yhteiskuntaluokkien välisiä eroja urheilun harrastamisessa löytyy. Työväenluokka harrastaa liikuntaa ylempiä luokkia vähemmän, samoin harrastetut lajit erosivat johtavan, keskiluokan ja työväenluokan välillä. Siinä, kuinka urheilua seurataan, erot eivät kuitenkaan olleet niin selviä kuin liikunnan harrastamisen suhteen. (2011, 62 – 63.)

Kahma esittelee tutkimuksessaan englantilaisen tutkimusryhmän Mike Savagen johdolla tekemän havainnon, että ihmiset ovat alkaneet luokista puhuttaessa korostamaan ”tavallisuutta”. Ihmiset haluavat olla yksilöitä, eivät vain jonkinlaisia esimerkitapauksia sosiaalisista ryhmistä. Lisäksi tavallisuuden painottaminen on keino vastustaa vallalla olevaa korkeakulttuuria. (Savage et. al 2001, 889-890, Kahma 2011, 29) Kahma löytää saman tavallisuuden korostamisen Mirja Liikkasen tutkimuksessa suomalaisista, vaikka siitä ei Kahman mukaan selviä, onko kyse samanlaisesta luokkapuheen välttelystä kuin Englantilaistutkimuksessa. Liikkasen tutkimustuloksista selviää Kahman mukaan myös, että kaikki sosiaaliryhmät Suomessa pitävät korkeakulttuuria varsin yhdenmukaisena, mutta jonkinlaista eroa on havaittavissa suhteessa klassiseen musiikkiin ja oopperaan. (Kahma 2011, Liikkanen 2009)

Tutkimusaineistossani tavallisuuden korostaminen on yleistä. Tavallisuus on paljon käytetty perustelu sille, että jokin on hyväksyttyä, ei niin paha asia. Aineiston kommentteista välittyy se, ettei Suomessa sovi kuvitella olevansa parempi kuin muut. Tavallisen kansan esittäminen korkeakulttuurin kuluttajana on tapa häivyttää korkeakulttuurin yläluokkaista statusta.

Hienoa Paavo! Jo liian kauan on ns. ”korkeakulttuuri” nostettu asemaansa korkeammalle jalustalle. Nyt urheilu- ja kulttuuriministerinä on vihdoin sellainen henkilö, joka osaa arvostaa myös muita kulttuurin muotoja urheilua unohtamatta. [...]

Ette te jaksatte sen ”korkeakulttuurinne” kanssa! Menkää joskus konserttiin tai teatteriin, tulette yllättymään - siellä käy ihan tavallista kansaa.” (Yks tavallinen kulttuurinkuluttaja, IS 6.9.2011, 16:05¹⁴)

Myös kova työnteko on perinteisesti ollut suomalaisuuteen liitetty arvostettu ominaisuus. Kommentteissa se esiintyy joitakin kertoja ja sillä on sama tarkoitus kuin tavallisuudella korkeakulttuurin kuluttamisen yhteydessä. Korkeakulttuurin tekijöitä voidaan arvostaa kovina työntekijöinä sen sijaan, että heitä halveksittaisiin etuoikeutetun eliitin edustajina. Tuntuu siltä, että kommenttien kansan näkemystä korostavassa ilmapiirissä korkeakulttuurin halveksuminen on eräänlainen ”yleinen mielipide”, suhtautumistapana hyväksytty ja ehkä myös odotettu. Korkeakulttuurin puolustaminen ”tavallisen kansan” arvoihin vedoten vaikuttaa eräänlaiselta vastatoiminnalta, hallitsevien voimasuhteiden kääntämiseltä. Joissakin diskursseissa työväki ja kansa käsitetään eliittiä ”arvokkaammaksi”, vaikka arvostus onkin usein katkeransuloista ja saattaa sisältää uhri- ja marttyyri asetelman.

Iän vaikutus kulttuurin kulutuksessa näkyy Kahman tutkimustuloksissa samansuuruisena kuin ammattiryhmien väliset erot. Iän vaikutus näkyy enimmäkseen siinä, kuinka tutkittavat suhtautuvat nykykulttuuriin. Kahma ei löydä suomalaisesta makuavaruudesta selvää korkea/matala -jakoa. Sellaisia kulttuurintuotteita tosin löytyy, joita ylemmät luokat suosivat keskiluokkaa enemmän. (Kahma 2011, 66.)

Korkea sosiaalinen asema ei erottaudu makuavaruudessa tietynlaisen kulttuurin kuluttamisena, eikä myöskään sellaisina harrasteina, joita pidetään yleisesti korkeakulttuurina (ooppera, klassinen musiikki, korkeakirjallisuus tms.). Sosiaalisen aseman ja kulttuurimaun välinen yhteys näkyy kulttuurisessa harrastamisessa ja kulttuurintuotteista pitämisessä kahtiajakona aktiivisesti kulttuuria kuluttavien ryhmien ja niiden välillä, jotka ovat kulttuurin kuluttajina passiivisia. Kulutetun kulttuurin tyyppi vaihteli perinteisestä moderniin pikemminkin ikäryhmän kuin yhteiskuntaluokan mukaan. Luokkaerot tulevat esiin siis nimenomaan tekemisen ja pitämisen aktiivisuudessa ja monipuolisuudessa – eivät siinä, millaisesta kulttuurista pidetään ja millaisten kulttuuriharrastusten parissa vietetään aikaa. (Kahma 2011, 66)

Kuitenkin on niin, että osallistuminen on suurinta korkeimmin koulutettujen, eniten ansaitsevien ja ylemmissä ammattiasemissa toimivien keskuudessa. ”Hyväosaisuus ilmenee suvaitsevaisuutena kaikenlaista kulttuuria kohtaan”, esittää Kahma. (Kahma 2011, 66) Myös kommenttiaineistossani kaikkiruokaisuus tulee esille. Se ilmenee kommentoijien muistutuksina kulttuurin monimuotoisuudesta, siitä ettei korkeakulttuuri ole ”ainoa kulttuuria” ja huomautuksista, etteivät erilaiset kiinnostuksenkohteet, kuten rock- ja klassinen musiikki, sulje toisiaan pois. Työväenluokka näyttäytyy Kahman tutkimuksessa ”ei-tekemisen ja ei-pitämisen kautta.” Tämä pätee paitsi kulttuuriin, myös urheiluun. (Kahma 2011, 66) Bourdieun distinktiolle on Kahmaa lainaten olennaista se, ”millaisista kulttuurintuotteista ja mistä kulttuurista pyritään erottautumaan”, kun taas suomalaisista tehdyssä tutkimuksessa erottelu perustuu ”enemmän avoimuuteen ja tekemiseen, ei rajattujen tai legitiimien valintojen tekemiseen.” Se, kelpaako ylempien luokkien kaikkiruokainen maku kuvaamaan ”yhteiskunnan legitiimiä makua” kuten Bourdieun teoriassa, on Kahmasta ongelmallista. Kahma pohtiikin, tulisiko tutkimuksen tulokset nähdä enemmän merkinä eroista kulttuurisissa pääomissa. (2011, 68.)

Aineistossani korkeakulttuuri nähdään eliitin huvina ja ajatellaan, että se on virallisesti arvostettua kulttuuria. Kuitenkin korkeakulttuuriin suhtaudutaan hieman halveksien, ”paljon melua tyhjästä”-mielessä. Kansan kulttuuria, sellaista kulttuuria joka on ”kivaa” ja ”kaikkien saatavilla”, taas pidetään arvossa eri tavalla. Kansankulttuurin hyväksi katsominen perustuu tavallisuuteen, siihen ettei yritetä olla parempia kuin ollaan. Korkeakulttuurin ja kansankulttuurin lisäksi erotetaan vielä

uusi- tai nuorisokulttuuri. (vrt. Gans 1974) Sitä pidetään uraa uurtavana, mahdollisen muutoksen tuojana, koska se sijoittuu alueelle jota ei vielä ole rajattu tai määritelty.

Pertti Alasuutari esittää tutkimustuloksia, joiden mukaan kaikkiruokaisuus on erityisen voimakasta suurissa kaupungeissa. Koulutus lisää kaikkiruokaisuutta, mutta maaseudulla asuvat korkeasti koulutetut ovat suurten kaupunkien korkeakoulutettuja kaikkiruokaisempia. (Alasuutari 2009, 91) Jako maaseutuun ja kaupunkiin näkyy myös omassa aineistossani. Kommenttien perusteella eliitti ja elitismi yhdistyy kommentoijien mielessä nimenomaan pääkaupunkiseutuun tai kaupunkilaisuuteen, joskin kommenttien poleemisuuden vuoksi tämä on usein tulkintakysymys. Maaseudun ja muun Suomen nähdään kuitenkin jäävän selvästi paitsioon. Jälkimmäisessä, tämän alaluvun päättävässä sitaatissa tulevat näkyville paitsi Helsinki ja muu Suomi- diskurssi, myös ainutkertaisuus ja nuorisokulttuuri kulttuuria määrittävinä diskursseina.

Hei, eiks tän pitänyt olla koko Suomen musiikkitalo, eikä vaan Hesani? Ainakin sitä maksetaan Utsjokea myöten. Silloin pitäis kai kutsua kaikkien kaupunkien kulttuurilautakunna?

Vai myönnetäänkö vaan ihan rehellisesti, että tässä taas pk-seudun kulttuurieliitti onnistui maksattamaan kaikilla muilla_tuas_uuden ökytalon harrastustaan varten? (F2, IS 1.9.2011, 10:08)

Olet ihan oikeassa. Tuo Suomen koripallomaajoukkueen peli on AINUTKERTAINEN, merkittävä tapahtuma.

Helsingin musiikkitalon avajaiset on vain yhden kunnan uuden rakennuksen käyttöönottojuhla. Tällaisia tapahtumiahan on Suomessa vuosittain useita. Jos taloon tai sen toimintaan haluaa tutustua, niin siellä se talo odottaa myöhempääkin aikaa. Ei esim. Ilmajoen nuorisotalon avajaisissakaan näkynyt ministeriä. (vähän suhteellisuudentajua! Entinen Ossi, HS 30.8.2011, 14:10)

4.3 Nuorissa on tulevaisuus.

Ritva Leino ja Esa Väliaverronen katsovat, että Arhinmäen ratkaisua seurannut mediapuhe paljastaa käsityksen kulttuurista olevan muuttumassa:

On syntynyt lajityyppien ylittäviä taideteoksia ja kotikonsertteja. On vallattu taloja ja puolustettu tiloja joista on haluttu vapaan kulttuuri-ilmaisun paikkoja. Julkinen valta ja kulttuurin instituutiot ovat pudonneet kärryiltä.

Se sukupolvi, joka on kasvanut videopelien, skeittilautojen, graffitien ja talonvaltausten maailmassa, on jo ottanut tai pian ottamassa vallan käsiinsä. Heille kulttuuri on aivan muuta kuin seremonioita. (Leino, Väliaverronen, HS Mielipide, 5.9.2011)

Luokan lisäksi ikä ja sukupolvi mainitaan usein mahdollisena kulttuurista makua määrittävänä tekijänä. (esim. Alasuutari 2009, Liikkanen 2009) Kahman väitöskirjatutkimus osoittaa, että ikä ja

sukupuoli eivät olennaisesti vaikuta luokkasamastumiseen, mutta maun ja elämäntyylierojen suhteen ne ovat tärkeitä erontekijöitä. (Kahma 2011, 72) Nuoriso nousee kommenttiaineistossa vahvasti esille, kun tulee puhe siitä, mihin kulttuurille varatut rahat tulisi suunnata. Huomiota herättävä seikka on se, että urheilun mahdollistaminen nuorisolle tuodaan usein esiin urheilun tärkeyttä puolustettaessa. Sitä, mikä merkitys on kulttuuriharrastuksilla nuorten ollessa kyseessä, ei suurimmassa osassa keskusteluketjuja juuri mainita. Aamulehden nimenomaan nuorisokulttuuriin liittyvässä artikkelissa nuorison tarpeet nousevat voimakkaammin esille myös suhteessa kulttuuriin.

Hienoa että Arhinmäki osallistuu valtakulttuuriin, urheilun seuraamiseen, harrastamiseen ja myös tukemiseen, Hallituksen urheilutiimi Stubb ja Arhinmäki antavat monelle nuorelle terveyden lahjan liikuntaa omalla tavallaan tukemalla ja esimerkkiä näyttämällä.

Elitistikulttuuriharrastajat pärjäävät avajaisissa kragoineen, mutta moni nuori ei sensijaan pärjää ilman urheilun tuomaa iloa ja kuntoa. (juketu IS, 6.9.2011 21:048)

[...] Musiikki ja oopperatalon sijaan olisi pitänyt rakentaa urheilutiloja, kuten erilaisia palloiluhalleja. Siellä saa nuoret tervettä liikuntaa ja läski palaa. Sosiaaliset taidot kasvavat. (Nekin rahat olisi pitänyt antaa nuorille, IS 6.9.2011 20:046)

Nuoruuden ja vanhuuden rajat määräytyvät yhteiskunnallisesti ja asettavat ehtoja toiminnalle. Yhteiskunnallinen ja biologinen ikä ovat eri asioita ja suhteiltaan kompleksisia. (Bourdieu 1985, 128–129) Nuorille ominainen kulttuurimaku voi myöhäismodernissa hyvin säilyä aikuiselämässäkin tai toisaalta aikuisten elämäntyyli saatetaan omaksua jo varhain. (Fornäs 1998, 293.)

Nuoruus ei ole niinkään mikään kaiken muun poissulkeva olemus, vaan sellainen erityisten piirteiden yhdistelmä, joista jokainen on yhteinen monille ikäryhmille. On myös tärkeää muistaa, että ikä ja sukupolvi ovat eri asioita: se, mikä on ominaista jollekin ikäryhmälle, saattaa olla sukupolvesta toiseen uusinnettua, kun taas tiettyyn sukupolveen sidotut piirteet saattavat seurata sitä läpi kaikkien vaiheiden. (Fornäs 1998, 296)

Kulttuuri- ja urheiluministerinä toimivaa Arhinmäkeä määrittää artikkeleissa ja kommentteissa selvästi tämän ”nuorekkaaksi” katsottu kulttuurimaku. HS-raadissa professori Laura Kolbe kuvaa Arhinmäkeä ”nuorisofragmentiksi” (sekä luokka-aiheeseen liittyen ”habitukseltaan vasemmistopopulistiksi”). (HS 16.9 2011) Jarkko Lyytinen puolestaan asettaa nuoruuden ja ”nuorten kulttuurikäsityksen” eliitille vastakkaiseksi kolumnissaan, jossa toteaa Musiikkitalo-keskustelun Leinon ja Väliiverrosen mielipiteessään esittämän arvion mukaan paljastaneen ”miten kaukana eliitin ja nuoremman sukupolven kulttuurikäsitys on toisistaan.” (HS 13.9. 2011)

Lyytinen lainaa kolumnissaan lisäksi Arhinmäen Hufvudstadsbladetille antamaa haastattelua:

viimeksi Arhinmäki rauhoitteli väkeä Hufvudstadsbladetissa (11.9.): "Urheilu ja kulttuuri ovat sama asia.

Yksikään kansankunta ei toimi ilman niitä ja siksi on tärkeää, ettei niitä nähdä toistensa vastakohtina." Arhinmäki tarkensi: "Mitä on esimerkiksi rullalautailu? Nuorisotoimintaa, kulttuuria vai urheilua?" (Lyytinen, HS Kulttuuri, 13.9.2011)

Ylipäätään aineistoni perusteella voi sanoa, että kulttuurin mahdollisuuksien katsotaan löytyvät paljolti nuorten kulttuurista. Aineistosta välittyy käsitys siitä, että nuorisossa on tulevaisuus. Nuorisokulttuuri nähdään eliitin kulttuurille vastakkaisena. Katsotaan, että se rikkoo rajoja korkean ja matalan välillä, mutta kuten kulttuuri- ja urheiluministeri, jonka vastuualueeseen kuuluvat myös nuorisasiat, toteaa, nuorten kulttuurin piiristä nousevat uudet korkeakulttuurin muodot. (Aamulehti 5.10.2011) Tällöin kulttuurin sisällöt muuttuisivat, mutta kentän alaa määrittelevät artikulaatiot säilyisivät samana.

5. Onko urheilu kulttuuria?

Kun kulttuuri erotetaan omaksi alueekseen suhteessa muihin yhteiskuntaelämän alueisiin, kuten talouteen ja politiikkaan, se voidaan nähdä näiden kriittiseksi vastavoimaksi. (Eagleton 2000, 8.) Lisäksi kulttuuri voidaan nähdä symbolisena viestintänä, merkitysten tuottamisena ja jakamisena. (Fornäs, 1998, 167–170) Raymond Williams kirjoittaa kulttuurin olevan merkkijärjestelmä, jonka kautta sosiaalinen järjestys ilmenee ja jonka kautta se tuotetaan. (Williams 1981, 13) Vaikka urheiluun sisältyy signifikaatiota, se ei Eagletonin mukaan ole samalla tavoin merkitsevää tai ”kulttuurinen” järjestelmä kuin taide, vaan se kuuluu erityyppiseen kulttuuriseen kategoriaan. Eagleton arvelee tähän syynä olevan vanhan esteettisen ja instrumentaalisen välisen jaon. (Eagleton 2000, 33–34)

Aineistooni kuuluvissa lukijakommenteissa lähtökohtainen kulttuurikäsitelmä on usein juuri kulttuuri taiteen merkityksessä. Kulttuurin ja urheilun välille tehtävä ero havainnollistuu esimerkiksi kommentteissa, joissa korostetaan Arhinmäen aseman kaksijakoisuutta tai painotetaan toista puolta. Ero joko tunnustetaan tai kielletään, mutta itsestään selvästi ja automaattisesti urheilua ei lueta kulttuurin alueeseen kuuluvaksi.

Kulttuuriministeri, jota kulttuuri ei kiinnosta. Muuten tämä olisikin aika mielenkiintoinen uutinen, mutta eikös tämä ole vain maan tapa? [...] (Nain Suomessa... ”Skeptikko – aito ja oikea, HS 30.8.2011, 13:20)

Arhinmäki on tosiaan siis kulttuuri- JA urheiluministeri.[...] (Kaksi vastuuta, ”hmp”, HS 30.8.2011, 13:46)

Nyt sitten nähdään, mikä kulttuuriala saa suurimmat valtionavut. Potkupallo kun ei mielestäni ole edes kulttuuria. Jokainen osaa potkia palloa, jos on terveet jalat, mutta soittotaitoa ei ole kaikilla. [...] (”Sibeliuksen musiikin fani”, IS 31.8.2011, 9:083)

Itse asiassa olisi ehkä viisasta muuttaa opetusministeriön toisen ministerin nimike takaisin pelkäksi kulttuuriministeriksi, koska urheilu on kulttuuria – on ollut jo vähintään antiikin Kreikan ajoista. Se siis sisältyy jo käsitteellisesti kulttuuriministerin toimialaan. (kulttuuri hukassa? Veikko V, HS 30.8.2011, 20:31)

Norbert Elias määrittelee urheilun joksikin joka tähtää liikuttamaan ja herättämään tunteita. Elias näkee urheilun mimeettisenä toimintana, jonka kautta voidaan kokea kontrolloidusti jännitystä, jonka kokemiseen muissa tilanteissa liittyy hankalia jännitteitä. Urheilukokemus voi olla vapauttava ja katartinen, joskin kokemukseen liittyy ahdistusta, pelkoa ja epätoivoa, kuten Elias kuvaa. Urheilu on luonteeltaan mimeettistä toimintaa kuten taide ja monet muut vapaa-ajan harrasteet, mutta sen ero erityisesti taiteisiin nähden on Eliaksen mukaan se, että urheilussa on kysymys suoraan tai epäsuorasti ihmisten välisestä taistelusta. (Elias 1993b, 48–49, Schirato 2007, 11)

Yksi teoria, joka yhdistää taiteen ja urheilun on Johan Huizingan tunnettu ajatus leikkivietistä. Tony Schapiro erottelee Johan Huizingaa mukaillen kaksi leikkiä erityisesti määrittävää piirrettä. Leikki on jotakin joka toimii ”omillaan”, sillä ei ole muuta tarkoitusta kuin se itse. Toisekseen leikillä on oma geneerinen laatunsa. Leikkiä on monen moista, mutta leikillä on aina omat imperatiivinsä ja piirteensä. Schapiro nostaa esille myös sen, että vaikka leikeillä ei ole ”moraalista tai eettistä tarkoitusta”, se Schapiron mukaan on paitsi mielikuvituksen käynnistäjä, myös edustaa vastavoimaa vakavuudelle. (Schapiro 2007, 7) Huizinga sanoo leikkiin sisältyvän jotakin, jota elämässä ei suoraan ja välttämättä tarvita, mutta joka ”luo elämään mielekkyyttä.” (Huizinga 1938, 9) Leikki on siis tarpeetonta, jotakin jota ilman voidaan tulla toimeen. Se ei ole tehtävä tai velvollisuus, sellainen siitä tulee vasta sitten, kun se muodostuu ”kulttuuritekijäksi”. (1938, 17) Toistuessaan, vakiintuessaan ja välittyessään eteenpäin leikki muodostuu osaksi kulttuuria. Leikistä tulee välttämätöntä siinä mielessä, että:

Se kaunistaa elämää ja täydentää sitä ollen siinä mielessä välttämätöntä yksityiselle ihmiselle biologisesti, välttämätöntä yhteisölle tarkoituksensa, merkityksensä, ilmaisukykynsä tähden sekä luomiensa henkisten ja sosiaalisten suhteiden tähden – lyhyesti sanottuna välttämätön kulttuuritekijänä. (Huizinga 1938, 18)

Vaikka leikistä muodostuukin osa kulttuuria, säilyy sen tarkoituksettomuus, koska sen tarkoituserät ovat ”välittömän aineellisen edun ja yksilöllisen tarpeentyydytyksen ulkopuolella” (Huizinga 1938, 19.)

Vaikka edellä lähestynkin kulttuuria ja urheilua niiden yhtäläisyyksien kautta, ei pro graduni tarkoitus ole todistaa, että urheilu on kulttuuria tai että urheilua ja taidetta tulisi käsitellä samalla retoriikalla. Taidetta ja urheilua yhdistävistä ominaisuuksista on eri tieteenalojen parissa kuitenkin keskusteltu. Usein keskustelun johtokysymys on ollut se, voidaanko urheilua pitää taiteena.

Perusteluina tämän puolesta on esitetty esimerkiksi urheilun ja taiteen välisiä esteettisiä yhtäläisyyksiä. (esim. Arnold, *British Journal of Educational Studies*, Vol. XXXVIII, No. 2, 5/1990) Ehkä halua hakea urheilulle esteettistä oikeutusta selittää se myös pro gradu-työni aineistosta esiin nouseva seikka, että kulttuurin ja taiteen aluetta tavataan pitää urheilua arvostetumpana. Ehkä urheilun ja taiteen yhtäläisyyksien etsimisen tarkoitus on ollut vaatia urheilulle samankaltaista arvostusta, jota taide on nauttinut. Kuten luvussa 4. todetaan, kulttuuri on tavattu yhdistää sivistykseen, urheilua ei niinkään. Aineistoni kommentoissa kulttuuria pidetään sivistyksen takaajana, mutta urheiluvihamielisyys on kirjoittajista kuitenkin ylimielistä.

Noita urheilukisoja nyt tulee ja menee potkupalloja myöten. Musiikkitalo avataan vain kerran ja kyllä olisi toivonut urheil- ja kulttuuriministerille sen verran sivistystä, että olisi ollut paikalla. (Adelie IS 7.9.2011, 9:460)

Arhinmäen poisjäänti avajaisista oli moukkamainen teko! (M. Uusikko, IS 6.9.2011, 22:095)

"Moukka"

Ministerin käytös osoittaa sivistymättömyyttä. (Päivi, IS 6.9.2011, 15:193)

Ja moukkamaisuudesta vielä.. Osoittaako urheilun vähättely sitten erikoisen korrektaa tai esimerkillistä käytöstä? Kyllä, avajaiset olivat harvinaislaatuinen tapahtuma, mutta myös koripallojoukkueen saavutukset ovat noteeraamisen arvoisia (ja nähtävästi myös seuraamisen arvoisia). Ja se, että yhdistetään heti urheilun seuraaminen kaljankittaamiseen on myös aliarvioivaa, moukkamaista ja sanalla sanoen pirun ylimielistä. (Joko tai, niinkö? IS 7.9.2011, 9:383)

Tämän päivän suomalaisessa politiikassa kulttuuri nähdään olennaisena yhteiskunnan rakentajana. Taidetta ja kulttuuria pidetään tärkeinä ihmisenä olemiselle ja niiden katsotaan luovan uutta myös muille elämän alueille. Taide ja kulttuuri pyritään saattamaan kaikkien ulottuville, erityisesti huomioidaan, että mukaan pääsevät nekin jotka nyt ovat jääneet ulkopuolella. Taiteella ja urheilulla on yhteiskunnallisia tehtäviä, ne eivät ole pelkkää leikkiä, vaan välineitä hyvään elämään ja parempaan sosiaaliseen todellisuuteen. Tämä nykyisen Jyrki Kataisen johtaman hallituksen kulttuuripoliittisen ohjelman yleisajatus on tiivistettynä tähän:

Hallitus lähtee siitä, että kulttuurilla on keskeinen asema yhteiskuntaa rakennettaessa. Taide ja kulttuuri ovat ihmisenä olemisen välttämättömiä perusasioita, joiden uutta luova vaikutus säteilee elämän kaikille alueille. Hallitus kehittää kulttuurisen moninaisuuden tunnistavaa kulttuuripoliitikkaa, jossa kulttuuri on kaikkien kansalaisten tavoitettavissa ja erityistoimilla parannetaan osallisuutta kulttuuriin nyt ulkopuolelle jäävissä ryhmissä. (www.minedu.fi/OPM/Kulttuuri 25.4 2012)

Vuonna 2011 valitun hallituksen liikuntapoliittisen ohjelman yleislinjaus puolestaan kuuluu näin:

Opetus- ja kulttuuriministeriö painottaa toimissaan liikunnan merkitystä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle sekä sen roolia kansalaisyhteiskunnan ja osallisuuden vahvistamisessa. Ministeriö tukee

eettisesti kestävä ja kansainväliseen menestykseen tähtäävää huippu-urheilua. (www.minedu.fi/OPM/Liikunta 25.4.2012)

Liikuntapoliittinen ohjelma pyrkii varsinaisen liikuntalain asettamiin tavoitteisiin:

Tämän lain tarkoituksena on edistää liikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla. Lisäksi lain tarkoituksena on liikunnan avulla edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä tukea kulttuurien moninaisuutta ja ympäristön kestävä kehitystä. (www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19981054, 27.4.2012)

5.1 Kulttuuri, urheilu ja isänmaa

STT:n uutisessa kerrotaan Musiikkitalon avajaisiin saapuvan 40 ulkomaista toimittajaa. Kansainvälistä näkyvyys ja menestys ovat olennaisia tekijöitä Musiikkitalon avajaisten ja EM-koripallon keskinäistä arvojärjestystä punnittaessa. Merkitys isänmaalle ja suomalaisuudelle ovat tärkeitä perusteita otettaessa kantaa ministerin ratkaisuun.

David Rowe näkee urheilun nationalistisen roolin syntyneen brittien television, tarkemmin BBC:n, myötävaikutuksella. Rowe sanoo BBC:n keksineen esittää urheilua kanavallaan nimenomaan eräänlaisena ”kansallisuuden juhlan”. Tähän ajatukseen ovat Rowen mukaan sitten tarttuneet myös muut maat. (Rowe 2004, 23) Suomessa ajatuksen urheilun roolista kansallisen identiteetin edistäjänä on esittänyt ehkä ensimmäisenä J.V. Snellman.⁷

Vielä Snellman kiinnitti huomiotaan erääseen seikkaan, johon meillä ei siihen saakka voimistelu- ja urheilukysymyksiä käsiteltäessä oltu edes viitattukaan. Etenkin varttuneemman nuorison urheiluja valittaessa olisi huomio kohdistettava myöskin niiden kansalliseen arvoon ja merkitykseen, mikä Snellmanin mukaan lisäisi nuorison innostusta. Tämän asianlaidan valaisemiseksi Snellman viittasi erikoisesti Englannin kansallisiin urheiluihin, pallopeleihin, kilpasoutuun, miekkailuun, nyrkkeilyyn ja ratsastukseen. (Suomela 1944, 147)

Kalle Virtapohja sanoo urheilulla olevan suuren merkityksen niin kollektiivisen kuin henkilökohtaisenkin identiteetin rakentamisessa. (Virtapohja, 1998, 53) Yksi yhteisöllisen identiteetin muoto on kansallinen identiteetti. (1998, 57) Kansallinen kulttuuri on Stuart Hallin mukaan diskurssi, ihmisten toimintaa ja käsityksiä muokkaavia merkityksiä luova tapa. (Hall 1999, 47) Kansallisen identiteetin luomiseen tarvitaan tarinoita kansakunnasta ja sen perustamisesta. Kansallisuus näytetään alkuperäisenä ja historiallisesti jatkuvana. Samoin tarvitaan rituaalisia ja

⁷Snellmanin rooli myös suomalaisen taiteen kansainvälistymispyrkimyksissä oli keskeinen. (Sevänen 1998)

symbolisia traditioita jotka tukevat tiettyjä arvoja ja käytöstapoja. Kansalliseen identiteettiin liittyy samaistuminen tiettyyn yhteisöön. (1999, 49–51)

Virtapohja tulkitsee urheilun sopivan identiteetin rakentamiseen, koska urheilun katsoja valitsee sen, ketä kannatta tai kenen puolella on. Urheilun antamat onnistumisen ja epäonnistumisen elämykset muokkaavat nekin Virtapohjan mukaan käsityksiämme omasta itsestämme. (Virtapohja 1998, 58.)

Kansalaisuus on kulttuurisesti tuotettua. (Koivunen, Lehtonen 2011, 35) Suomen kansallisvaltion alkuvaiheissa suomalaista kansallisidentiteettiä on pyritty luomaan kuitenkin ennen kaikkea kulttuurin ja taiteen avulla. 1900-luvun Suomessa suomenmielinen eliitti pyrki kasvattamaan kansaa kulttuurin avulla ja niin taidelaitokset kuin yksittäiset taiteenalat oli valjastettu palvelemaan tätä tarkoituspäätä. (Sevänen 1998, 282) Samalla eliitti myös loi kuvan siitä, millainen on Suomen kansa. (Alasuutari 1996, 229) Pertti Alasuutari sanoo suomalaisuuden määrittyneen ”eräänlaiseksi kehitysohjelmaksi”. Suomalaisuutta kuvataan työteliäisyydellä ja sisulla, juopottelulla ja sulkeutuneisuudella. Suomalaisten kansalliseen identiteettiin liittyy sekä häpeä metsäläisjuurista, että ylpeys suomalaisuudesta kaikkienensa. (1996, 231)

Suomalaisuuspuheelle on ominaista äärimilleen viety itsekriittisyys ja omassa huonommuudessa kieriminen. Asiaa tutkinut Satu Apo käyttää Erwin Goffmanin ”pilatun identiteetin” käsitettä kuvatessaan suomalaisuuden stigmatisointia. Vielä paremmin suomalaisuuspuhetta kuvaisi Apon mukaan termi ”itserasismi”, niin negatiivisia suomalaisten lausumat suomalaisista hänen tutkimuksensa mukaan ovat. Kuten Alasuutari, myös Apo näkee eliitin kansansivistystyön vaikuttaneen kansan kielteiseen kuvaan itsestään. Tämänkaltainen artikulaatio noudattaa Apon mukaan sosiaalisen elämän peruskaavaa, ylempien luokkien halua erottautua alemmista. (Apo 1998) Puhuja erottaa itsensä niistä suomalaisista, joita armoton kritiikki koskee. (Alasuutari 1996)

Kaksijakoinen suhtautuminen suomalaisuuteen näkyy aineistoni kommenteissa. Suomea pidetään välillä ”ryysyrantana”, vihon viimeisenä takapajulana ja maan hallitusta joukkona tomppeleita, mutta siitä huolimatta isänmaallisuus on tärkeä peruste, kun päätetään, tekikö ministeri oikein vai väärin. Kansakunnan maine, symbolinen pääoma ulkomailla, on kommentoijille tärkeä. Mukana on huonoa itsetuntoa ”hienompiin maihin” nähden, muuta myös ylpeyttä omasta kotimaasta.

Siinä näemme mihin meidän varotuloja syydetään, eli valitaan ministeri tuollainen suurisuinen pojakloppi, joka vaan ottaa hyödyn sata%, mutta mihinkään tärkeään ei viitsi paneutua. En voi muuta sanoa, että kyllä hölmölandiassa hoidetaan Suomen asioita mallikkaasti. (Pettenyt suomalainen, IS 31.8.2011, 10:046)

Unohti?

Miten meillä voi olla niin tohelo porukkaa hallituksessa?

Ainahan meillä on ollut. On vain viime vaalien jälkeen media enemmän innostunut uutisoimaan isolla heidän tekemisistään. Suomi on jo pitkään ollut koko euroopan vitsi vaikka kuinka hyvinvointivaltio oltaisiinkin. (asd, IS 31.8.2011, 11:073.)

Sitä saa mitä tilaa. On ennenkuulumatonta, että urheilu- ja kulttuuriministeri on poissa musiikkitalon avajaisista! Löytyykö isänmaallisuutta Arhinmäeltä ollenkaan?!? (Ei nimimerkkiä, Vieras, Iltalehti 1.9.2011, 12:29)

Ainutlaatuinen tilaisuus meni ohi Arhinmäeltä, kauan odotettu kulttuurinkehto jossa kulttuuriministerin olisi pitänyt pitää korkeahenkinen puhe, tai vähintään olla läsnä.

Mutte ei. EM pelejäkin Suomella oli useita.

Todellinen loito veto Arhinmäeltä! Musiikkitaloon pääsee koska vaan, mutta oli hienoa, että Paavo oli kannustamassa korismiehiä, jotka raivasivat maailman kakkoslajissa itsensä 12 joukkoon. Kerrankin on mies, joka tekee niin, kuin enemmistö kansasta haluaa, eikä tanssi eliitin pillin mukaan. Mikä lisäarvo Paavon puheesta olisi tullut? Ei mitään! Nyt hän oli tosiaan kannustamassa SUOMEA!!!!, jonka urheiluministeri hän on. Hienoa Paavo, vaikken vasureita äänestäkään niin hattu nousee! (Paavolle hattua nostaen!!, IS 6.9.2011, 18:317 .)

Valtion ja kansan kulttuuri- ja urheiluelämän kehittämistä pidetään joka tapauksessa tärkeänä yhtä hyvin taiteen ja kulttuurin kuin urheilunkin kannalta katsottuna.

Mikähän tuo nimimerkki insinööri oikein on kun väittää että Musiikkitalo on niin pieni asia Suomen kulttuurille? Väittäisin, että juuri päinvastoin. Musiikkitalo tulee olemaan Suomen kulttuurille suuri asia sitten esimerkiksi Oopperatalon ja siellä tullaan pitämään paljon klassisia ja viihteellisiä konsertteja sekä muita tapahtumia tulevaisuudessa joista osa saa varmastikin kansainvälistäkin huomiota että en nyt oikein usko että on pieni asia Suomen kulttuurille. [...] (Onnea, Musiikkitalo!, IS 31.8.2011, 12:291)

Nimimerkille ”Vaihtoon”. Urheilu on kulttuuria siinä missä musiikkikin. Kaikki eivät taida ymmärtää, kuinka suuri asia Suomen pelaaminen ylipäätään EM-kisoissa on saatika sitten 12 parhaan joukkoon selviytyminen - aivan kuten nimimerkki ”js” sanoi. Valoja päälle, Tässä tapauksessa Arhinmäki toimi mielestäni aivan oikein. Eduskunnan täysistunnon väliinjättäminen canal+:n valioliigafutislahetyksen vuoksi olisi eri asia. (Nikolai Iljin, IS 6.9.2011, 15:1225)

Aineistoni kommentoissa viitataan usein perussuomalaisiin, huomattavasti muita tarkastelemiani lähteitä useammin Iltalehdessä, josta seuraavat lainaukset ovat.

Mitä kulttuuria persut kannattaa? Kuuntelevatko he musiikkia tai katsovatko elokuvia tai muuta? Mikä on persu-musiikkia? (Ei nimimerkkiä, Iltalehti 1.9.2011, 12:47)

Fakta on, että yksikään täällä kirjoittelevista perussuista ei ole koskaan käynyt klassisen musiikin konsertissa. Eikä käy. (Ei nimimerkkiä, Iltalehti 30.8.2011, 14:05)

Ja vastaus edelliseen:

Elitisti.

Miksi klassinen musiikki on mielestäsi parempaa tai arvokkaampaa kuin vaikkapa rock-musiikki? Tähän ei kukaan koskaan ole osannut antaa hyvää vastausta. Vai onko niin, että jos musiikki on sellaista että sitä ei voida esittää ilman valtionapua niin se on hyvää, parempaa ja sen kuuntelija intellektuelli? Itse kuuntelen kaikkea musiikkia laidasta laitaan, ja jos jotain vihaan niin ihmistä joka arvottaa toista ihmistä sen perusteella mitä musiikkia hän kuuntelee tai mitä kirjoja hän lukee. Semminkin kun itse elää rajoittuneessa pienessä kuplassaan jossa pikkurilli tärysten hinkataan itseään partituuriin ja pidetään ”tavallisten ihmisten” musiikkia älynlahjoiltaan köyhien hommana.

Kaltaisesi ihmiset olivat yksi syy miksi äänestin persuja. Halusin näyttää keskisormea elitisteille jotka luulevat olevansa toisia parempia. (Elvis Vivaldi, Iltalehti 30.8.2011, 14:21)

Mikko Lehtonen ja Anu Koivunen käyttävät perussuomalaisten vuoden 2011 vaaliohjelman vastakohtana Jorma Ollilan vuonna 2010 johtaman ”maabrändi- valtuuskunnan” loppuraporttia, jossa Suomelta vaaditaan globaalia vastuunkantoa ja osallistumista. Nämä esimerkit osoittavat Suomalaisuudella olevan monet kasvot, kuvakulmasta riippuen. Käynnissä on kiista merkityksistä. Perussuomalaisten eduskuntavaalimenestys vuonna 2011 tuntuu kärjistäneen kansan kahtiajaon huolimatta presidenttikandidaatti Sauli Niinistön vuoden 2006 yrityksestä ilmoittaa, että ”vastakkainasettelun aika on ohi.” Perussuomalaisuudesta, persuista, on tullut termi jolla kuvataan tietynlaista kansalaisuutta tai suomalaisuutta. Tähän habitukseen liittyy suvaitsemattomuus, rasismi ja huono-osaisuus tai alhainen koulutustaso sekä viimeistään perussuomalaisten taidepoliittisen ohjelman myötä myös kulttuurinen sivistymättömyys, kulttuurisen pääoman puute. Maabrändi- työryhmän edustama kuva suomalaisuudesta on keskiluokkainen, avarakatseinen, aktiivinen, vastuullisesti kuluttava ja innovatiivinen joukko dynaamisia, eteenpäin katsovia yksilöitä. Tähän ryhmään samastuminen vaati kuitenkin kulttuurisen toisen, jollainen perussuomalaisten ”oletetuista kannattajista” on tullut. (Koivunen, Lehtonen 2011)

5.2 Kulttuuri, urheilu ja veronmaksajien rahat

Aineistossani kulttuuria ja urheilua hahmotetaan useiden yhteisten diskurssien avulla. Osin tämä liittyy varmasti siihen, että Suomessa molempien rahoituksesta vastaa suurelta osin sama taho, opetus- ja kulttuuriministeriö. Tukea jaetaan veikkausvoittorahoista niin, että urheilun ja liikuntakasvatuksen edistäminen saa 25 % ja taiteen edistäminen 38,5 % rahoista. Muita edunsaajia

ovat nuorisotyö ja tiede. (minedu.fi/OPM/Linjaukset_ja_rahoitus/veikkausvoittovarot 28.11 2012)
Veikkausvarat muodostavat 48 % taiteen ja kulttuurin saamasta valtion tuesta. Vuonna 2011 valtion budjetissa oli taiteelle ja kulttuurille varattuna 426 miljoonaa euroa. Kaksi kolmannesta käyttövaroista menee kulttuurilaitoksille ja kunnille, vajaa kolmannes erilaisille kulttuurialan yhteisöille ja noin 3 % yksittäisille taiteilijoille.(minedu.fi/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/rahoitus_ja_ohjaus 28.11 2012)
Liikunnan potti koostuu lähes kokonaan veikkausvaroista, joista 90 % menee kunnille, liikuntajärjestöille, liikuntakoulutukseen ja opistojen ja liikuntapaikkojen rakentamiseen sekä liikuntatieteelliseen tutkimukseen. Loput rahoista jaetaan huippu-urheilulle, seuratoiminnan, lasten ja nuorten liikunnan sekä terveysliikunnan kehittämiseen sekä urheilija-apurahoihin ja kansainväliseen toimintaan. (www.minedu.fi/OPM/Liikunta/liikuntapolitiikka/rahoitus 28.11.2012)

Huizingan ajatus leikistä määrittää myös sitä, kuinka taide tai kulttuuri ja urheilu ovat taloudellisesti mahdollisia. Koska kulttuuri tai taide ja urheilu itsessään eivät aina pysty tuottamaan omaa elantoaan, tarvitaan apurahajärjestelmä, jonka avulla ne pysyvät hengissä. Valtion avulle on etsitty vaihtoehtoja yhteistyöstä liike-elämän kanssa. Urheilussa sponsoritoiminta on jo pitkään ollut näkyvää. Kulttuurin ja taiteen (kuten tieteenkin) kohdalla kysymys on eettisesti vaikea, koska pelätään, että kulttuurin sisällön autenttisuus ja kulttuurin kriittisen vastarinnan mahdollisuus vaarantuvat. Toisin valtion tukikin on mahdollista nähdä taiteen itsenäisyyden vaarantajana:

”Mitä kulttuuria valtion pitäisi tukea?”

Ei mitään. Kulttuuri elättää kyllä itse itsensä ihmisten luontaisen kulttuurinkaipuun myötä. Eihän kulttuurissa kuulu rahan määrätä, mitä tehdään. Tukirahat pois ja saadaan oikeaa kulttuuria, ei valtaapitävien mieltä miellyttävää kulttuuria. (Tuntematon ”Mitä kulttuuria valtion pitää tukea?”
Aamulehti 6.10.2011, 14:03)

Sinänsä kaupallisuus ei kommentoissa nouse voimakkaasti esille kulttuuria tai urheilua määrittävänä tekijänä, kuten jo luvussa 4.1 totean. Vaikka raha on tärkeä osa kummasta tahansa puhuttaessa, sisällöllistä määrittelyä sen kautta tehdään vähän. Populaarikulttuuria ei esimerkiksi juurikaan tuomita sen viihteellisyyden ja kaupallisuuden perusteella. Urheiluun suurena bisneksenä viitataan vain harvoin, rockin ja popin yhteydessä puhutaan joskus niiden itsensä rahoittavuudesta marginaaliseen klassiseen musiikkiin verrattuna. Kuten edellä lainatussa kommentissa käy ilmi, kulttuuri ja raha nähdään toisilleen vastakkaisina. Korkeakulttuuri kuitenkin kuuluu hyvin ansaitsevalle eliitille.

Suomessa on aivan mahdolliseksi pöhöttynyt yhteiskunnan tuki ”korkeakulttuurille”, josta on tosiaankin varaa leikata ja osa kokonaan poistaa. Kyllä niillä jotka kaipaavat näitä korkeatasoisia kulttuurinautintoja

on varaa maksaa paljon enemmänkin lipustaan ja jos ei niin sitten ei. Ei ooppera, konsertti, teatteri tms.mikään välttämättömyshyödyke ole. Ilmankin tulee ihan hyvin toimeen. (Tuntematon, Aamulehti 5.10.2011, 20:37)

Tuotoista ei tässä talousdiskurssissa juuri puhuta, veronmaksajille koituvista kustannuksista sitäkin enemmän. (Saamapuoli on lähes aina henkistä tai terveyteen liittyvää.) Rahaa käsitellään kommenttiketjuissa perinteisesti ”veronmaksajien” kautta. Veronmaksaja on tavallinen kansalainen, valtakunnan närkästynyt kärsijä, positio johon kirjoittajat usein asettavat itsensä ja johon nämä eittämättä lähes poikkeuksetta kuuluvatkin.

Matkustelu on kivaa, tapahtuu veronmaksajien rahoilla, voi pitää hauskaa esimerkiksi urheilun parissa ja lisäksi saa vielä verottomat päivärahat kaupan päälle. (Jussi5, HS 30.8.2011, 17:04)

helppoahan se on unohtaa kun marginaalikulttuuriille rakennettiin monumentti ja tavallisille ihmisille se ei tuo mitään iloa.

Olisivat rakentaneet puitteet rock konsertteja varten, musiikkitalolla meille ei oo mitään käyttöä muuta kuin haaskata veronmaksajien rahoja päättäjien harrastusta tukemaan (Suvi Lindenin golferhon kannatusyhdistys, IS 31.8.2011, 09:334)

Tutkielmaani varten analysoimissani kommentteissa kulttuurin tai taiteen ja urheilun rahoitusta koskevat kysymykset nousevat keskeisiksi perusteiksi, kun ollaan puolesta tai vastaan, mutta myös silloin, kun halutaan kyseenalaistaa perinteisen korkeakulttuurin hegemonia.

No kieltämättä on minusta ”hieman” kohtuutonta, että Musiikkitalo ja ylipäätään klassinen musiikki saa veronmaksajien rahahanat täysin auki. Olisi mielenkiintoista tietää, miten paljon jokainen Musiikkitalon kävijä saa ensi kaudella valtionapua / lippu. Kansallisooppera saa sitä lähes 200 euroa / katsoja, eli on todella ”sosiaalista” taidetta porvareille, keskiluokka kun ei tunnetusti paljon oopperoissa istu. Kauko Röyhkä kirjoitti osuvasti kolumnissaan siitä, miten älytöntä on, että esimerkiksi Savonlinnan Oopperajuhlat saa enemmän avustusta kuin **kaikki** Suomessa pidettävät rockfestivaalit yhteensä. Kai se on niin, että meidän jälkiagraarinen yhteiskuntamme edelleenkin uskottelee klassisen musiikin olevan sitä varsinaista kulttuuria, jonka luottokortissa ei tule olla edes limittiä (Sosiaalista taidetta porvareille, Durkkusest HS 30.8.2011, 14:12)

Terry Eagleton nostaa esiin sen seikan, että yhteiskunta arvostaa taidetta, kuten yhä enemmän kaikkea muutakin, sen hyödyn ja ennen kaikkea myyvyyden perusteella. Eagleton epäilee, että pysyäkseen hengissä taiteen on siksi tultava ”poliittisesti taantumukselliseksi tai vallankumoukselliseksi.” (Eagleton 2000, 25.) Kulttuurin ”itsensä elättämisen” ja tuottavuuden vaateet artikuloituvat myös tässä aineistossa.

Hyvä Paavo! Ensinnäkin Suomessa tuetaan minusta aivan liikaa kaikenmaailman klassista musiikkia ja

rakennellaan ties mitä konserttisaleja, jotka eivät kuitenkaan hyödytä millään tavalla rock ja pop-puolen musiikkia, joka on kuitenkin ihan oikeasti se mikä työllistää ja tuo rahaa tähänkin maahan. Tuolla ne puku päällä veteele viulua orkesterit taas tyhjille saleille, saattepa nähdä vaan! (Tyhjiä saleja tyhjänpäiväiselle musiikille... Ancient Voice of Wisdom, HS 30.8.2011, 15:05)

5.3 Kulttuurin tilat

Helsingin Töölönlahden rannallahan on nykyisin hupaisa paradoksi. Vierekkäin kolme rakennusta, Oopperatalo, Finlandiatalo ja Musiikkitalo, jotka on rakennettu kalliilla verovaroin ja joiden toimintaa pyöritetään kalliisti valtion ja kaupunkien verovaroin - ja joissa käyvät etupäässä ne, jotka veroista eniten valittavat, nauttimassa varsin rajoittuneeseen kulttuuritarjontaan.

Eipä paljoakaan surkukupaisampaa paradoksia voisi juuri ollakaan.

Koskahan Töölönlahdelle saataisiin järkipäisempi, kaiken kansan, monikulttuurikeskus, jossa Pääkaupunkiseudun suomalaiset voisivat nauttia elävästä koko kansan kulttuuristakin, ihan myös itse osallistuen, vaikkapa lavatanssipaikkana? Varmaan siitä kuitenkin tulisi hirmuinen valitus verovarojen tuhlauksesta moiseen... (Veroista valittajien verolla kustannettua 3 taloa, Töölönlahden veroparatiisi, HS 30.8.2011, 18:16)

Leinon ja Väliiverroksen mukaan kulttuuriin on vahvasti liittynyt ”talojen rakentaminen.” (HS 5.9.2011) Tilasta puhuttaessa puhutaan paitsi rakennuksesta tai alueesta, myös organisaatioista, instituutioista ja byrokratiasta. Valta ja symbolit kuuluvat tilaan kuin itsestään, tila on, kuten Doreen Massey muotoilee, ”hallitsemisen alistumisen, solidaarisuuden ja yhteistyön suhteiden verkko.” (Massey 2008, 58, Jokela 2012, 5) Tila on olennainen osa sitä, miten yhteiskunta rakentuu tai kuinka sitä hahmotetaan. Tila on sosiaalista, sitä tuotetaan jatkuvasti uudestaan sosiaalisten suhteiden ja käytäntöjen kautta. (Lehtonen, Rantanen, Valkonen 2008, Massey 2008) Tilat, kuten urheiluhallit ja kulttuuritalot, liittyvät tiiviisti kulttuurin ja urheilun rahoituskysymyksiin. Mitä rakentamisessa ja siihen ohjatuissa varoissa pitäisi priorisoida?

Tilaan liittyy usein tietty ylhäältä päin annettuus, varat rakentamiseen tai lupa käyttää, kun taas aineiston perusteella ”uuteen kulttuuriin” kuuluu itse-ohjautuvuus ja vapaan tilan käyttö tai haltuun ottaminen. Tilan kysymys liittyy kulttuuriseen vallankäyttöön.⁸ Julkisuudessa on puhuttu siitä, kenellä on oikeus käyttää kaupunkitilaa (sosiaalikeskukset, stop töhryille ja yleinen graffiti-vastaisuus, parkour, skeittarit, mainostajat) ja toisaalta siitä, onko oikein, että taide suljetaan museoihin, saleihin ja laitoksiin, jonne köyhällä ei ole varaa mennä ja asiaa tuntemattomalla

⁸Tilan kysymysten yksityiskohtaisempi tarkastelu ei ole tässä pro gradussa mahdollista. Tilan ja vallan suhteista (samoin kuin nuorisoon liitettyistä diskursseista) voi lukea enemmän esimerkiksi Maija Jokelan pro gradu-työstä ”Autonomia vai aktiivinen kansalaisuus? Sosiaalikeskus Satamasta käyty kamppailu hallinnan analyysin näkökulmasta”. (Helsingin Yliopisto, 2012)

ymmärrystä. Aamulehden jutun ”Puheenaihe: Eläköön nuorten kulttuuri, postmoderni ja rappiotaide!” kommentoija LL kirjoittaa:

[...] Ainoa oikea taide ei ole suljettujen seinien sisällä gallerioissa ja konserttisaleissa, vaan sitä löytyy kaikkialta ympäriltämme [...] (Aamulehti, LL, 6.10.2011, 20:08)

Tilan kysymykset koskettavat läheisesti myös urheilua. Liikuntatieteistä Pro gradu- tutkimuksensa tehnyt Veera Pälvimäki kirjoittaa ”Liikunta ja Tiede”-lehdessä liikunnasta virallisten liikuntapaikkojen ulkopuolella. Pälvimäen mukaan monet lasten ja nuorten suosiossa olevista liikuntalajeista vaativat ”hyvätasoisia erikoisliikuntapaikkoja ja urheiluseuran jäsenyyttä.” Kuitenkin myös vaihtoehtoja löytyy. Sellaiset lajit kuin ”parkour, skeittaus ja bleidaus eli temppurullaluistelu” eivät aina vaadi ohjausta ja varta vasten rakennettuja paikkoja. Pälvimäki kirjoittaa suurimman esteen näille usein julkisessa kaupunkitilassa harrastettaville lajeille olevan kansakaupunkilaisten paheksunnan. Pälvimäen mukaan julkisen tilan käyttöä erityisesti vanhemman väestön mielissä leimaavat vaatimukset hillittydestä ja huomiota herättämättömyydestä. Pälvimäki peräänkuuluttaakin mielikuvitusta ja omatoimisuutta osoittavien nuorten liikuntaharrastusten tukemista. (Pälvimäki, Liikunta & Tiede, no. 48, 4/11, s. 49)

Musiikkitalo asettuu tilana vastakkain paikalla ennen olleisiin VR:n makasiineihin nähden. Makasiinit miellettiin vapaan kansalaistoiminnan paikaksi ja Musiikkitalon rakentaminen yhteisen tilan muuttumiseksi harvoille ja valituille suunnatuksi. Arhinmäki muistetaan VR:n makasiinien puolustajana myös aineistossani:

Kenellekään ei tainnut tulla mieleen, että kulttuuriministerimme on ehkä tarkoituksella jättänyt juuri musiikkitalon tarjoaman ”kulttuurin” väliin? Edesmenneet makasiinit kun antoivat aivan toisella tavalla musiikillista nautintoa, kokoontumisen iloa ja hauskanpitoa kuin isolla rahalla, väkisin ja väentämällä pakkorakennettu musiikkitalo, joka palvelee muutaman hassun japanilaisturistin lisäksi lähinnä kourallista varakkaita, ”kultturelleja”, keski-ikäistyneitä kaupunkilaisia. (Kulttuuria oli makasiinien aikaan, hoffa600, HS 30.8.2011, 15:53)

Suurin osa kommentaistoista, joissa viitataan kauneusarvoihin, koskettelee Musiikkitaloa rakennuksena. Melkein systemaattisesti rakennus tuomitaan ”rumaksi möhkäleeksi”.

[...] Sitä olisi toivonut että tuolla hukatulla rahamäärällä olisi saatu edes jotain uutta kaupunkikuvaan, mutta tämä ”wow” -arkkitehtuurin tulos on lähinnä sääliä kestävä keskinkertaisen kehätiellä olevan businesspark toimitalon ja puiston kaltaisen sekoitus. (Musiikkitalo on täysin merkityksetön, sandcrab, 30.8.2011, 12:58)

Muistaakseni Arhinmäki ei hyväksynyt musiikkitalon rakentamista Töölönlahden alueelle maisemallisista syistä. Tässä asiassa olen hänen kanssaan samaa mieltä. Alue on nyt ahdettu täyteen melko rumia rakennusmöhkäleitä. Musiikkitalon olisi voinut rakentaa vaikka itäiseen Helsinkiin. Ehkä silloin olisi

saatu sinne uusia kävijöitä nykyisen musiikkieliitin lisäksi. Voi olla, että kulttuuriministeri boikotoi avajaisissa myös henkilökohtaisista syistä helsinkiläisenä kunnallispoliitikkona. (Paikka ei hyvä, caramellus, HS 30.8.2011, 15:55)

Jälkimmäisen kommentin ehdotus Musiikkitalon rakentamisesta itäiseen Helsinkiin tuo esille sen, kuinka kulttuurirakentaminen keskittyy usein kuin itsestään selvästi keskusta-alueelle. Keskeiset alueet ja lyhyt matka eivät ole kaikille samat. Myös maantieteellisillä paikoilla on omat luokkansa ja luonteensa. (Bourdieu 1984, 102.) Samoin kuin tilat myös paikat ovat sosiaalisesti rakentuneita. Paikkoja on totuttu ajattelemaan rajallisina ja staattisina alueina, mutta kuten Doreen Massey esittää, ne voitaisiin kuvitella myös ”artikuloiduiksi hetkiksi sosiaalisten suhteiden ja ymmärrysten verkostoissa” joissa kokemusten ja merkitysten juuret ulottuvat paljon tiettyä paikkaa laajemmalle. Tällöin paikat avautuisivat ulkomaailmaan sen sijaan, että tulisivat määritellyiksi vain rajaamansa alueen kautta. Paikkojen näkeminen tietynlaisina suljettuina yksikköinä saa aikaan ristiriitoja paikkojen ja yhteisöjen välillä, mikä aiheuttaa konflikteja. (Massey 2008)

5.4 Kulttuurista valtaa

Diskurssien tarkastelu tuo mukanaan kysymyksen vallasta, koska kielenkäyttöön liittyy aina vallan aspekti. Kielellisiin käytäntöihin sisältyy toimijoiden välisiä hierarkioita ja valtasuhteita, jotka usein ovat niin arkisia, ettei niitä juuri huomata. (Fariclough 1997, 75) Pro gradu-työni aineiston käsittelyssä valta on pilkahdellut esiin pitkin matkaa. Kulttuurista valtaa on oikeus ja mahdollisuus määrätä siitä, mikä on oikeaa kulttuuria ja millaiset ovat ne ehdot joilla kulttuuria levitetään ja tuetaan. Valta liittyy tilan käyttöön, työn ja ammattilaisuuden arvostamiseen, siihen, millaisina eri ikäluokat ja sukupolvet näyttäytyvät yhtä hyvin kuin siihen, kuinka asioista uutisoidaan. Vallasta on kyse myös ”kulttuurisissa identifikaatioissa”, siinä, kuinka ihmiset samaistuvat kansaan ja kansakuntaan ja siinä, millaisina kansalaisina nämä itsensä näkevät. Kulttuurinen valtataistelu koskee sitä, mitä ja millä tavoin asiat merkitsevät. (Koivunen, Lehtonen 2011, 14–19)

Kommenttiaineistossa ajatus eliitin vallasta on läsnä koko ajan. Epätasa-arvo artikuloituu useimmiten valtion tukien tai ”veronmaksajien rahojen ” ohjautumisena harvojen ja valittujen kulttuurin tukemiseen, toisaalta myös urheilukilpailuihin matkustamista kritisoidaan samalla periaatteella. (esim. kommentit s, 54). Suoraankin kulttuurin epätasa-arvoa luova arvottaminen artikuloidaan:

Kun valtio tukee kaikenlaista kulttuuria, katoaa pikkuhiljaa kulttuurin aiheuttama eriarvoistaminen. Kulttuuri kuuluu kaikille, ei vain niille joilla siihen on varaa. (Tuntematon, Aamulehti 7.10.2011, 10:40)

Suomen Akatemian rahoittaman ”Kulttuurin valta ja hyväksynnän tuottaminen”- projektin tiimoilta kulttuurista valtaa käsittelevät Anu Koivunen ja Mikko Lehtonen määrittelevät vallan ”ennen muuta kyvyksi (*potestas*) saada ihmiset tekemään asioita joita vallakkaat haluavat.” (Koivunen, Lehtonen, 2011, 21) Kulttuurin rooli valtasuhteiden ja vallan rakentumisessa on keskeinen. ”Kulttuuria ei nykyisessä kulttuurintutkimuksessa nähdä sivistyneisyydeksi ja hienostuneisuudeksi, vaan pikemminkin ihmisten tavaksi elää ja kaikiksi niiksi käsityksiksi, jotka ohjaavat heidän arkisia toimiaan”, määrittelevät Koivunen ja Lehtonen. (2011, 17) Tässä mielessä valta läpäisee kulttuurin koko kentän. Itsestään selviltä tuntuvat tapamme ovat hallinnan seurausta. Kuten kurinpitovaltaa kuvaava Foucault näyttää, vaikkapa ihmisten tilankäyttöä ohjaavat automaattisiksi muuttuneet, ruumiiseen iskostuneet säännöt ja tavat. (Foucault, 1975) Kulttuurin kautta ilmenevä valta on symbolista valtaa, suostutteluvaltaa ja määrittelyvaltaa, joka juurtuu ihmisen sisälle ja toimii itsesäätelyn kautta. (2011, 20-21) Esimerkiksi suomenmielisen eliitin kansaan kohdistuneet sivistystoimet kansallisvaltion rakentamisen alkuaikoina ovat Pertti Alasuutarin mukaan osoitus biovallasta, joka ilmenee kansalaisten itseohjautuvuutena itsensä tarkkailussa ja kurissapidossa. (Alasuutari 1996, 227,238)

Bourdieu näkee myös urheilun kentän osana laajempaa ”vallan kenttää.” Vallan kentällä käydään Bourdieun sanoin taistelua ”*legitiimin ruumiin ja ruumiin legitiimin käytön* määrittelystä.” Kamppailuun osallistuvat useat ammatillista arvovaltaa käyttävät tahot, kuten papisto, lääkärit ja muut terveyden ammattilaiset, kasvattajat, urheiluvalmentajat -ja opettajat, urheilutuotteiden kauppiat sekä ne jotka tavalla tai toisella määräävät hyvästä mausta, esimerkiksi muotialan ihmiset. (Bourdieu 1985, 158)

Schapiro kuvaa urheilun muuttuneen ”diskursiiviseksi hallinnaksi”, sääntöjoukoksi jotka kulttuurissa määräävät sitä, kuinka tapahtumat ilmenevät ja kuinka ne häviävät. Urheilusta on tullut maailman ja itsen mieltämisen väline, diskurssi. Schapiron mukaan diskurssi sellaisena kuin Michel Foucault sen käsittää, määrittää hylätyn ja hyväksytyyn rajoja. Diskurssi synnyttää erontekoja esimerkiksi normaalin ja epänormaalin tai terveen ja sairaan välillä. Urheilun diskurssit ovat tässä määrittelyssä Schapiron mukaan erityisen käyttökelpoisia, koska niissä toteutuu helposti ajatus biovallasta, jossa ihmistä kontrolloidaan ruumiin kontrollin kautta. ”[...] in sport the body was (at least theoretically) simultaneously exercised, disciplined, educated, disposed and diverted.” (Schapiro 2007, 44)

Klisee ”annetaan ne rahat lapsille ja vanhuksille” ei ole tyhjästä syntynyt. Musiikkitaloon käytettyjä varoja ehdotetaan usein nuorisotyöhön tai terveydenhuoltoon suunnattaviksi. Perusteluna lapset, nuoret, vanhuksset ja terveystekijät ovat vaikeita vastustaa. Tässä, kuten edellä esitetyissä fyysistä

suorituskykyä korostavissa kommenteissa, tulee esiin paitsi urheilun ja kulttuurin tarpeettomuus, niiden huizingalainen ”leikkiluonne”, myös ajatus ruumiin kunnon ja terveyden ensisijaisuudesta. Terveyden ja hyvinvoinnin käyttäminen poliittisten ratkaisujen perustana voidaan nähdä myös osoituksena Foucault ’n kuvaamasta biovallasta. Ruumista pyritään kontrolloimaan ja ohjailemaan yhteiskunnan toimesta. Ruumista hallitsemalla yritetään hallita elämää. (Foucault 1998, 99)

Kulttuuri ja urheilu taloja on aivan tarpeeksi, eiköhän se uusi lasten sairaala olisi ajankohtaisempi. Lastenlinnan sairaala on ahdas ja aikansa elänyt! (hoitsu 5, IS 7.9.2011, 08:060)

Säästetäiskö tälläkertaa vaikka taas vanhusten hoidosta ja niiden päiväkahveista, että saadaan jo kyllä muutenkin huonoina aikoina tuollainen musiikkitalo pystyyn. [...] (Ei nimimerkkiä, Vieras, Iltalehti 4.9.2011 19:59)

Aineistosta esiin nouseva terveystalkurssi koskee ennen kaikkea urheilua, kulttuurin vaikutukset hyvinvointiin tulevat esille harvemmin, mutta tulevat kuitenkin.

[...] Sen sijaan kulttuuri- ja urheiluministerin läsnäolo tärkeässä koripallo-ottelussa voi merkitä paljonkin suomalaisten urheilijoiden itsetunnolle ja sitä kautta heidän menestykselleen ja edelleen myös terveystalokunnalle.

Konserteissa istuminen levittää tehokkaasti istumalihaksia, kuten konserteissa käyneet ovat vuosikymmenien ajan voineet todeta.

Useimmille konserteissa istuville voisikin suositella kansanterveyden nimissä lähtemistä mieluummin vaikka sauvakävelylenkille. [...] (Urheilussa voidaan vielä kehittyä, Kaksion omistaja, HS 30.8.2011, 18:25)

[...] Kun vielä kansakunta pitäisi saada ihan fyysisestikin liikkeelle, niin merkittävien urheilutapahtumien statuksen kohottaminen ”lasinkilistelytilaisuuksien” edelle on perin suoraselkäistä ja kaukonäköistä toimintaa. (Osmo, IS 6.9.2011, 15:03102)

[...] On olemassa tutkimuksiakin musiikin positiivisesta vaikutuksesta mielenterveydelle. Potkupallon katsojat taas riitelevät niin, että ruumiitakin on tullut. [...] (Sibeliuksen musiikin fani , IS 31.8.2011, 09:083)

Urheilu on nähty puhtaaksi ja pyyteettömäksi, ”urheiluksi urheilun vuoksi”. Bourdieu väittää urheilun rituaalien ja juhlapuheiden pitävän yllä tätä ideologiaa, vaikka todellisuudessa myös urheilu pitää yllä yhteiskunnallista eriarvoisuutta. Urheilulla on poliittista valtaa, kansakunnat kilpailevat keskenään paitsi lajikohtaisesti, myös kisojen järjestämisestä. Lisäksi tietyt lajit, esimerkiksi golf ja tennis, mahdollistavat ”valittujen piirien” muodostumisen ja viestivät tietystä statuksesta. Vaikka työväen- ja keskiluokka, ”kansa”, harrastaa joukkuelajeja kuten jalkapallo, on urheilu näiden lajien ympärillä muodostunut paljolti kaupalliseksi massaviihteeksi. Bourdieu huomauttaa urheilun käyneen yhä ammattilaisvetoisemmaksi muiden muodostaessa faniyleisön, jonka osana on istua passiivisena katsomossa. Asiantuntijat keräävät potin, katsojien osallistuminen

taas on ”kuvitteellista ja täysin illusorinen korvaus asiantuntijoiden saamasta hyödystä.” (Bourdieu 1985, 159–16)

Urheilun katsotaan aineistoni kommenteissa olevan pääsääntöisesti hyvien puolella vaikka viimeisimpänä lainatun kommentin kaltaisia kriittisiä näkemyksiä esiintyy myös. Kulttuurin asema on kyseenalaisempi. Sen määrittely tapahtuu aineistossani paljolti korkean ja matalan ja yhteiskuntaluokkien ja niiden habitusten välisen eronteon kautta. Urheilussa lajikohtaiset erot yhteiskuntaluokkien välillä tulevat esille harvemmin.

Aineistossani kulttuuri ja urheilu eivät useinkaan ole ”l’art pour l’art”. Urheiluun liitetään liikunnan terveysvaikutukset, kulttuuria (erityisesti taiteen merkityksessä) puolestaan lähestytään usein käytäntönä, jossa eliitin valta- asemalla on olennainen osa. Kulttuuriin sinänsä liitetään sellaisia määreitä kuin ”ajanviette”, ”kokoontumisen ilo” ja ”hauskanpito”. Huizingan ajatusta leikistä kulttuuritekijänä muistuttaa seuraavan kommentoijan kuvaus kulttuurin merkityksestä:

[...] Kulttuuri antaa sitä harrastaville ihmisille voimavaroja ja kokemuksia, herättää ajatuksia ja tunteita. Se, että ihminen löytää jotain, joka sykähdyttää on tärkeää. Kulttuuri kertoo meistä ihmisistä, tästä ajasta ja myös menneestä. (Tuntematon, Aamulehti 5.10.2011, 08:37)

6. Yhteenveto

Tutkielmani kohteena olevasta tapauksesta on kulunut nyt reilu vuosi. Yhä edelleen Musiikkitalon avajaisista poisjäänti mainitaan, kun Paavo Arhinmäen osallistumisesta johonkin kulttuuri- tai urheilutapahtumaan uutisoidaan. Kapellimestari Esa-Pekka Salonen ilmaisi 30.7.2012 oman näkemyksensä Ylelle antamassaan haastattelussa. Hänestä Suomessa on vallalla korkeakulttuurin vastainen, ”anti-intellektuaalinen” ja ”anti-korkeakulttuurinen”, asenne, josta Paavo Arhinmäenkin käytös Salosen mielestä kieli. Esa-Pekka Salonen esittää näkemyksensä, että vasemmistoliitto on unohtanut työväenliikkeen alkuperäisen päämäärän saattaa korkeakulttuuri myös työväenluokan ulottuville.

Jostakin syystä tämä tavoite on muuttunut retoriikan tasolla vääräksi elitistiseksi toiminnaksi. Ja tässä suomalaisen työväenliike eroaa ruotsalaisesta työväenliikkeestä, jonka lähtökohta oli täysin toisenlainen. Korkeakulttuuria tuotiin yläluokan taholta, eli yläluokka ikään kuin tällaisena filantropiana, ihmisystävällisyyttään, antoi työväenluokalle tällaisia murusia, kun taas suomalainen työväenluokka näki sen taistelun arvoisena asiana. (Yle Uutiset, kulttuuri, 31.7.2012, 17:05)

Lisäksi myös oopperalaulajat Karita Mattila ja Jorma Hynninen ovat kritisoineet Arhinmäkeä oopperavastaisuudesta kesällä 2012 sata vuotta täyttäneisiin Savonlinnan oopperajuhliin liittyen.

(hs.fi/kulttuuri/Karjalainen 28.8.2012 14:59) Puoltoa ministeri sen sijaan saa keihäänheittäjä Seppo Rädyltä:

- Tervetullutta vaihtelua. Tästä saattaa jopa saaha sellasen kuvan, että taitaa ymmärtää urheilua tämä ministeri. Kyllä normaalit ihmiset - eli ne jotka asuu kehä kolmosen ulkopuolella - ymmärtää että mielummin sitä koripalloa katteloo kun jossain musiikkitalon avajaisissa keekuloi, sanoo Rätty.
(Iltasanomat.fi, 2.7.2012, 20:13)

Keskustelu korkeasta ja matalasta on jatkunut vielä esimerkiksi Ilkka Malmbergin Helsingin Sanomien marraskuun 2012 kuukausiliitteeseen kirjoittaman, Kaija Saariahon sävellysten ymmärtämisyritystä koskevan artikkelin sekä Malmbergin myöhemmän, artikkelin herättämiä reaktioita kommentoivan ”lauantaiesseen” (HS 19.1. 2013) myötä. Malmbergin artikkelin herättämiä reaktioita kommentoivat Ylen aamutelevisiossa 21.1 2013 ”taiteen moniottelijat”, museonjohtaja Markku Valkonen ja toimittaja, kirjailija Minna Lindgren. Taide näyttäytyi keskustelussa haasteellisena ja ”ymmärtämistä” edellyttävänä, asiantuntijoiden ”omaisuutena” tai sellaiseksi miellettyä. Se millä muulla tavoin taidetta voidaan lähestyä ei keskustelussa tullut esille. Sama Ylen Aamu-tv lähetys toimii käytännön esimerkkinä paitsi korkean ja matalan käsitteiden ajankohtaisuudesta, hyvänä esimerkkinä myös liikuntaan ja urheiluun liittyvän asiantuntijavallan ilmenemisestä mediassa. Lindgreniä ja Valkosta seurasivat vieraina ortopedi Peter Pippingskjöld ja personal trainer Päivi Pelkonen, jotka kertoivat katsojille kuinka kuntoilla turvallisesti. (Yle Aamu-tv, klo 7.19 ”Tekeekö vaikeus kulttuurista parempaa?”, klo ”7.49 Sohvaperunasta liikkujaksi, rasitusvammat vaarana.” 22.1 2013)

Aineiston perusteella voi sanoa, että vanha kysymyksenasettelu korkean ja matalan kulttuurin välillä on olemassa ja määrää omalta osaltaan keskustelua kulttuurista. Aineisto osoittaa kuitenkin myös, että kahtiajako on selvästi kyseenalaistunut ja jollei hajoamassa niin muuttumassa sisällöllisesti tai muulla tavoin. Korkean ja matalan välisen erottelun muuttuminen, murtuminen tai hämärtyminen on aineiston perusteella itse asiassa keskeinen kulttuuria määrittävä kysymys. Tässä yhteydessä urheilu voidaan ajatella osaksi kulttuuria, ”matalan” kulttuurin edustajaksi. Urheilu mielletään aineistossani selvästi kansan huviksi, kaikille kuuluvaksi, huolimatta siitä, että sitä on myös Suomessa aiemmin pidetty herraskaisena harrasteena. (Wuolio 1982, 121)

Analysoiduissa teksteissä jako korkean ja matalan välillä nähdään paitsi eliitin ja kansan välisenä, myös jossain määrin ikä- ja sukupolvisidonnaisena. Aineistoni perusteella ei pysty tekemää johtopäätöksiä siitä, mitkä tekijät vaikuttavat siihen, ketkä millekin puolelle kulttuurisia raja-aitoja asettuvat. Esimerkiksi kommentoijien ikää, koulutusta tai asuinpaikkaa ei voida luotettavasti päätellä kommenttiketjujen viestien perusteella. Tutkimuskysymykseni kannalta se ei kuitenkaan

ole olennaista, koska varsinainen tutkimuskysymys koskee sitä, miten kulttuuri merkityksellistyy tutkituissa teksteissä ja millaiset diskurssit siitä puhumista ohjaavat, ei sitä, millaisten ryhmien kesken mielipiteet jakautuvat.

Aineistoni perusteella eliitti nähdään karkeasti sanottuna pahana, ”tavallinen kansa” hyvänä. Kulttuurintuotteisiin tämä jako ei sisällöllisessä mielessä useimmiten ylety. Paheksunnan kohteena ovat elitistisiksi katsotut käytännöt, vaikka klassisesta musiikista saatetaankin puhua ”viulunvingutuksena” tai toisaalta jalkapallosta ”potkupallona.” Urheilun suhteen statuserot lajien välillä eivät artikuloidu usein, musiikissa eroa tehdään klassisen, ”vanhan” musiikin ja rock- ja pop musiikin välillä, vaikka korkea/matala-termejä ei käytettäisikään. Sen lisäksi kommentteissa nousevat esille uudet alakulttuurit, sellaiset joihin vaikka graffitimaalauksen katsotaan kuuluvan, tavallaan omana alueenaan. Korkea- ja populaarikulttuurin välisestä erosta puhutaan erona ”vanhan” ja ”uuden”, elitistisen ja nuorisokulttuurin välillä. Juuri nuoriso nousee esille ensisijaisena huolen ja uusien mahdollisuuksien kohteena. Urheilun merkitystä perustellaan nuorison hyvinvoinnilla. Kulttuurin kentän uudistumisen taas nähdään olevan nuorten käsissä.

Kolumneissa ja mielipiteissä, joiden kirjoittajat ovat aineistossani pääsääntöisesti tavalla tai toisella kulttuurialan ammattilaisia, muutos tulee selkeästi eksplikoiduksi jo käynnissä olevana.

Lukijakommenteissa Paavo Arhinmäkeä pidetään uuden nuorisokulttuurin edustajana. Urheilu- ja kulttuuriministeri itse pitää näkökulmaansa kuitenkin laajempaan, vaikka nuorison asioiden edistäminen onkin ministerille tärkeää ja kuuluu lisäksi toimenkuvaan. Arhinmäen kommentti kulttuurin kentän muutoksista tukee hyvin Nina Kahman tutkimustuloksia, jossa kulttuurin kuluttaminen ylittää erottaa ihmisiä, ei niinkään tiettyjen kulttuurin lajien harjoittaminen.

– Kulttuurin kenttä uudistuu koko ajan, ja sille pitää olla herkkänä. Kukaan ei tiedä, mikä lähtee lentoon. Jos innostuu jostakin kulttuurin alueesta, monesti alkaa kiinnostua myös muista. (Paavo Arhinmäki, Aamulehti 5.10.2011, 06:59)

Aineistoa tarkastellessa tuntuu siltä, että suomalaisten käsitykset kulttuurista noudattavat hyvinkin valtiovallan ja kulttuuristen vaikuttajien vuosikymmenten saatossa ajamia ajatussuuntia. Käsitykset korkeasta ja matalasta kulttuurista yhtä hyvin kuin siitä, että kansakunta jakautuu ikään kuin kahtia, eliittiin ja kansaan, ovat hyvin yhteneväisiä. Perinteisiä kulttuurin diskursseja ei toki aina pidetä oikeina, mutta niiden olemassaolo tunnustetaan ja uusia ajatuksia peilataan niitä vasten. Aineiston lehtiartikkelit tuntuvat pitävän yllä vanhoja kulttuuria koskevia puhetapoja. Ne keskittyvät ennen kaikkea ministerin työn velvollisuuksiin ja niiden näkökulma on poikkeuksetta ”kulttuuriväen.” Artikkeleissa eroja esimerkiksi kansaan ja eliittiin ei artikuloida, niissä toimijoiden asemat

näyttäytyvät annettuina ja itsestään selvinä. Muutoksen mahdollisuus tulee esille kommentteissa sekä Paavo Arhinmäen omissa lausunnoissa.

Suomesta on tavattu puhua luokattomana yhteiskuntana, mutta sitä se ei aineistoni perusteella näytä olevan. Tutkimissani kommentteissa luokkajakoa ei kyseenalaisteta. Suomalaisten on ajateltu olevan yhtä suurta keskiluokkaa, mutta viime vuosina on yhä enemmän puhuttu ylimpien ja alimpien luokkien (tulo)erojen kasvusta. Jakolinja on yläluokan ja työväenluokan, tai vielä epämääräisemmin eliitin ja kansan välinen. Keskiluokkaa ei kommentteissa nimeltä mainita. Luokkajakoa ei sinällään kiistetä, mutta siihen Bourdieun teoriassa yhdistyvää makua ja habitusta ei haluta sulattaa noin vain. Tähän viittaavat kommentoijien näkemät ristiriidat esimerkiksi yhteiskuntaluokan, musiikkimaun ja pukeutumisen välillä. Kommentteissa kyseenalaistetaan se, mitä on legitiimi kulttuuri ja kenelle se kuuluu, mutta eroja hahmotetaan yhä korkean ja matalan käsitteiden kautta.

Kahman ja kumppaneiden tutkimus osoittaa, että enemmän kuin luokkiin sidotusta kulttuurisesta mausta, voidaan puhua kulttuurisesta aktiivisuudesta yleensä. Pertti Alasuutari viittaa samaan Richard Petersonin ja kumppaneiden kaikkiruokaisuuden käsitteeseen kuin Kahmakin. Alasuutari määrittelee kaikkiruokaisuuden suvaitsevaisuudeksi ja monipuolisuudeksi ja sanoo juuri tämän olevan nykyään kulttuurista pääomaa. (Alasuutari 2009) Alasuutarin kanssa samaa mieltä on Jarkko Lyytinen, joka Helsingin Sanomien kolumnissaan asettaa Arhinmäen vastapariksi jonkinlaisen suomalaisten yleissivistyksen ikonin, Matti Klingen. Klinge on Lyytisen mukaan todennut, ettei katso koskaan urheilua koska ei pidä kilpailusta. Lyytinen kysyy, eikö myös urheilu kuulu yleissivistykseen ja vastaa itse:

Kuuluu. Silti osa kulttuurieliitistä pitää urheilua edelleen moukkamaisena touhuna. Sellainen käsitys kielii kopeasta ja kapeakatseisesta ihmiskuvasta. (Lyytinen, HS Kulttuuri, 13.9.2011)

Kommenttiaineistosta erottuva halu luopua korkean ja matalan tai eliitin ja kansan kulttuurin välisistä jaoista liittyy vallan kysymyksiin. Kenellä on valta määritellä mikä on hyvää ja oikeaa kulttuuria, missä kulttuuria voidaan harrastaa ja millainen kulttuuri kenellekin kuuluu? Kommenteista välittyy ihmisten halu nauttia kulttuurista ilman sosiaaliluokkien asettamia rajoja, kulttuurin itsensä vuoksi. Kysymys siitä, kuinka kulttuuri tulisi määritellä, nousee lukijakommenteissa implisiittisesti keskeiseksi. Varsinainen uutinen sisältä vastakkainasettelun kahden eri tapahtuman välillä, mutta Arhinmäen päätös muodostuu kuin itsestään valinnaksi urheilun ja kulttuurin suhteen. Tämä valinta puolestaan johdattaa valintaan niiden piirteiden ja arvojen välillä, jotka kulttuuriin ja urheiluun liitetään. Mediatekstien keskeiseksi sisällöksi muodostuu lopulta kysymys siitä, mikä on kulttuuria tai mitä kulttuurin tulisi olla.

”Uutta”- tai nuorisokulttuuria tuntuu määrittelevän halu toimia omaehtoisesti. Viime vuosina on käynnistetty lukuisia kulttuurihankkeita ”tavallisten ihmisten” toimesta. Helsingissä on vallattu taloja tavoitteena sosiaalikeskus, jossa tekemisestä saisivat päättää ihmiset itse. On syntynyt ravintolapäivä ja siivouspäivä ja monia muita aktiivisten kaupunkilaisten itse organisoimia tapahtumia. Valta määrät kulttuurista halutaan siirtää valtiolta, kunnilta, kaupungeilta ja virkamiehiltä ihmisille itselleen. Kulttuurin tilallisuus ja tilaan liittyvä vallankäyttö olisivat ajankohtaisia jatkotutkimuksen kohteita myös media-artikulaatioiden kannalta. Lisäksi herää kysymys siitä, ovatko tilan ja omaehtoisuuden kysymykset samanlaisia maaseudulla ja kaupungeissa. Yksi mahdollinen lähestymistapa tämän opinnäytetyön kysymykseen kulttuurin artikulaatioista olisikin ollut pääkaupunkiseudun ja maakuntalehtien vertailu. Tavallisten ihmisten, kansan tai yleisön ja poliitikkojen vuorovaikutussuhde sosiaalisen median kautta tarkasteltuna on toinen aihe, joka antaisi aihetta lisätutkimukselle. Jos aloittaisin työni nyt uudestaan, saattaisin sittenkin ottaa mukaan jonkinlaisen määrällisen menetelmän, jonka avulla mitata, millainen artikulaatioiden esiintymisen tiheys todella on. Vaikka tietyt teemat nousevatkin aineistosta selkeästi esille, yksittäisten kommenttien merkityksen arviointi on vaikeaa ja jotkut niistä voivat saada enemmän painoarvoa muiden kustannuksella.

Vaikka kulttuurin haluttaisiinkin olevan tasa-arvoista ja avointa ja uusia kulttuurinmuotoja pyrittäisiin tukemaan ja etsimään, taustateoriaan nähden uusia tapoja ilmaista asioita, uusia diskursseja tai näköaloja, ei aineistoni kommentteista tai artikkeleista juuri löydy. Ehkä aineiston laajentaminen aikakauslehtiin, kulttuuri- ja urheilualan omiin julkaisuihin, vaihtoehtoisempiin keskustelufoorumeihin ja julkaisuihin tai sosiaalisen median mukaan ottaminen olisi tuonut esiin tuoreempia kulttuuridiskursseja ja -artikulaatioita. Kuten Norman Fairclough toteaa, sosiaaliset ja kulttuuriset muutokset ilmenevät diskurssiivisesti usein diskurssijärjestysten sisäisten ja välisten rajojen uudelleen määrittelyinä.⁹(Fairclough 1997, 77) Olisikin kiinnostavaa tutkia, onko Musiikkitalon ympärillä käyty keskustelu vaikuttanut kulttuurin artikulaatioihin myöhemmässä aiheeseen liittyvässä keskustelussa. Korkean ja matalan käsitteiden liike ja niiden sisällössä tapahtuneet tai tapahtuvat muutokset olisi eräs mahdollinen näkökulma tämän kaltaiseen tutkimukseen. Onko liike muutakin kuin populaarien lajien muuttuminen korkeakulttuuriksi tai kenties toisin päin?

9

Diskurssijärjestyksellä Fairclough tarkoittaa jonkin yhteisön diskurssiivisten käytäntöjen, eli kielenkäyttötapojen verkostoa. Diskurssijärjestys muodostuu kaikista niistä diskurssityypeistä joita siinä käytetään. (Fairclough 1997, 77)

Kulttuuri- ja urheiluministeri Arhinmäki itse toteaa vuoden 2012 viimeisessä Image-lehdessä, että tiukka jako korkeaan ja populaariin kulttuuriin on vanhanaikainen.

Korkeakulttuuria ovat esimerkiksi ihmisoikeudet, ne ovat syntyneet pitkän kulttuurisen kehityksen tuloksena. Monet nyt populaarikulttuuria olevat asiat voivat olla huomisen korkeakulttuuria.

Keskustelussa ongelmallisinta on ollut, että jos monilla on ollut oopperasta kuva jonkinlaisena elitistisminä, niin ei se ainakaan ole hälventynyt. (Arhinmäki, Image 12/2012)

Arhinmäen kommentissa tulee esille näkemys ihmisoikeuksista korkeakulttuurina, joka muistuttaa Alasuutarin ja Kahman esiintuomaa ajatusta siitä, että sivistys tai hyvä maku edellyttää nykyään enemmän suvaitsevaisuutta ja monenlaisen kulttuurin ymmärtämistä kuin oikeanlaisen kulttuurin kulutusta. Suvaitsevaisuuden ja tasa-arvon vaatimukset on kirjattu myös kulttuuri- ja urheilulainsäädäntöön. Kohuun silmin nähden kyllästyneen kulttuuri- ja urheiluministerin kommentissa myös taide korkeana kulttuurina sysätään pois jalustalta. Kulttuurin tai korkeakulttuurin käsite säilyy arvokkaana, mutta taiteen sijasta ykköskorokkeelle asetetaan ihmisoikeudet, asia jota ei välttämättä ole luettu kulttuurin kentälle kuuluvaksi. Ehkä kyseessä on kulttuurin käsitteen käyttötapojen sekaantuminen, mutta yhtä hyvin voidaan ajatella, että ministerin kommentti laajentaa kulttuurin kentän rajoja ja hämärtää diskursiivista erontekoa kulttuurin käsitteen eri käyttötapojen välillä. Arhinmäen kommentti ikään kuin jakaa kentän uudelleen, kyseenalaistaa kulttuurin aluetta rajaavat diskurssit. Rajanveto on käynnissä aina. Tänä päivänä modernin ajan omaksi kentäkseen erottama kulttuuri on alkanut sulautua yhteen talouden ja politiikan alueiden kanssa. (Koivunen, Lehtonen 2011, 19) Kenttien diskursiivisia rajoja etsivä Foucault mielessä voisi kysyä, ”mikä tekee kulttuurista kulttuuria?”

Aineisto:

Aamulehti: ”Kulttuuriministeri valitsi musiikkitalon avajaisten sijaan koripallon” ja 3 kommenttia
30.8.2011 (1.3.2012)

Aamulehti: ”Puheenaihe: Eläköön nuorten kulttuuri, postmoderni ja rappiotaide” ja 17 kommenttia.
5.10.2011 (16.12.2011)

Helsingin Sanomat: ”Kulttuuriministeri jää pois Musiikkitalon avajaisista” ja 92 kommenttia.
30.8.2011.(14.12.2011)

Helsingin Sanomat: Miksi? ”Arhinmäki valitsi koripallon Musiikkitalon avajaisten sijaan”
31.8.2011 (20.2.2011)

Helsingin Sanomat: HS-raati. ”Paavo Arhinmäki ravistelee kulttuuripiirejä”, 64 kommenttia.
15.9.2011 (30.1.2012)

Iltalehti: ”Arhinmäki valitsi koripallon” 1.9.2011 (27.3.2012)

Iltalehti: keskustelufoorumi ”Arhinmäkeä ei kiinnosta kulttuuri, oli pois historiallisesta tilaisuudesta?” ja 122 kommenttia. 1.9.2011 (19.3.2012)

Iltalehti: keskustelufoorumi ”Arhinmäki on juntti” ja kommentit 30.8.201, kommentit 15.
(27.3.2012)

Iltalehti: Keskustelufoorumi. ”Musiikkitalon avajaiset Helsingissä” ja 17 kommenttia. 30.8.2011
(27.3.2011)

Iltta-Sanomat: ”Tämän takia kulttuuriministeri jää pois Musiikkitalon avajaisista” ja 33 kommenttia.
30.8.2011 (27.3 2011)

Iltta-Sanomat: ”Musiikkitalo avataan tänään kutsuvieraille” ja 4 kommenttia. 31.8.2011 (28.3.2012)

Iltta-Sanomat: ”Arhinmäki paljastaa: Unohti Musiikkitalon avajaiset” ja 75 kommenttia. 31.8.2011
(27.3 2012)

Iltta-Sanomat: ”Tyrmistys nousi: Heidät jätettiin ulos Musiikkitalon avajaisista” ja 42 kommenttia.
31.8.2011 (21.3.2012)

Iltta-Sanomat: ”Kulttuuriväki tuhtui Paavo Arhinmäelle” ja 122 kommenttia. 6.9.2011 (21.3.2011)

Kolumnit, mielipiteet:

Helsingin Sanomat: Kuiskaaja. ”Arhinmäki ei ehtinyt taaskaan Musiikkitaloon.” 3.9.2011

Helsingin Sanomat: Mielipide. ”Kulttuuri kuuluu myös kulttuuriministerille” 3.9.2011

Helsingin Sanomat: Mielipide. ”Kulttuurin pyhät rituaalit ovat koetuksella” 5.9.2011

Helsingin Sanomat: Näkökulma. Lyytinen Jarkko: ”Arhinmäki vastaan Klinge.” 13.9.2011

Lähteet:

Saarela-Kinnunen, Maria, Eskola, Jari (2007). Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Aaltola Juhani, Valli Raine toim. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1.PS-kustannus, Jyväskylä, 18–199. Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus?

Adut, Ari (2008). *On Scandal*. Cambridge University Press.

Alasuutari, Pertti (1996). *Toinen tasavalta. Suomi 1946–1994*. Tampere: Vastapaino.

Alasuutari, Pertti (1999). *Laadullinen tutkimus*. Tampere: Vastapaino.

Alasuutari, Pertti (2009). Snobismista kaikkiruokaisuuteen: Musiikkimaku ja koulutustaso. Teoksessa Liikkanen Mirja (toim.) *Suomalainen vapaa-aika. Arjen ilot ja valinnat*. Helsinki: Gaudeamus, 81–122

Apo, Satu (1998). *Suomalaisuuden stigmatisoinnin traditio*. Teoksessa Alasuutari Pertti ja Ruuska Petri toim. *Elävänä Euroopassa*. Osuuskunta Tampere: Vastapaino, 83–123.

Berger, Peter L, Luckman, Thomas (1994). *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen*. (Alkuteos: *The Social Construction of Reality*, USA: Anchor Books, 1966). Raiskila Vesa (suom.) Gaudeamus: Helsinki.

Bourdieu, Pierre (1984). *Distinction. A social critique of the judgement of taste*. (Alkuteos: *La distinction. Critique sociale du jugement*. Paris: Les Editions de Minuit, 1979) Routledge & Kegan Paul: Lontoo, New York.

Bourdieu, Pierre (1985). *Sosiologian kysymyksiä*. (Alkuteos: *Questions de sociologie*, Les Editions de Minuit, 1980) Roos J.P (suom.) Tampere: Vastapaino.

Bourdieu, Pierre (1998). *Järjen käytännöllisyys*. (Alkuteos: *Raisons pratiques. Sur la théorie de l'action*, Paris: Seuil, 1994) Siimes, Mika (suom.). Tampere: Vastapaino

Bourdieu, Pierre (2005). *The Political Field, the Social science Field and the Journalistic Field*. Teoksessa Benson, Rodney ja Neveu, Erik (toim.): *Bourdieu and the Journalistic Field*. Cambridge: Polity Press, 29–47.

Champagne, Patrick (2005) The "Double Dependency": The Journalistic Field Between politics and Markets. Teoksessa Benson ja Neveu (toim.). Bourdieu and the Journalistic Field. Cambridge: Polity Press, 48–63.

Dahlgren, Susanna, Kivistö, Sari, Paasonen, Susanna (2011). Johdanto: skandaalin maisema. Teoksessa Dahlgren, Susanna, Kivistö, Sari, Paasonen, Susanna (toim.) Skandaali. Suomalaisen taiteen ja politiikan mediakohut. Helsinki-kirjat, 7-17. Verkossa osoitteessa: <http://www.helsinkikirjat.fi/lukunaytteet/skandaali-suomalaisen-taiteen-ja-politiikan-mediakohut-lukunayte>

Eagleton, Terry (2000). The Idea of Culture. Blackwell Publishers Ltd.

Eldridge, Richard (2009). Johdatus taiteen teoriaan. Lehtinen, Markku (suom.) Helsinki: Gaudeamus.

Elias, Norbert (2000). The Civilizing Process. Blackwell Publishing.

Fairclough, Norman (1997). Miten media puhuu. (Alkuteos: Media Discourse, 1995) Blom, Virpi ja Hazard, Kaarina (suom.). Tampere: Vastapaino. 1997.

Flyvbjerg, Bent (2007). Five misunderstandings about case-study research. Qualitative Inquiry 2/2006, 219-245. Verkossa osoitteessa: <http://flyvbjerg.plan.aau.dk/Publications2006/0604FIVEMISPUBL2006.pdf> (13.12. 2012)

Fornäs, Johan (1998). Kulttuuriteoria. (Alkuteos: Cultural Theory and Late Modernity, Sage publications of London, Thousand Oaks and New Delhi, 1995) Lehtonen, Mikko, Hazard, Kaarina, Blom, Virpi, Herkman, Juha (suom.). Lehtonen, Mikko (toim.). Tampere: Vastapaino.

Foucault, Michel (1975). Tarkkailla ja rangaista. (Alkuteos: Surveiller et punir, Naissance de la prison, Éditions Gallimard, 1975) Nivanka, Eevi (suom.) Helsinki: Otava.

Foucault, Michel (2005). Tiedon Arkeologia. (Alkuteos: L'archéologie du savoir. Éditions Gallimard, 1969) Kilpeläinen, Tapani (suom.). Tampere: Vastapaino.

Gans, Herbert J. (1974). Popular Culture and High Culture. Basic Books, Inc., Publishers, New York.

Gronow, Pekka (1976). Kulttuuripolitiikan käsikirja. Helsinki: Otava.

Hall, Stuart (1999). kulttuurisen identiteetin kysymyksiä. (Alkuteos: "The Question of Cultural Identity". Toeksessa Stuart Hall ja muut (toim.): Modernity and Its Futures. Polity Press & Open University 1992.) Letonen Mikko (suom.) Teoksessa Lehtonen, Mikko ja Herkman, Juha (suom.). Identiteetti. Tampere: Vastapaino, 19–76)

Heinonen, Ari (2008). Yleisön sanansijat sanomalehdissä. Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos, Julkaisuja/Publications, Sarja/Series A 108/2008 (Tutkimusryhmään on kuulunut myös Pauliina Lehtonen).

Herkman, Juha (2009). Journalismi markkinoilla. Konserni -ja mediajournalismia. Teoksessa Väliverronen Esa (toim.). Journalismi markkinoilla, Helsinki: Gaudeamus, 32–49.

Herkman, Juha (2011). Poliitikka ja mediajulkisuus Tampere: Vastapaino.

- Hiidenheimo, Silja, Lång, Fredrik, Rotkirch, Anna, Ritamäki, Tapani (2009). *Me muut. Kirjoituksia yhteiskuntaluokista*. Helsinki: Teos.
- Huizinga, Johan (1938). *Leikkivä ihminen* (Alkuteos: *Homo Ludens*, London: Routledge, 1938) Helsinki: Wsoy
- Howarth, David (2000). *Discourse*. Buckingham, Philadelphia: Open University Press.
- Jokela, Maija (2012). *Autonomia vai aktiivinen kansalaisuus? Sosiaalikeskus Satamasta käyty kamppailu hallinnan analyysin näkökulmasta*. Pro gradu-tutkielma. Helsingin Yliopisto.
- Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi ja Suoninen, Eero (1993). *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arja, Juhila Kirsi, Suoninen Eero (1999). *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino.
- Kahma, Nina (2011). *Yhteiskuntaluokka ja maku*. Väitöskirja. Helsingin Yliopisto.
- Kantola, Anu (toim.) (2011) *Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Koivunen, Anu ja Lehtonen, Mikko (2011). *Miltä tuntuu todella? Arjen kulttuuriset merkityskamppailut*. Teoksessa Koivunen, Anu ja Lehtonen, Mikko (toim.) *Kuinka meitä kutsutaan?* Tampere: Vastapaino, 7–39.
- Kunelius, Risto (2003). *Viestinnän vallassa*. Helsinki: Wsoy.
- Laclau, Ernesto & Mouffe Chantal (1985/2001) *Hegemony and Social Strategy. Towards a Radical Democratic Politics*. London, New York. Verso.
- Laine, Markus, Bamberg, Jarkko, Jokinen, Pekka (2007). *Tapaustutkimuksen taito*. Helsinki: Gaudeamus.
- Lehtonen Mikko (1998). *Faktan ja fiktion historia*. Teoksessa Kivikuru Ullamaija ja Kunelius Risto (toim.). *Viestinnän jäljillä*. Helsinki: Wsoy, 41–56.
- Lehtonen Mikko (1999). *Vuohet, lampaat ja paimenet: korkea ja populaari kulttuuri myöhäismodernissa maailmassa*. Teoksessa Koivunen Hannele ja Kotro Tanja (toim.) *Kulttuuriteollisuus*. Helsinki: Edita, 11–26.
- Lehtonen, Mikko; Rantanen, Pekka & Valkonen, Jarno (2008). *Toimittajien saatesanat*. Teoksessa Lehtonen, Mikko; Rantanen, Pekka & Valkonen, Jarno (toim.). *Massey, Doreen (2008). Samanaikainen tila*. Tampere: Vastapaino, 7–12.
- Lindgren, Minna (2009) *Hiidenheimo, Silja, Lång, Fredrik, Rotkirch, Anna, Ritamäki, Tapani (toim.) Me muut. Kirjoituksia yhteiskuntaluokista*. Helsinki: Teos, 85–95.
- Mandell, Richard D. (1984). *Sport. A Cultural History*. Columbia University Press.
- Massey, Doreen (2008). *Samanaikainen tila*. Lehtonen, Mikko; Rantanen, Pekka &

Valkonen, Jarno (toim.). Rovio, Janne (suom.). Tampere: Vastapaino.

Malmberg, Ilkka (2012). Toimittaja yritti ymmärtää Kija Saariahon musiikkia. Helsingin Sanomat, Kuukausiliite 12/12 Verkossa osoitteessa:
<http://www.hs.fi/kuukausiliite/Toimittaja+yritti+ymm%C3%A4rt%C3%A4%3%A4+Kaija+Saariahon+musiikkia++kuuntele+n%C3%A4ytteet+HSfiss%C3%A4++/a1305612073833>

Matikainen, Janne (2006/2008). Vuorovaikutus ja sosiaalisuus verkossa. Teoksessa. Aula, Pekka,

Matikainen, Janne, Villi, Mikko (toim.) Verkkoviestintäkirja. Helsinki University Press, Palmenia, 177-195.

Matikainen, Janne (2012) Sosiaalinen media – uudenlainen julkisuus? Teoksessa Karppinen, Kari,

Matikainen, Janne (toim.). Julkisuus ja Demokratia, Tampere: Vastapaino, 133–159.

Peterson, Richard A. & Kern, Roger M. (1996) Changing Highbrow taste. From snob to omnivore. *American sociological Review*, 61 (2) ,900-907. Verkossa osoitteessa:
<http://www.jstor.org/discover/10.2307/2096460?uid=3737976&uid=2129&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21101558257083>

Pietilä, Veikko (2001). Yleisönosasto ja Internet keskusteluareenoina. *Tiedotustutkimus* 24 (2001):2, 18-33.

Pietilä, Veikko (2002). Siltasotaa Tampereella – julkinen keskustelu Koskenniskan siltahankkeesta. Teoksessa Veikko Pietilä ja julkisuuspiiri. *Julkisot, yleisöt ja media*. Tampere University Press 2010, 447–475. (Julkaistu Kunnallistieteellisessä aikakauskirjassa 30(2002): 2, 136–153

Pälvinmäki, Veera (2011). Liikuntaa vain virallisilla liikuntapaikoilla? *Liikunta & Tiede*, no. 48 4/11

Rowe, David (2004). *Sport, Culture and the Media*. Open University Press.

Savage, Mike, Bagnall, Gaynor & Longhurst, Brian (2001). Ordinary, ambivalent and defensive: Class identities in the northwest of England. Verkossa osoitteessa:
<http://soc.sagepub.com/content/35/4/875.full.pdf+html> (14.12.2012)

Schirato, Tony (2007). *Understanding Sports Culture*. Sage Publications.

Sevänen, Erkki (1998). *Taide instituutiona ja järjestelmänä*. Helsinki: SKS.

Thompson, John B. (1995). *The Media and Modernity. A Social Theory of the Media*. Polity Press.

Thompson, John B. (2000). *Political Scandal: Power and Visibility in the Media Age*. Polity Press.

Williams, Raymond (1981). *Culture*. Fontana Paperbacks.

Vuolle, Pauli, Telama, Risto, Laakso, Lauri (1986). Näin suomalaiset liikkuvat. *Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja* 50. Valtion Painatuskeskus.

Väliverronen, Esa, toim. (2009). *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus.

Väliverronen, Jari, Kunelius, Risto (2009). Poliitikan journalismi medioitumisen aikakaudella. Teoksessa Väliverronen, Esa toim. Journalismi murroksessa. Helsinki: Gaudeamus.

Wuolio, Eija-Leena (1982), Suomen liikuntahistoria. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, Valtion painatuskeskus.

Verkkolähteet:

http://www.paavoarhinmaki.fi/blogi/2011/voiko-musiikkitalo-kuulua-kaikille/minedu.fi/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/rahoitus_ ja _ohjaus (28.11.2012)

[\)minedu.fi/OPM/Linjaukset_ ja _rahoitus/veikkausvoittovarot](http://www.minedu.fi/OPM/Linjaukset_ ja _rahoitus/veikkausvoittovarot) (28.11.2012)

[minedu.fi/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/rahoitus_ ja _ohjaus](http://www.minedu.fi/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/rahoitus_ ja _ohjaus) (28.11.2012)

[\(www.minedu.fi/OPM/Liikunta/liikuntapolitiikka/rahoitus](http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/liikuntapolitiikka/rahoitus) (28.11.2012)

<http://www.hs.fi/kulttuuri/Karjalainen+Jorma+Hynninen+mukaan+Arhinmäen+arvostelijoihin/a1305595947247> (30.12.2012)

http://m.iltasanomat.fi/inf/infomo?site=ilta-sanomat&view=osatuutiset&feed:a=a_frontpage&feed:c=is_frontpage&feed:i=1288481304585 (30.12.2012)

http://yle.fi/uutiset/esa-pekka_salonen_suomii_kovin_sanoin_kulttuuriministeri_arhinmakea/6237214 (30.12.2012)

<http://www.sanomalehdet.fi/index.phtml?s=119>, 8.1.2012

<http://www.hs.fi/paivanlehti/kulttuuri/Eliitti+ja+moukat/a1358495581530> (20.1.2013)

http://yle.fi/uutiset/pitaisiko_kulttuuria_ymmartaa/6461179 (22.1.2013)

http://yle.fi/uutiset/sohvaperuna_aloita_kuntoilu_varovasti/6461201 (22.1.2013)